

จินตนาการสุขภาพใหม่
ที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์

จากตุลีสู่...ดวงดาว

ประสบการณ์การเรียนรู้จากช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิต

จากตุลีสู่...ดวงดาว

ประสบการณ์การเรียนรู้จากช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิต

ผู้เขียน

วรรณ จารุสมบัติ วริศรา กริชไกรวรรณ

กองบรรณาธิการ

นพ.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ วรัญญา เพ็ชรคง นงลักษณ์ ตรงศิลป์ วัลลภกร อินอุตร

ฝ่ายแผนงาน

ประชาธิป กะทา วีรวรรณ เสถียรกาล คณิศร เต็งรัง นงลักษณ์ ตรงศิลป์

ฝ่ายอำนวยการ

วรรณ ศรีเจริญ ภาวิณี สวัสดิมานนท์ หนึ่ง ใจบุญ

ฝ่ายประสานงานการผลิต

วรัญญา เพ็ชรคง

จัดพิมพ์โดย

สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ (ศวส.)

อาคารคลังพัสดุ ชั้น 3 ซ. สาธารณสุข 6 กระทรวงสาธารณสุข

ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 02-5901352 02-5901498/ โทรสาร 02-5901498

Website: www.shi.or.th E-mail Address: info@shi.or.th

สนับสนุนโดย

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ (สนย.)

ISBN 978-974-09-3725-8

พิมพ์ครั้งแรก กันยายน 2550 จำนวน 3,000 เล่ม

พิมพ์ที่ บริษัท มีดี กราฟฟิค จำกัด โทร. 02-8620187-8/meedee_order@yahoo.com

ราคา 120 บาท

แต่ เจ้าของเรื่องราวทุกท่าน
ผู้บอกเล่าเรื่องราว ด้วยชีวิต

สารบัญ-

คำนำ	1
ยายฉัน	9
...คนเรามันตายกันทุกคน...	
น้ำส้ม	19
...อยู่อย่างป่วยไข้ กับตาย อย่างไหนจะดีกว่ากัน...	
คุณตา	29
...ทุกวันนี้ ความทุกข์มันน้อยลง...	
ป้าณี	47
...แน่นอนเมื่อเรารักใคร แม้จะมีโอกาสเพียงน้อยนิด เราก็ต้องทำ...	
ลุงพิน	67
...ต่อให้มีโอกาสแค่ 5 เปอร์เซ็นต์ หรือ 10 เปอร์เซ็นต์ มันก็ต้องสู้ต่อ	
อาแม่และอาปา	81
...โรงพยาบาลทำเอาเราหมดศรัทธา...	
อาแปะจาง	101
เมื่อพูดไม่ได้ กินไม่ได้ ไม่รู้สึกตัว ก็ไม่มีประโยชน์ที่จะมีชีวิตอยู่...	
บทตาม	117

ใบรองปก

จากภูมิลี่สู่ดวงดาว:

ประสบการณ์การเรียนรู้จากช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิต

ผู้เขียน

วริศรา กริชไกรวรรณ วรณา จารุสมบุญ

บรรณาธิการ

นพ.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ วริศรา กริชไกรวรรณ

กองบรรณาธิการ

วรัญญา เพ็ชรคง นงลักษณ์ ตรงศีลสัตย์ ธวัชกร อินอุตร ประชาธิป กะทา

ฝ่ายแผนงาน

ประชาธิป กะทา วีรวรรณ เสถียรกาล คณิศร เต็งรัง นงลักษณ์ ตรงศีลสัตย์

ฝ่ายอำนวยการ

วรวรรณ ศรีเจริญ ภาวิณี สวัสดิมานนท์ หนึ่ง ใจบุญ

จัดพิมพ์โดย

สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ (สวสส.)

อาคารคลังพัสดุ ชั้น 3 ซ. สาธารณสุข 6 กระทรวงสาธารณสุข

ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 02-5901352 02-5901498/ โทรสาร 02-5901498

Website: www.shi.or.th E-mail Address: info@shi.or.th

สนับสนุนโดย

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ (สนย.)

ISBN

พิมพ์ครั้งแรก กันยายน 2550 จำนวน 3,000 เล่ม

พิมพ์ที่ บริษัท มีดี กราฟฟิค จำกัด โทร. 02-8620187-8 / meedee_order@yahoo.com

ราคา.....

คำอุทิศ

ขออุทิศหนังสือเล่มนี้
แด่เจ้าของเรื่องราวทุกท่าน
ผู้บอกเล่าเรื่องราวด้วยชีวิต

นำเรื่อง

ความตายเป็นสิ่งแน่นอนสำหรับทุกชีวิต แต่ขณะเดียวกันก็เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนเพราะเราไม่อาจกำหนดหรือคาดทำนายได้ว่าจะตายเมื่อใด ที่ไหน และด้วยสาเหตุอะไรแม้แต่นักโหราศาสตร์หรือผู้ปวยระยะสุดท้ายก็อาจจบชีวิตด้วยสาเหตุที่ไม่คาดฝันทั้งความแน่นอนและไม่แน่นอนนี้เองมีส่วนทำให้ความตายเป็นเรื่องน่าสะพรึงกลัวมากขึ้นโดยเฉพาะสำหรับผู้คนที่ปรารถนาจะควบคุมทุกอย่างไว้ในอำนาจ

เป็นเพราะเห็นความตายเป็นเรื่องน่าสะพรึงกลัวเราจึงไม่อยากนึกถึงความตายของตนเอง (แต่อาจสนใจอยากรู้ความตายของคนอื่นทั้งโดยผ่านสื่อ นานาชนิดและด้วยพฤติกรรม“ไทยมุง”) สุดท้ายก็เลยลืม (หรือแกล้งลืม) ว่าตนเองจะต้องตาย แต่ไม่ว่าจะบิดไปให้พ้นตัวเพียงใด ในที่สุดความตายก็ต้องมาถึงจนได้

ความตายนั้นเป็นบททดสอบที่สำคัญที่สุดของชีวิต บททดสอบอื่นๆ นั้นเราสามารถสอบได้หลายครั้ง แม้สอบตกก็ยังสามารถสอบใหม่ได้อีกแต่บททดสอบที่ชื่อว่าความตายนั้น เรามีโอกาสสอบได้ครั้งเดียว และไม่สามารถสอบแก้ตัวได้เลย ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นบททดสอบที่ยากมาก และสามารถเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ โดยไม่ทันได้ตั้งตัว เป็นบททดสอบที่เราแทบจะควบคุมอะไรไม่ได้เลย ไม่ว่าเวลา สถานที่ หรือแม้กระทั่งร่างกายและจิตใจของตนเอง

เคยมีการประเมินว่าในปัจจุบันมีคนเพียงร้อยละ 10 ที่ตายแบบกระทันหัน เช่น ตายเพราะอุบัติเหตุ หรือเพราะหัวใจวาย ที่เหลือร้อยละ 90 นั้นตายหลังจากล้มป่วยมาได้ระยะหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่มักจะจบชีวิตในโรงพยาบาลสำหรับคนกลุ่มหลังนี้ระยะสุดท้ายของชีวิตที่อยู่ในสภาพพ้นวิสัยของการรักษาอาจกินเวลานานเป็นเดือนหรือเป็นปีในสภาพดังกล่าว บททดสอบสำคัญอาจมิใช่ความตายแต่เป็นภาวะใกล้ตายหรือภาวะที่ต้องประสพก่อนตาย ภาวะดังกล่าวมักมาควบคู่กับความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน และช่วยเหลือตัวเองแทบไม่ได้เป็นภาวะที่เรียกร้องต้องการทรัพยากรเกือบทั้งหมดที่เรามี ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินเงินทอง พลังกำลัง ครอบครัว ญาติมิตร และที่สำคัญคือ ปัญญาและคุณภาพจิต ซึ่งมีได้หมายถึงความอดทน ความหวังและกำลังใจเท่านั้นแต่รวมถึงความสามารถในการเผชิญความทุกข์ได้อย่างสงบและรู้เท่าทัน

อย่างไรก็ตามทั้งๆที่ความตายและภาวะใกล้ตายเป็นบททดสอบที่สำคัญอย่างยิ่ง ของชีวิต แต่น้อยคนนักที่ได้เตรียมตัวเตรียมใจรับมือกับบททดสอบดังกล่าว ชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่หมดไปกับเรื่องอื่นๆ โดยเฉพาะการทำมาหากินและการหาความสุขจากสิ่งเสพ เราพร้อมจะใช้เวลาเป็นปีๆ สำหรับการฝึกอาชีพ เข้าคอร์สฝึกร้องเพลงเต้นรำนานเป็นเดือนๆ ไม่นับเวลานับพันนับหมื่นชั่วโมงกับการช้อปปิ้งและท่องอินเทอร์เน็ต แต่เรากลับไม่เคยสนใจที่จะตระเตรียมตนเองให้พร้อมเผชิญกับความตายหรือภาวะใกล้ตาย ส่วนใหญ่นึกรวกกับว่าตนเองจะไม่มีวันตาย หาไม่ก็คิดง่ายๆ ว่าขอ“ไปตายเอาดาบหน้า” ไม่มีความประมาทอะไรที่ร้ายแรงไปกว่าการทิ้งโอกาสที่จะฝึกฝนตนเองให้เผชิญความตายอย่างสงบในขณะที่ยังมีเวลาและพลังกำลังอย่างพร้อมมูล

เป็นเพราะไม่สนใจเตรียมตัวล่วงหน้ามาก่อน เมื่อล้มป่วยและเข้าสู่ภาวะใกล้ตายผู้คนเป็นอันมากจึงประสพกับความทุกข์ทรมานอย่างแรงกล้าทั้งกายและใจทรัพยากรที่มีอยู่ก็ไม่เพียงพอที่จะเอามาใช้ช่วยตัวเองในยามวิกฤตโดยเฉพาะ “ทุน” ที่สะสมไว้ในจิตใจ ซึ่งสำคัญกว่าทุนที่เป็นทรัพย์สินสมบัติผู้คนจำนวนไม่น้อยลงเอยด้วยการพยายามต่อสู้กับความตายอย่างถึง

ที่สุด ฝากความหวังไว้กับเทคโนโลยีทุกชนิดแต่การพยายามยืดชีวิตนั้น บ่อยครั้งก็กลับกลายเป็นการยืดการตายหรือภาวะใกล้ตายให้ยาวออกไปพร้อมกับ ความทุกข์ทรมาน โดยคุณภาพชีวิตและจิตใจหาได้ดีขึ้นหรือเท่าเดิมไม่

การเตรียมตัวให้พร้อมเผชิญกับความตายนั้นเริ่มต้นด้วยการ รู้จักความตายคนสมัยก่อนรู้จักความตายจากการสังเกตและใช้ชีวิตใกล้ชิด กับผู้ใกล้ตาย เนื่องจากผู้คนส่วนใหญ่มักเจ็บป่วยและตายที่บ้าน การได้ เห็นว่าพ่อแม่และญาติมิตรตายอย่างไรช่วยให้ผู้ที่ยังอยู่รู้ว่าความตายนั้นเป็น อย่างไรและควรเตรียมตัวอย่างไร แต่การเรียนรู้ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ขาดหายไปจากสังคมสมัยใหม่กว่าได้เพราะเดี๋ยวนี้ผู้คนส่วนใหญ่ไปตายที่โรงพยาบาล โดยในระหว่างที่เจ็บป่วยนั้นลูกหลานก็มอบภาระการดูแลรักษาให้เป็นหน้าที่ ของแพทย์และพยาบาลจะมาเยี่ยมเยียนก็เป็นบางช่วงบางเวลา (ยิ่งผู้ป่วย อยู่ในห้องไอซียูด้วยแล้วยิ่งมีโอกาสน้อยลง) จึงเหินห่างจากความตายและ ภาวะใกล้ตาย จนแทบจะไม่ได้เรียนรู้อะไรเลยสำหรับการเตรียมตัวให้ พร้อมเผชิญกับความตายได้แต่เศร้าโศกเสียใจเท่านั้นกับความสูญเสียที่เกิดขึ้น

ด้วยเหตุนี้หนังสือ จากภูลี...สู่ดวงดาว จึงนับว่ามีประโยชน์ อย่างยิ่ง เนื่องจากได้ถ่ายทอดให้เห็นถึงชีวิตในระยะสุดท้ายของผู้คนร่วม สมัย แม้จะเน้นที่การดูแลรักษาของแพทย์พยาบาลและญาติมิตรแต่ก็ได้ ฉายภาพให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้คนเวลานี้ตายอย่างไรมี ความรู้สึกนึกคิด ต่อความเจ็บป่วยและความตายของตนอย่างไร และตอบสนองต่อการดูแล รักษาทั้งของแพทย์พยาบาลและญาติมิตรอย่างไร

ผู้ป่วยในหนังสือเล่มนี้ แม้จะไม่ใช่ตัวแทนของผู้คนในสังคมไทย ทั้งหมด แต่ก็อาจจะมาคล้ายคลึงกับผู้ที่อยู่รอบข้างเรา คนที่เรารู้จัก หรือคุ้นเคยอาจจะกำลังมีชะตากรรมคล้ายๆ กับบุคคลในเรื่อง และเป็นไปได้ว่าสักวันหนึ่งเราอาจตกอยู่ในสภาพเดียวกันกับคนใดคนหนึ่งในหนังสือ เล่มนี้ก็ได้ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จะมีประโยชน์อย่างมากหากเราอ่านโดยย้อน มามองตนเองว่า ถ้าอยู่ในสภาพเดียวกับผู้ป่วยในหนังสือเล่มนี้ เราจะทำ อย่างไร อะไรบ้าง ที่ควรทำอะไรบ้างที่ไม่ควรทำและหากไม่ประสงค์ที่จะ ให้วาระสุดท้ายของชีวิตลงเอยอย่างบางคน เราจะเตรียมตัวล่วงหน้าอย่างไร

น่าสังเกตว่าผู้ป่วยในหนังสือเล่มนี้ ทั้งหมดที่เป็นคนเมืองล้วน เสียชีวิตที่โรงพยาบาล และเกือบทั้งหมดอยู่ในครอบครัวเดี่ยวสะท้อนให้เห็นถึงแบบแผนของคนเมืองที่ต่างทำมาหากินจนไม่มีใครว่างพอที่จะดูแลผู้ป่วยได้อีกทั้งยังไม่มีชุมชนที่จะคอยให้ความช่วยเหลือจึงต้องลงเอยด้วยการพาไปให้หมอและพยาบาลทำการดูแลรักษาแทน ปัญหาหนึ่งที่หนังสือเล่มนี้สะท้อนอย่างชัดเจนก็คือระบบการแพทย์ในปัจจุบันเน้นแต่การดูแลรักษาทางกาย โดยไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องจิตใจบ่อยครั้งจึงมักทำร้ายจิตใจของผู้ป่วยโดยไม่รู้ตัวยิ่งระบบปัจจุบันถือเอาแพทย์และกระบวนการทางการแพทย์เป็นศูนย์กลางด้วยแล้ว จึงมักลงเอยด้วยการไม่ให้ความเคารพแก่ผู้ป่วยเท่าที่ควรการดูแลรักษาแทนที่จะเป็นการกระทำอันเปี่ยมด้วยเมตตา กลับกลายเป็นการใช้อำนาจอีกแบบหนึ่งในนามของความรู้และเทคโนโลยีที่เหนือกว่า

เรื่องราวในหนังสือเล่มนี้ได้ชี้ว่าในหลายกรณีสิ่งที่ผู้ป่วยต้องการมากที่สุดนั้น มิใช่ความรู้หรือเทคโนโลยีหากได้แก่กำลังใจและความรัก ไม่เฉพาะจากญาติมิตรและครอบครัวเท่านั้น ขวัญและกำลังใจจากแพทย์และพยาบาลก็เป็นสิ่งสำคัญ ยิ่งในยามที่ความรู้และเทคโนโลยีมาถึงขีดจำกัดในการรักษา สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้นหรืออย่างน้อยก็ไม่เลวร้ายลงไปก็คือ ความเมตตาและความใส่ใจโดยบุคคลากรทางการแพทย์*

แต่ผู้คนแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอกก็ไม่สำคัญเท่ากับจิตใจของผู้ป่วยเอง ผู้ป่วยที่ยอมรับความตายและได้เตรียมตัวเตรียมใจไว้ล่วงหน้าย่อมมีโอกาสที่จะเผชิญกับความตายอย่างสงบหรืออย่างน้อยก็สามารถประคองใจไม่ให้เป็ทุกขในภาวะใกล้ตายหลายกรณีในหนังสือเล่มนี้ได้อาศัยศาสนาเป็นที่พึ่งของจิตใจในวาระสุดท้ายและลงเอยด้วยการที่ญาติมิตรหรือคนรักได้เยียวยาจิตใจของตนไปพร้อมๆ กัน

กรณีศึกษาในหนังสือเล่มนี้แม้จะเป็นตัวแทนของผู้คนจำนวนไม่น้อยในสังคมไทย แต่ก็ยังครอบคลุมไม่ทั่วถึงเพราะเน้นเฉพาะผู้ป่วยที่อยู่ในเมืองและเลือกที่จะรักษาด้วยการแพทย์แผนใหม่โดยที่ส่วนใหญ่ขาดการเตรียมตัว เตรียมใจที่จะเผชิญกับวาระสุดท้ายของชีวิตหากมีการเปรียบเทียบ

กับผู้ป่วยในชนบทที่รักษาตนเองด้วยการแพทย์พื้นบ้านหรือผู้ป่วยในเมืองที่เฝ้ายาด้วยการแพทย์ทางเลือก และมีการฝึกฝนตนเองในทางจิตใจหนังสือเล่มนี้ก็จะสะท้อนภาพการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายในสังคมไทยได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น อย่างไรก็ตามสำหรับผู้สนใจผู้ป่วยประเภทหลังบุคคลอย่างสุภาพร พงศ์พฤกษ์เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจเนื่องจากได้มีการบันทึกเรื่องราวของเธอทั้งโดยตัวเธอเองและมีตรสหายไว้มากพอสมควร ผู้สนใจโปรดหาอ่านได้จาก อยู่เป็น เจ็บเป็น ตายเป็น (เสถียรธรรมสถาน๒๕๕๗)

หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เป็นประโยชน์สำหรับคนทั่วไปเท่านั้น แม้แต่แพทย์และพยาบาลก็ควรได้อ่าน อย่างน้อยเพื่อรู้ว่าผู้ป่วยและญาติมิตรมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรต่อวิถีทางการแพทย์ที่เน้นแต่เรื่องร่างกายโดยละเอียด การแพทย์แผนใหม่นั้นเห็นความตายเป็นปฏิบัติต่อวิชาชีพแพทย์ ความตายของผู้ป่วยหมายถึงความล้มเหลวของแพทย์ ดังนั้นจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะเอาชนะความตายให้ได้ หรือหากทำไม่ได้ก็พยายามยืดชีวิตผู้ป่วยให้ได้นานที่สุด ดังนั้นจึงไม่ลังเลที่จะทำอย่างไรก็ได้กับร่างกายของผู้ป่วย แม้มันจะหมายถึงการสร้างทุกข์ทรมานแก่ผู้ป่วยและญาติมิตร จะเป็นการดีกว่าหากแพทย์และพยาบาลมองความสำเร็จและความล้มเหลวของตนในแง่มุมใหม่คือไม่ได้ถือว่าความสำเร็จอยู่ที่การช่วยหรือยืดชีวิตของผู้ป่วยให้ได้เท่านั้น แต่ยังอยู่ที่การช่วยให้เขาเผชิญความตายอย่างสงบมีคุณภาพชีวิตที่ดีสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ก่อนตาย มองในแง่นี้ความตายของผู้ป่วยจะไม่ได้หมายถึงความล้มเหลวของแพทย์และพยาบาลเสมอไป

ไม่ว่าเขายังมีชีวิตอยู่หรือตายไปก็ยังถือว่าเป็นความสำเร็จของแพทย์และพยาบาลได้หากว่าจิตใจของเขาได้รับความใส่ใจไม่น้อยไปกว่าร่างกาย ในการรักษาพยาบาลนั้นเป็นไปได้ที่จะไม่มีผู้ป่วยคนใดตายเลย แต่เป็นไปได้ที่เขาจะจากไปอย่างสงบ เพราะฉะนั้นความสำเร็จในนิยามใหม่นี้จึงสามารถเกิดขึ้นได้ในการรักษาผู้ป่วยทุกกรณี

นิมิตดีก็คือมีแพทย์และพยาบาลจำนวนมากขึ้นที่ให้ความสำคัญกับจิตใจและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยระยะสุดท้าย หลายคนแม้จะไม่สามารถช่วยให้ผู้ป่วยมีชีวิตต่อไปได้ แต่ครอบครัวและญาติมิตรของผู้ตายก็ซาบซึ้งที่แพทย์และพยาบาลช่วยให้คนรักของเขาจากไปอย่างสงบ ความสำเร็จของ

แพทย์และพยาบาลเหล่านั้นอยู่ตรงที่ไม่พยายามยืดชีวิตของผู้ป่วยให้นานที่สุด แต่พยายามประคับประคองให้เขาบรรลุนวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างเจ็บปวด น้อยที่สุดและมีจิตเป็นกุศลหรือสงบมากที่สุด การแพทย์แบบประคับประคอง (palliative care) เป็นสิ่งที่ควรจะได้รับ ความสนใจมากขึ้นจากสถาบัน การแพทย์สมัยใหม่ ขณะเดียวกันก็ควรผนวกเอาวิธีการดูแลผู้ป่วยระยะ สุดท้ายแบบบูรณาการเข้าไปด้วย ดังที่ได้มีการริเริ่มบ้างแล้วจากหลายฝ่าย จนเกิดเป็น “เครือข่ายการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย” ซึ่งประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักบวช และนักปฏิบัติธรรม จำนวนหนึ่ง ผู้สนใจสามารถติดตามความเคลื่อนไหวได้ที่ www.budnet.info

ขอให้หนังสือเล่มนี้เป็นเครื่องเตือนใจให้ผู้คนหันกลับมาใคร่ครวญ เกี่ยวกับความตาย และเกิดความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ผึกฝน จิตใจให้พร้อมรับมือกับบททดสอบที่สำคัญที่สุดของชีวิต ขณะเดียวกันก็ขอให้หนังสือเล่มนี้มีส่วนส่งเสริมให้เกิดการดูแลรักษาที่ครอบคลุมทุกมิติของความ เป็นมนุษย์โดยมีปัญญา และกรุณาเป็นพื้นฐานเพื่อให้ความตายเป็นโอกาส แห่งความสงบในทางจิตใจ มิใช่เป็นเพียงแค่วิกฤตในทางกายเท่านั้น

พระไพศาล วิสาโล

มีนาคม 2548

* รอยยิ้ม คำพูดที่อ่อนโยน การรับฟังอย่างตั้งใจและความเอื้ออาทรของแพทย์ไม่ได้ทำให้ผู้ป่วย รู้สึกดีขึ้นเท่านั้น หากยังทำให้อาการของเขาดีขึ้นโดยที่ยังไม่ทันได้หายเลยด้วยซ้ำ เซอร์วิลเลียม ออสเลอร์ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นแพทย์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของอังกฤษและอเมริกาเมื่อต้นศตวรรษที่ 20 เคยกล่าว ว่า สิ่งที่เขาประสบความสำเร็จในการบำบัดรักษา ก็คือบุคลิกและพฤติกรรมของเขา หากใช้ ความรู้ทางการแพทย์ของเขาไม่ ในทำนองเดียวกันนายแพทย์วิลเลียม เฮนรี เวลช์ ซึ่งมีบทบาท สำคัญในการบุกเบิกการแพทย์แผนใหม่ในอเมริกาได้พูดถึงบิดาของเขา ซึ่งเป็นแพทย์เหมือนกันว่า “ทันทีที่ท่านเข้าห้องผู้ป่วย คนป่วยจะรู้สึกดีขึ้นทันที บ่อยครั้งมิใช่เป็นเพราะการรักษาของท่าน แต่เป็นเพราะการปรากฏตัวของท่านต่างหากที่รักษาผู้ป่วยให้หายได้”

“คนเรานั้นก็ตายกันทุกคน ไม่มีใครรู้ว่าเป็นอย่างไรเพราะไม่เคยตาย
ลุงเองไม่รู้สีกกลับปล่อยไปตามธรรมชาติ
อิสลามเชื่อว่าแล้วแต่อัลลอฮ์
แล้วแต่พระเจ้า ถ้าพุทธเราเชื่อว่าแล้วแต่บุญกรรม...”

ยายอัน

คนเรามันตายกันทุกคน

หนึ่งชีวิตและลูกชายอีก 4 คนกับ 60 ปีที่เลี้ยงดูลูกมาโดยลำพัง ด้วยสามีเสียชีวิตจากไปก่อนการหาบข้าวยาขายให้กับชาวบ้านที่อพยพหนีภัยสงคราม โลกครั้งที่ 2 มาอาศัยชั่วคราวยังพื้นที่นอกเมืองแถวสะพานบ้านถือเป็นรายได้ หลักที่ยายอันนำมาจนเจือจรรบครัว และเมื่อกลับถึงบ้านยังนั่งทอดผ้าที่รับจ้าง มาหารายได้เพิ่มเติมอีกทางหนึ่ง

ลุงฟู ลูกชายคนที่สองของยายอันรำลึกถึงวัยเด็กของตนว่า “เราอยู่กับ 4 พี่น้อง เกไม่ได้เลย ถ้าไม่ฟัง แกตีเจ็บ เราก็เซ็ด แกว่าเด็กผู้ชายถ้าถึงที่แข่งก็ต้องแข่งบ้าง ถ้าค่าแล้วไปนอนที่อื่นแกไม่ยอมต้องมานอนที่บ้าน แกบอกว่า เวลาได้ยินเสียงปืน ภาษานบ้านเขาว่า ตีเกราะเคาะห้องคือเขาสื่อสารให้ลูกบ้านเข้าใจว่ามีอะไรเกิดขึ้น แล้วแกตื่นขึ้นมาเห็นลูก 4 คนนอนเรียงกันอยู่ แกสบายใจ นั่นละค่าของแก ถ้ามีลักขโมย ปล้นวัวกันเวลาแกตื่นขึ้นมาไม่เห็นลูก แกก็ไม่สบายใจแกไม่ทำให้ไปนอนที่อื่นให้มานอนบ้าน ตอนนั้นลูกๆ ก็ช่วยแกทำงานเท่าที่จะทำได้”

จวบจนลูกชายทั้ง 4 มีครอบครัวและทำงานจนสร้างฐานะให้กับตนเองได้ ยายอันจึงร่ำมือจากการทำงานหนักกว่าการทำงานตลอดอายุขัย ก็ได้สร้างความแข็งแรงให้กับร่างกายไปโดยปริยายถึงแม้จะไม่ได้ทำงานที่เป็นการหารายได้แล้ว แต่ยายอันยังคงตายหว่า ปลุกผักอยู่เป็นประจำ โดยอาศัยอยู่กับครอบครัวของลูกชายคนโตและหลานๆ ที่บ้านเดิมของตน ในวัน

พระจะไปทำบุญที่วัดโดยส่วาเสมอ จนไปไม่ไหวจึงหยุดมาทำบุญ โดยการใส่บาตรแทน “เวลาแกมานอนที่นี่ (บ้านลุงฟู) ลุงก็เอาพระอภัยมณี มาสวดให้ฟัง พอลุงหยุด แกก็ว่าต่อ แกอ่านหนังสือได้นะเพราะสมัยนั้นพระอภัยมณีดัง บ้านไหนก็สวดกัน

“ตอนแก่มาก แกตาไม่ค่อยเห็นแล้ว ไม่ได้ทำอะไรว่างๆ ก็ไปตายหมู่ข้างๆ บ้านข้างบ้านมีที่ดิน 2-3 ไร่ มีแปลงผักสวนครัวอยู่ พอได้กินแกก็ออกกำลังกายไป” นั่นคือกิจกรรมของชีวิตยายอันเมื่ออายุล่วงเข้า 97 ปี

สังขารที่ต่อต้าน

กระทั่ง 3 เดือนก่อนการเสียชีวิตยายอันกินอาหารลดลงเรื่อยๆ แม้จะหายาสมุนไพรพื้นบ้านมาต้มให้กินแต่อาการก็ยังไม่ดีขึ้นสร้างความเป็นห่วงให้ กับลูกหลานจึงปรึกษากันเพื่อจะนำตัวเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลซึ่งต้องอ้อนวอนขอร้องอยู่หลายวันจึงยินยอมแบบไม่เต็มใจนัก

ทว่าเมื่อเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลแล้วการณกลับไม่เป็นไป ดังคาด ดังลุงฟูเล่าว่า “ลุงเองก็คาดหวังไว้จะให้แกอยู่ใช้ชีวิตอยู่ไปนานเท่าที่จะนานได้ เพราะลูกหลานยังห่วงใยถึงแม้แกทำอะไรไม่ได้ก็ขอให้แกอยู่คุยกับลูกหลานได้ก็พอใจแล้ว และเห็นว่าความจำอะไรยังติดอยู่ด้วยถ้าหากว่าแกอยู่ในสภาพไม่ยอมรับอะไรแล้วก็อีกเรื่อง”

“พอไปโรงพยาบาลแกอาการทรุดตั้งแต่วันนั้นเลยเขาพาแกไปเอกซเรย์ หัวใจ ปอด เข้าไปอยู่ในห้อง แกคงตกใจเครื่องมือ แกไม่เคยพบเคยเห็น และนางพยาบาลมาเปลี่ยนเสื้อผ้าให้เขาเปิดแกหมดเลยแกก็ปิดไม่ให้เปิด แกไม่เคยให้ใครเห็นอย่างนี้ เขาใส่แอมเฟรลให้เพราะแกจืด

“หลังจากนั้นแกเรียกลุงเข้าไปบอกว่า ‘ฟู หนูหนักลงน้อ’ แกบอกว่าแกอาการหนักลง ลุงก็บอกว่าแม่ทำใจเถอะ 97 ปีแล้ว ลุงเข้าใจว่าพอให้น้ำเกลือแล้วสังขารมันต่อต้านไม่ยอมรับ

“ลุงเองก็ไม่ตกใจ แคขอให้แกไปแบบไม่ห่วงข้างหลังเพราะ ลูกหลานสบายหมดทุกคนแล้ว ลุงพยายามคุยให้แกฟังว่ามีอะไรที่จะสั่งลูกสั่งหลานให้สั่งมา ตอนนี้งำลังมีสติอยู่แล้วพอสั่งเสียอะไรแล้วก็พยายามทำจิต

ให้ว่าง อะไรต่ออะไรอย่าไปยึดติด ถึงเวลาเราจะได้ไปสู่สุคติลงเชื่อว่าจิตวิญญาณของเรามีทุกคน ถ้ามันเครียดอยู่กับเรื่องอะไรสักอย่าง กลัวว่าจะพะวัภพะวนเป็นบุญโสมเผ่าลูกหลานคอยวนเวียนอยู่”

“แกก็ยอมรับตั้งแต่ยังไม่มาโรงพยาบาล แกพอแล้ว ทำใจได้แล้ว แต่เพราะลูกอ่อนนอนแกลเลมา คุกกันอยู่ที่โรงพยาบาลนั้นแหละตอนนั้นกำลังให้น้ำเกลืออยู่ นอนอยู่ 1 คืน เลยบอกหม่อว่าจะพากลับบ้าน ลุงเป็นคนเสนอเอง พี่ชายบอกว่าจะให้อยู่ต่ออีก ลุงว่าไม่ได้แล้ว อย่าอยู่เลย พอแล้วเราตามแกบ้าง แกมาแค่นี้เราก็อใจแล้ว เขาก็เห็นด้วยว่าอย่าไปฝืน”

กลับสู่เรือนตาย

เมื่อความพยายามอยากให้แม่หายกลายเป็นทำให้แม่ทรมาณลูกหลานจึงพยายายันกลับบ้าน “เราพาแกกลับไปอยู่บ้านของแกอาการมันก็ทรุดลงๆ มีหลาน ลูกของพี่ชายคนหนึ่งมาเฝ้าเป็นประจำ ลูกๆ หลานๆ คนอื่นก็ไปนอนอยู่ด้วยทุกคืน ไปนอนกอด นอนอยู่ข้างๆ แกเพราะแกไม่ถึงกับมีกลิ่นอะไร ทำความสะอาดใส่แอมเพิร์สให้เรียบร้อย เสื้อผ้าใหม่ๆ ใส่ตลอดเวลา เพราะไม่รู้แกจะไปตอนไหนจึงเตรียมไว้และแกขอด้วยให้อาบน้ำใหม่ๆ มาใส่ให้เช็ดตัวเช้า-เย็นให้ทุกวัน เสื้อผ้าเปลี่ยนใหม่ทุกวัน พวกเราอยู่ในเมืองก็ไปกันตอนกลางคืนเมื่อเสร็จงานแล้ว ไปนอนบ้าง ไปดูสักเดี๋ยบบ้าง ไปดูทุกคืนเลย หลานที่อยู่ใกล้กลางวันเขาอยู่แล้ว ไม่มีปัญหาคนเฝ้าใช้ของกินก็ไม่มีปัญหาเพื่อนบ้านมาเยี่ยมเยียนเยอะแยะทุกวัน ตอนยังไม่หนักก็มาคุยกันตอนหนักแล้วก็มาดูๆ กันเท่านั้นเพื่อนแกมาไม่ขาดเพราะแกมีมนุษยสัมพันธ์เพื่อนบ้านไม่มีใครเกลียด และอีกอย่างแกอายุมากกว่าด้วยในหมู่บ้านนั้น เราเองเห็นคนมาเยี่ยมไม่ขาดก็รู้สึกสบายใจ”

“ลูกชายลุงมาจากกรุงเทพฯ มาเห็นกับบอก พ่อ ยายังไม่ตายหรอก เพราะก่อนตายลุงจะยุบหมด เนื้อจะแห้ง เขาคงเคยเห็นมา จริงอย่างเขาบอก ยุบหมด อูจจะระออดคำ ในท้องแข็งก่อน ผอมลงๆ กินไม่ได้ ได้แค่หยอดน้ำหยอดยังสำคัญ”

ด้วยการดูแลจากลูกหลานความเชื่อของยายอันเกี่ยวกับการทำบุญ จึงได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ในโอกาสช่วงท้ายของชีวิตลุงฟูเล่ถึงการทำบุญในครั้งนั้นว่า “ตอนที่แกยังพูดได้อยู่ก่อนตาย 3-4 วันพอดีตรงกับงานทอดกฐิน จึงบอกให้แกทำบุญเป็นครั้งสุดท้ายกับท่านเจ้าอาวาส ถามแกว่ามีเงินไหม แกก็ตอบว่ามีในกระเป๋าลุงดูเห็นอยู่ 400 บาท ถามว่าแล้วจะทำเท่าไร แกว่าทำหมด ลุงเข้าใจว่าแกจะทำครั้งสุดท้ายแล้วเลยทำหมด พอทำหมดลูกหลานเห็นว่าเงินในกระเป๋ามี ก็คนนั้นใส่ คนนี้ใส่ เงินในกระเป๋าก็มีขึ้นมาอีก...”

“ก่อนจะตาย 5-6 เดือนแกบอกลุงว่าเงินของแกมีที่หลานคนหนึ่งอยู่ 6 หมื่นบาทถามแกว่า แกจำได้อย่างไรเขียนหนังสือก็ไม่มีแกบอกแกเอาปูนขีดไว้ข้างเสาครบ 1 หมื่นบาท ก็ขีดไว้ 1 ขีด พออาการหนักลงลุงจึงถามแกว่าเงินฝากไว้กับหลาน 6 หมื่นไหม แกพูดไม่ได้ให้พยักหน้า แกก็พยักหน้า ก็บอกว่าพวกเราราบกันแล้วว่าเป็นจำนวน 6 หมื่นบาท ตอนนั้นคนรับฝากไม่อยู่ แต่พวกเราอยู่ก็เหมือนกัน ไม่ให้แกคิดพะวัพะวนว่าเงินนั้นหลานเอามาทำศพไหม หรือเอาเองแกจะได้หายห่วงใยในเรื่องเงิน จริงๆ ก็ได้เป็นแบบที่เราคิดไปในทางลบหรอกเพียงแต่เพื่อให้แกเข้าใจดีขึ้น”

นับจากวันที่กลับจากโรงพยาบาล ยายอั้นยังพูดคุย มีสติรับรู้ จน 2-3 วันก่อนเสียชีวิตจึงนอนนิ่งไม่รับรู้ ลูกหลานซึ่งดูแลใกล้ชิดจึงทำการปรึกษากันว่าจะจัดงานศพอย่างไร “น้องชายเขามาสดคาถาซินบัญชรให้ก็คิดว่าจะให้เกิดขึ้นแต่ดูอาการแล้วก็เตรียมคุยกันว่าจะเอาศพไว้วัดหรือบ้าน ก็ตกลงกันว่าไว้บ้าน เลยเคลียร์พื้นที่ที่ดินไปแต่ง ตั้งแต่แกยังไม่ตาย ตัวแกขอผ้าใหม่อย่างเดียว”

กระทั่งวันที่ฝนลั่งลาฟ้าปลายเดือนตุลา ท่ามกลางลูกหลานพร้อมหน้า “หนึ่งชีวิต” จึงอำลาจากไป ลุงฟูเล่ถึงเหตุการณ์ในวันนั้นว่า “พอลุงไปที่บ้าน หลานเขาเอาแฟมเพิร์สให้ดูแกอุจจาระดำแล้ว ถ้าอย่างนั้นเรารู้กันว่าไม่นานหรอก ก็อยู่เผ่กันเองปิดร้านรีบไปลูกหลานให้ไปล้อมกันเต็มแต่ทำอะไรไม่ได้ ก็ไปกรวดน้ำนิดๆ หน่อยๆ เขาเรียกแผ่ยักษ์แผ่มาร หยดน้ำลงในปากแล้วว่าเป็นภาษาบาลี (ปัจจมาเล จิตเนาโถ

ปโตลัมโป ถิมุตตมั่ง จตุลัจจิง ปกาเสถิ มหาวีรัง สพพพุทเธ นามายัหัง
ปรายันต) ตอนที่ยังไม่สิ้นลม เป็นการเปิดทางให้ไป เราเคยเห็นเขาทำมา
ในคัมภีร์ก็มีบอก

“บางคนที่บอกพุทโธฯ เข้าไปในหุตอนแกสั่นลูกหลานมาอยู่พร้อม
กันหมด ลูกอยู่วงนอกให้พวกที่ไม่ค่อยได้มาเผ้าอยู่ใกล้ๆ ลูกเองใกล้ชิดมา
ตลอดแล้ว อาการก่อนจะสิ้นคือ แกหายใจเร็วขึ้นๆ ลืมตาขึ้นมาทีหนึ่งเห็น
พวกเราแล้วก็ปิดตาลับแล้วไปเลย ปกติแกไม่ลืมตาขึ้นหรอก จะนอนนิ่งๆ
แกสั่งไว้ก่อนตายว่า เวลาตายให้เอาหมอนมารองคางกันปากอ้า ลังหลานไว้
พอแกตายจริงๆ แกปิดปากเอง แกสั่นตอนกลางคืนเวลา 19.23 น. ลูกเองมี
เคร่าบ้างนิดๆ จะไม่มีเลยก็เป็นไปได้ แต่ก็ว่าเราทำดีที่สุดแล้ว ปฏิบัติกับ
พ่อแม่ดีที่สุดแล้ว เราสบายใจแล้ว และแกก็ไม่ทรมานด้วย”

คนเรามันตายกันทุกคน

ด้วยความเป็นคนเก่าคนแก่สูงอายุที่สุดในชุมชน ทั้งมีอัธยาศัย
ไมตรีอันดีทำให้มีผู้มาร่วมงานศพจำนวนมากโดยมีต้องบอกกล่าว โดยในคืน
วันแรกมีการสวดคอยคือมนต์พระมาสวดให้โดยที่ยังไม่บรรจุศพลงโลงตาม
ประเพณีของพื้นที่ “แม่ตายไป ก็คิดว่าเราก็คงเหมือนกัน เกิดมาแล้วก็แก่ เจ็บ
ตาย แน่แน่นอนอยู่แล้ว ทุกๆ คนเหมือนกันหมดไปในที่แห่งเดียวกันพี่น้องคนอื่น
ไม่ได้คุยกันเรื่องนี้แต่คงคิดเหมือนกันว่าเป็นเรื่องธรรมดา อายุมากด้วยกันแล้ว
แก่ไปเป็นสุขแล้ว เหลือแต่พวกเราต้องหาความสุขไม่ได้อยู่”

“คนเรามันก็ตายกันทุกคน ไม่มีใครรู้ว่าเป็นอย่างไรเพราะไม่เคย
ตาย ลูกเองไม่รู้สักทีปล่อยไปตามธรรมชาติ อิสลามเชื่อว่าแล้วแต่อัลลอฮ์
แล้วแต่พระเจ้า ถ้าพุทธรู้เราเชื่อว่าแล้วแต่บุญกรรม ลูกเกิดมาใหม่ๆ พ่อตาย
ก็ได้รับกรรมไประยะหนึ่ง พอหมดกรรมก็สร้างเนื้อสร้างตัว มีลูก ก็เป็นคนดี
ไม่กินเหล้าไม่เที่ยว ไม่ติดการพนัน ก็ว่าบุญเราถึงแล้ว”

ลุงฟูสรุปสั้นๆ ถึงคติที่ได้จากการจากไปของผู้เป็นมารดา และ
ด้วยพื้นฐานในวัยเด็กที่เคยบวชเรียนและเป็นเด็กวัดประกอบกับวัยที่ล่วงเลย
ทำให้ลุงฟูสนใจหนังสือธรรมะและฟังเทศน์อยู่เป็นประจำด้วยเหตุผลสั้นๆ

ว่า“ธรรมะคือยาใจ” ทั้งยังให้แง่คิดที่น่าสนใจอันเกิดจากการอ่านสรุป
รวมกับประสบการณ์ชีวิตของตนเองว่า

“หากบ้านใครมีคนป่วยอยู่ร่วมบ้าน เราต้องเอาใจเขาเพราะ ก่อน
จะตายโดยสัญชาตญาณคนเราต้องคิดถึงลูกพยายามตามมาให้หมดก่อนจะ
สิ้นใจหรือเจ็บหนักๆ ไม่ถึงสิ้นใจก็เถอะลูกต้องเอาใจท่านพุทธทาสกล่าวไว้
ตอนหนึ่งลุงจำได้ บอกว่า

‘พ่อมิ่งาน ต้องการ ให้ลูกช่วย ยามเจ็บป่วย ให้เจ้า เผ้ารักษา
เมื่อถึงคราว ดับสิ้น สิ้นชีวา ให้ลูกได้ ปิดตา เมื่อสิ้นใจ’

และก็เป็นเรื่องจริง มิ่งานก็ต้องการให้ลูกช่วย เจ็บป่วยก็ให้ช่วย
รักษา เมื่อถึงคราวดับสิ้นสิ้นชีวา ให้ลูกได้ปิดตาเมื่อสิ้นใจนี้แหละความต้องการ”

และเมื่อกล่าวถึงความประทับใจที่มีต่อแม่ลุงฟูทองอย่างคล่อง
ปากว่า “ขยัน อดทน สติ ปัญญา กตัญญูตเวที สัจจะ 5 อย่างนี้ใคร
ถือได้ก็ไม่ใช่ไรแล้ว นั้นแหละสิ่งที่แม่สอน”

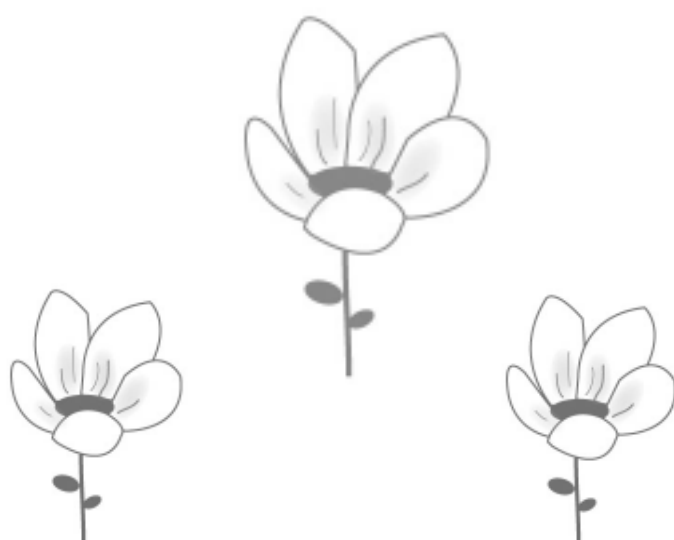
บทกลอนที่ลูกชายแต่งให้กับแม่

“เก้าสิบเจ็ดปีอยู่กับลูก แม่ปลุกฝัง พอสมหวัง แม่กลับเลื่อนลับหาย
ไปไม่กลับ หลับไม่ตื่น ไม่พินาศ เหลือลูกชายสี่คน สนทนา
เมื่อก่อนตายแม่สั่ง ลูกฟังอยู่ ทั้งชิน-ฟู-ชีว-จิ้น ถวิลหา
อย่าร้องให้อาลัย ใจโศกา แม่หลับตา พ้าเป็นใจ แม่ไปดี”

ดอกไม้ของชีวิตร่วงหล่นลง ตามกาละ และเวลาทางธรรมชาติ
หน่ออ่อนผลิบานแตกกอใหม่เติบโต ชีวิตของยายอันละร่างไป แต่เนื้อหาและ
คุณค่าในการมีชีวิตยังหยั่งรากลึกอยู่ในตัวลูกหลาน

“ เราอดทนดูแลอยู่ได้เพราะ
เห็นใจคนป่วยมากและเราต้องทำหน้าที่...
เมื่อยามสุขก็สุขด้วยกัน เมื่อยามทุกข์
จะปล่อยให้เขาทุกข์อยู่ได้อย่างไร ต้องทำเท่าที่ดีที่สุด”

น้าสม

อยู่อย่างป่วยไข้ กับตาย อย่างไหนจะดีกว่ากัน

น้าสมเป็นผู้หญิงตัวเล็ก ๆ รูปร่างท้วมพูดจาเสียงดังฟังชัด แต่งตัวสวยมาร่วมทำบุญที่วัดเป็นประจำแม้ว่าสามีจะนับถือศาสนาคริสต์ และด้วยความที่เป็นแม่ค้าแม่ขายมาเกือบตลอดทั้งชีวิตทำให้การโอภาปราศรัยกับบุคคลทั่วไปด้วยอัธยาศัยอันดีเกิดขึ้นเป็นนิจ

แม้จะเจ็บป่วยด้วยโรคประจำตัวถึง 3 โรค คือ หัวใจ เบาหวาน และความดัน ตั้งแต่อายุ 40 กว่าๆ เป็นต้นมาแต่อาการของโรคไม่มีอะไรเป็นที่วิตก ด้วยหมั่นดูแลตนเองและเข้ารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดเป็นประจำความแจ่มใสบนใบหน้าจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนพบเห็นได้จากน้าสม

จนกระทั่งต้นปี 2544 อาการป่วยกำเริบหนัก ญาตินำตัวส่งโรงพยาบาลเอกชนใกล้บ้านรับการรักษาต่อที่โรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพฯ และท้ายสุดที่โรงพยาบาลรัฐบาลแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ รวมระยะเวลาเข้ารับการรักษาวัดที่โรงพยาบาลทั้งสิ้น 2 เดือน 10 วันเสียค่าใช้จ่ายหลายแสนบาท

นายอนันต์ผู้เป็นสามีกล่าวถึงการรักษาตัวตลอด 2 เดือนกว่านี้ว่า “คงต้องเรียกว่าโชคดีคือได้เจออาจารย์หมอดี (โรงพยาบาลรัฐบาลในกรุงเทพฯ) คอยมาเยี่ยมคนไข้ทั้งที่มีหมออื่นดูแลอยู่แล้วคอยมาให้กำลังใจ

ถามไถ่กับคนไข้ ขวัญกำลังใจของคนไข้ก็ดีขึ้นด้วย ถ้าหมอทำดีๆอะไรก็ดีขึ้น
แค่คนป่วยได้เห็นหน้า หน้าตาจะสดชื่น กำลังใจมาทั้งที่โรคก็ไม่ได้หาย
แต่ใจมันดีขึ้น พยาบาลเองก็มีส่วน..เราทั้งโชคดีและโชคร้ายเพราะใน 1
วันมี 3 ผลัด เราก็นอนไป ขอเขาทำอะไรบ้างแม้เขาจะมองหน้าไม่พอใจ”

การรักษาดำเนินไปจนกระทั่งแพทย์ของโรงพยาบาลลงความเห็นว่า
อาการไม่ดีขึ้น จึงแจ้งให้ญาตินำตัวกลับมาดูแลต่อที่บ้าน

พาแม่กลับบ้าน

ด้วยความเครียดของผู้ป่วย และคนดูแลผู้เป็นสามีประกอบกับ
แพทย์ลงความเห็นว่าให้พาผู้ป่วย กลับมาดูแลต่อที่บ้านทำให้ทั้งครอบครัว
ตกลงใจร่วมกันที่จะพา “แม่” กลับบ้าน ในสภาพที่เป็นอัมพาตครึ่งซีก
ซ้าย พุดไม่ได้ต้องให้อาหารทางสายยางหน้าหน้าที่ของผู้เป็นสามีที่ลาออกจาก
งานประจำมาทำหน้าที่คู่ทุกข์คู่ยากจึงต้องแสดงทุกบทบาท ตั้งแต่การเตรียม
อาหาร ให้อาหาร เปลี่ยนผ้า เช็ดตัว ดูแลความสะอาด พลิกให้ทุก 1 ชั่วโมง
หรือเมื่อเกิดอาการเมื่อยและส่งเสียงบอกล้าเปื่อยและบางครั้งต้องเป็น
หมอนวดจำเป็นยามปวดเมื่อย

และในสภาพที่ประสาทุใช้การได้ดี ตามองเห็น รับรู้เรื่องราวที่
ผ่านเข้ามาทุกจากทุกตอน ความคิดก็ยังแจ่มใสเหมือนเมื่อครั้งสบายดี
ทว่าถูกกักขังอยู่ในร่างกายที่อ่อนเปลี้ย ลื่นเรียวแรง และไม่อาจตอบโต้กับผู้คน
ที่คุ้นเคยได้ ความเครียดจึงมาเยือนอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง “เรามีความเครียด
มากนะแต่เข้าใจว่าช่วงหลังเริ่มชิน ช่วงแรกในระยะปรับตัวจะร้องไห้บ่อยๆ
ร้องโฮโฮ... ระบายออกมาในการร้องเพราะพุดไม่ได้ เวลามีคนมาเยี่ยมจะร้อง
กับทุกคน อยากจะคุยด้วยแต่พุดไม่ได้เราเองรู้สึกว่าเขาทรมาณคนอื่นเขาเป็น
ยังทานอาหารเองได้ ไม่นอนแบบอย่างนี้

“คนเฝ้าเองก็เครียดมากต้องยอมรับ แต่เราเห็นว่าคนเจ็บทรมาณ
กว่าเรา เวลามีคนถามจะตอบว่าดีกว่าคนป่วย เพราะคนป่วยไปไหนมาไหน
เองไม่ได้ เรายังไปได้บ้างบางโอกาส คนป่วยน่าสงสารมากเราอดทน
ดูแลอยู่ได้เพราะเห็นใจคนป่วยมากและเราต้องทำหน้าที่ในฐานะ
เป็นคู่ชีวิตเมื่อยามสุขก็สุขด้วยกัน เมื่อยามทุกข์จะปลอบให้เขาทุกข์อยู่

ได้อย่างไรต้องทำเท่าที่ดีที่สุดเข้าโรงพยาบาลก็สู้จนหมดตัวแหละ หรือว่า
หมดความสามารถของหมอ ที่นี่หมอให้กลับบ้าน เรารู้แล้วว่าสุดท้าย หมอ
จะไม่ได้พูดตรงๆ แคบอกให้พาไปพักผ่อนที่บ้าน มีอะไรก็มาพบหมอ เรารู้
แล้ว” นั่นคือความในใจจากสามผู้ดูแลอย่างใกล้ชิดที่เล่าให้ฟังถึงภาวะอารมณ์
ของการเจ็บป่วยช่วงต้น

กระนั้นการพาคนป่วยกลับมาพักผ่อนที่บ้านก็มีข้อดีในแง่ “กำลัง
ใจ” ของผู้ป่วย ที่ดีขึ้น “เพราะสบายใจคุ้นเคยเห็นลูกเห็นหลานเข้ามาเกาะเกาะ
ทำให้กำลังใจดีขึ้น หน้าตาสดชื่น ยิ่งดีกว่าไม่ได้ทำอะไรเลยดีกว่านอน
โรงพยาบาลวันๆ ไม่เห็นหน้าใคร เห็นแต่คนเฝ้า เราเองก็เครียดจริงๆ
ผิดที่นอนแถมอยู่ในห้องปรับอากาศ”

“สำหรับคนใช้กำลังใจสำคัญที่สุด อยู่ว่างๆ เราก็จับมือ อยู่เป็น
เพื่อนพยายามให้ความรู้สึกถ่ายไปที่มีมือแล้วมองหน้าเขาทำนองว่า อย่าคิดอะไร
มากนักจะเป็นการปลอบใจ” การดูแลด้วยความเอาใจใส่บวกกับการมาเยี่ยมเยือน
ไปมาหาสู่ของเพื่อนบ้านและญาติมิตร ยิ่งช่วยเพิ่มกำลังใจแก่คนไข้อีกทางหนึ่ง

และแม้จะเจ็บป่วยจนช่วยเหลือตนเองไม่ได้ แต่ด้วยความเคารพ
ในสิทธิแห่งการนับถือศาสนาของผู้เป็นสามี ทำให้ผู้ป่วยมีโอกาสนับถือตาม
ศรัทธาของตนเองได้ดังที่นายอนันต์เล่าว่า “ปรกติสามี-ภรรยาคนละศาสนา
ปัญหาจะมากทั้งตอนปฏิบัติศาสนกิจ และตอนมีลูกที่จะให้เขาไปถือทางไหน
แต่ผมเคารพในสิทธิแล้วแต่ลูกเขาจะไปทางไหน ศาสนาเป็นเรื่องของจิตใจ
ไม่ควรบังคับ บังคับไปก็ไม่มีประโยชน์ ถ้าเขาไม่ชอบมันก็ได้และอีกเรื่องเวลา
จะตาย อย่างเรารู้ว่าเขาชอบใส่บาตร จากหน้าต่างห้องนอนมองลงมาจะเห็น
พระภิกษุมา ใจเขาคงอยากยกมือไหว้แต่เขาทำไม่ได้ เราก็บอกน้องสาว
เขาว่าเวลาจะใส่บาตรให้ช่วยเอาขันข้าวเข้ามาในห้องให้เขาจบ ได้ผล
หน้าตาเขาสดชื่นเลย แล้วเวลาทำบุญใส่ซองก็เอามาให้เขาจบจะเห็นเลย
ว่าเขาหน้าตาสดใสขึ้น เราเองมองว่ามันเป็นเรื่องเสียเงินและเราก็ไม่ได้เคารพ
ใจมันไม่ไป แต่เราทำเพื่อเขายังไงก็กลัวจะตายต้องมีรูปพระให้ดูให้เห็นว่านี่เป็น
ที่พึ่งสุดท้าย เขาก็พยักหน้า”

ความตายและการเสี่ยง

จนกระทั่ง 1 เดือนก่อนการเสียชีวิต การรับรู้จึงลดลงการนอนหลับกลายเป็นกิจกรรมส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นที่สังเกตและรับรู้ของผู้ดูแล “บอกกับลูกบ่อยๆ ว่า ช่วงนี้แม่สังเกตดูจะไม่ค่อยตื่น ไม่ค่อยร้อง มีเวลาให้เข้าไปคุยกับแม่เขาซะ บางทีลูกก็เข้าไปเช็ดตัวให้ เขาจะมีลูกคนโปรดที่อยากให้เห็นหน้า จะทุรนทุรายคล้ายๆจะบอกกับเราว่าไปตามไอ้คนนั้นมาที่เจ้าคนเล็กนะเขารักที่สุด หัวโปรด แต่เขาจะยุติธรรม มีลูก 5 คนเขาซื้อชุดจานมา เขาจะบอกเลยว่า แบ่งให้ลูกคนละชุด เขาจะสั่งเรื่องของไว้กับน้องสาวเสร็จเลย ...ถ้าหากกูตาย อันนั้นให้อันนั้นนะ... เขาจะสั่งไว้เลย”

“ตอนที่พูดเขายังไม่เป็นอะไรเพียงแค่มีโรคประจำตัว เขาไม่ถือว่าการเสี่ยงเป็นलगร้ายอะไรคล้ายๆการคุยกันแม่แต่งงานศพให้มีอะไรบ้างก็สั่งไว้ที่ลูกๆ ทว่าก็ไม่ทำตามเพราะอยากทำแต่ทำเพราะแม่สั่งไว้ไม่ใช่เขาพูดอย่างเดียวมีการเขียนไว้ก่อนป่วย 6 หรือ 7 เดือน ให้ลูกชายคนโตเก็บไว้พี่น้องไม่มีใครรู้จนตายแล้วจึงเอาจดหมายมาให้ดู สั่งเสร็จสรรพวางแผนให้บริจาคเงินทำบุญไว้”

ด้วยความคิดที่ว่าในขณะที่มีชีวิตอยู่ให้พยายามทำบุญทำทานมากๆ จะได้สบาย และความเชื่อที่อยากให้ลูกชายบวชให้สักคนเป็นจริง ความตายจึงไม่ใช่สิ่งน่ากลัวกลับเป็นธรรมชาติของชีวิตดั่งที่น้ำสมเคยแลกเปลี่ยนกับคู่ชีวิตว่า

“การมองความตายเขาก็ไม่ได้มองว่าความตายน่ากลัว มองว่าเป็นธรรมชาติ ที่ถือมากก็เรื่องบาป บุญเมื่อสุขภาพดีไปถือศีล อยู่วัด แต่พอสุขภาพไม่ดีก็งด เจ็บป่วยเราก็กินหมอยาประจำที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด หมอก็บอกว่าคุณจะเป็นโรค 3 โรคนี้ไปจนตาย ตัวเขาเองก็รับรู้ กินยามาตลอด ไม่เคยเป็นอะไรมา ไม่เคยช็อค ไม่เคยล้ม ไม่ทรุดอะไรเขารวังตัวมาตลอด ไม่เคยเป็นหนักจนเข้าโรงพยาบาล ก็มาเป็นคราวหลังนี่แหละ”

จวบจนกระทั่งวันสุดท้ายของชีวิตมาเยือน เป็นบ่ายของวันพฤหัสบดีธรรมดาๆ วันหนึ่ง “วันนั้นให้อาหารเสร็จเขาก็ไม่นอนทั้งที่ปรกติทุกวันเขาจะนอนพักผ่อน 2 ชั่วโมงเศษเขามีอาการกระสับกระส่ายนิดหน่อย

เราก็เห็นผิดปกติไม่เหมือนอย่างเคย ทุกครั้งพอเขานอนเราก็ไปเก็บล้าง ชักผ้า วันนั้นเลยไม่ไปทำ นิ่งดูเขาอยู่ตั้งแต่เช้าจนเที่ยงก็ยังมีอาการเช่นนั้น เราก็ให้อาหารเที่ยงตามปกติ จากนั้นอีกประมาณ 2 ชั่วโมง ป้าย 2 เศษๆ เขาก็ไปเขาไปแบบเงิบๆ แต่ก่อนจะหลับไปเขามีอะไรนะ... แบบที่ คนบอกให้รู้ว่าจะสิ้นใจ เขาเรียกกลางสังหรณ์หรืออะไร เรียกไม่ถูก แบบบอก ให้ญาติรู้ว่าจะไปนอกจากกินแล้วไม่นอน ก็มีอาการแบบเหมือน จะดีขึ้น ตาลิมาดู รับรู้สิ่งรอบตัว เราก็เข้าไปคุยกับเขา นิ่งมองหน้าเขาปกติ เมื่อกินแล้วจะนอน ถ้าอะไรก็จะไม่พูด เราก็จะไม่รบกวนเขา แต่วันนั้นเขามีอาการเหมือนคนอยากจะทำอะไรกับเรา อยากสั่งเสีย สั่งลา เราก็จับมือเขาไปบอกว่า ไม่ต้องเป็นห่วงอะไรนะ หลับให้สบายเราก็คิดว่าน่า กลัวเขาจะเป็นอะไรสักอย่างจึงรีบพูด แล้วก็บอกว่า จะทำบุญไปให้ จะทำบุญให้อย่างดี แล้วที่สั่งเสียอะไรให้ใคร ถวายเงินพระ ถวายเงินวัด เงินโรงเรียน เงินมูลนิธิ หรืออยากจะมีปีพาทย์จะทำให้ทุกอย่าง”

มากกว่าการจากไป

ชีวิตหนึ่งที่ทนทนทนกับความเจ็บป่วยมาร่วมปีจากไปอย่างสงบ ทั้งเพียงความเศร้าอาลัยไว้ให้แก่ผู้ยังอยู่ นายอนันต์กล่าวถึงความรู้สึก ต่อความสูญเสียครั้งนี้ว่า “ความรู้สึกของเราคิดว่าการที่เขาเป็นมาเกือบปี มันทรมานมาก ถ้าเขาสิ้นใจถามว่าเป็นการหมดทุกข์มั้ยอยู่อย่างป่วยไข้กับตายอย่างไหนจะดีกว่า...ในความรู้สึก มันรู้ว่าเขาตายเราจะโศกเศร้า ในขณะเดียวกันก็ดีใจว่าเขาจะได้หมดทุกข์จะได้หมดทรมานคนดูแลก็ทรมาน ในความรู้สึก ยิ่งเขาเจ็บเขาป่วยอยากจะทำอะไรอยากระบายออกมาก็พูดไม่ได้ เราอยากจะช่วยก็กลัวจะช่วยเหลืออย่างไร บางครั้งบอกตรงๆ เราเองร้องไห้ที่ เขาไป เราถือว่าอย่างน้อยเขาพ้นความทรมานนั้นเป็นข้อดีจริงอยู่เรามี โอกาสได้ดูแลเขาน้อยไป”

นอกจากความเชื่อว่าผู้ตาย “ไปดี” ที่ช่วยเยียวยาจิตใจอันโศกเศร้าของผู้ยังอยู่แล้วประสบการณ์ในการเผชิญกับความตายของญาติหลายคนยังเป็นสิ่งสร้างให้จิตใจของผู้เป็นสามีเข้มแข็งรับมือกับสถานการณ์ได้ “บังเอิญ

เราเคยผ่านประสบการณ์มีญาติเสียชีวิตมาก่อน เช่น พ่อ-แม่ แต่ก็เฉยๆ ยอมรับว่าเสียพ่อไปก็ไม่ได้ร้องไห้เลย ตอนเสียแม่ก็บังเอิญไม่ได้อยู่ด้วย เขาไปตายที่โรงพยาบาล เราไม่มีส่วนรับรู้เลย แต่ว่าญาติคนอื่นเจอบ่อย เช่น พี่ชาย น้ำ หรือลูกเขยเจ็บไข้ใกล้ตาย อาการหนักมาก่อน ทำให้ใจเราเข้มแข็งพอ พร้อมที่จะรับรู้เรื่องราวความตายเป็นเรื่องธรรมดาเป็นเรื่องธรรมชาติ ยอมรับนะว่าเรื่องแพนมันผูกพันกันมากบรรยายเป็นภาษาไทย ไม่ถูกไม่รู้จะพูดอย่างไร...

“ศาสนาคริสต์เองก็มีส่วน เพราะสอนให้เรารู้ว่าคนเราเกิดมาแล้วต้องตาย การตายมี 2 อย่างคือ ตายดี กับตายไม่ดี ตายดีหมายความว่าตายในขณะที่ตนเองกำลังปฏิบัติตัวถูกต้องอยู่ในศีลในธรรม คนตายไม่ดีคือมีบาป ความเชื่ออันนี้ก็ทำให้เราเห็นว่าคนของเราตั้งแต่อยู่กันมา ก็ไม่เคยทำอะไรที่เลวร้าย หรือผิดศีลหนักๆ อาจมีเล็กน้อยด้วยความพลอเรือไปบ้าง เมื่อเห็นว่าขณะมีชีวิตอยู่เขาทำในสิ่งค่อนข้างดี ก็มั่นใจว่าขณะตายก็น่าจะไปดี แต่เราก็ไม่ประมาทคอยทำบุญให้ ใส่บาตร หรืออะไรที่อุทิศให้ได้ ลูกๆ ก็เป็นธุระให้หาของมาใส่บาตรจัดแจงให้ลูกชายคนโตก็เป็นธุระตั้งแต่แม่เขายังดึก อยู่ แล้วลูกที่มาจัดการให้เขาเป็นคริสต์นะไม่ใช่ลูกที่เป็นพุทธเพราะคนเป็นพุทธมีคนเดียวแล้วเขาก็ไม่ได้อยู่บ้านนี้”

และสิ่งหนึ่งที่ความตายของหนึ่งชีวิตทิ้งไว้คือการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าความดีของผู้เป็นพ่อ-แม่ ดังที่ลูกๆ กล่าวกับผู้เป็นพ่อว่า “ตอนแม่อยู่ไม่ค่อยได้ทำ เขาพูดเองนะ เขารู้สึกว่าปรนนิบัติแม่น้อยไปหน่อย มันน้อยไป รู้สึกเสียตาย เสร็จแล้วก็มาหาเราว่าอยากกินอะไรก็ให้บอกนะมาเอาใจเราแทน เขาคงจะคิดได้”

บทสรุปของการมีชีวิตในช่วงเวลาสุดท้ายคงพออธิบายได้ด้วยคำพูดสั้นๆ ของผู้เป็นสามีที่ว่า “ในชีวิตของผม 60 กว่าปีช่วงดูแลคนไข้ นี่แหละสุดๆ เลย ยิ่งนึกถึงช่วงที่เราเคยลำบากต่างๆ ช่วงชีวิตเราเริ่มต้นใหม่ๆ แต่ยังไม่เหมือนช่วงนี้ มันเครียดมากในความรู้สึกมีความกดดันมาก คล้ายคนที่หมดหวัง มันสิ้นหวัง เรื่องเงินทองก็ไม่เดือดร้อนอะไร เรื่องอื่นๆ ก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่คล้ายๆ มันหมดอาลัยตายอยากในชีวิต คนไข้ไม่ดีขึ้นเราก็มารู้จักทำอะไร เป็นเพราะเรารู้ด้วยว่าถึงจุดหนึ่งเขาก็จะไป ก็ลอง

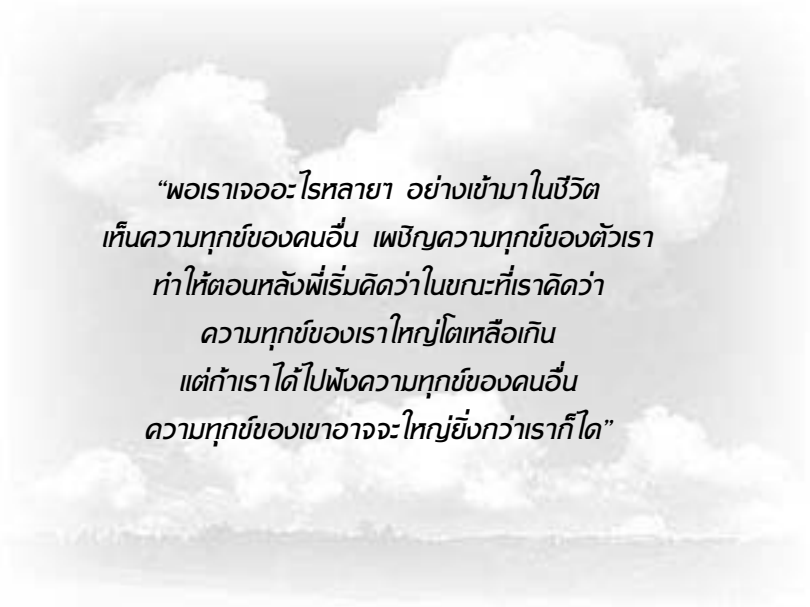

หมอเขาพูดว่า ลุงทำใจนะ อย่าคิดมาก พอพูดทำนองปลอบใจแบบนี้
เรารู้แล้ว”

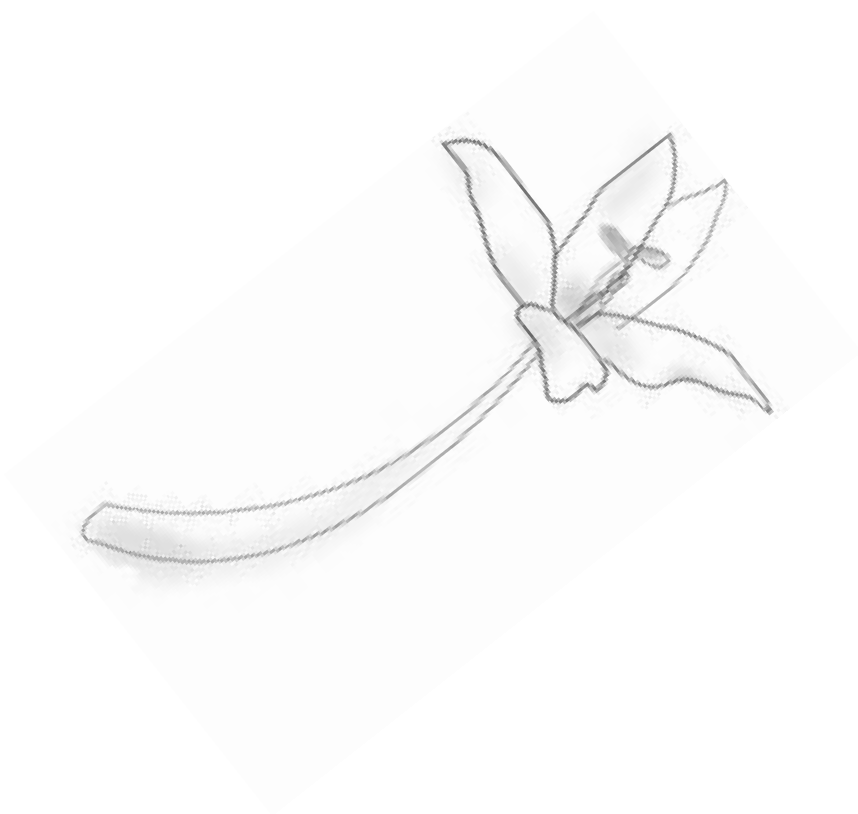
จากการเรียนรู้ ดูแล และยอมรับนอกจากความโศกเศร้าอาลัย
แล้วการตายจึงเป็นทั้งจุดสิ้นสุดแห่งความทนทุกข์ทรมานของผู้เจ็บป่วย
และการสิ้นสุดแห่งความทรนทนทางใจของญาติมิตร

“พอเราเจออะไรหลายา อย่างเข้ามาในชีวิต
เห็นความทุกข์ของคนอื่น เผลอความทุกข์ของเรา
ทำให้ตอนหลังเผลอคิดว่าในขณะที่เราคิดว่า
ความทุกข์ของเราใหญ่โตเหลือเกิน
แต่ถ้าเราได้ไปฟังความทุกข์ของคนอื่น
ความทุกข์ของเขาอาจจะใหญ่ยิ่งกว่าเราก็คงได้”

คุณเต๋า

ทุกวันนี้ความทุกข์มันน้อยลง

ร่างสูงชลูด นั่งอยู่บนเบาะของมอเตอร์ไซด์คู่ใจซึ่งจอดอยู่ใต้สะพานแห่งหนึ่งใกล้ๆ กับท่าเทียบเรือด่วนสายตาทอดนึ่งเหม่อมองผืนน้ำกว้างราวกับคิดอะไรไกลตัวออกไป เสียงแหลมของเครื่องส่งสัญญาณให้เรือเทียบท่าดังแหวกอากาศขึ้นมาเรียกความสนใจของร่างนั้นให้กลับมายังโลกปัจจุบัน รอยยิ้มน้อยๆ ปรากฏขึ้นบนใบหน้าราวกับจะทักทายเมื่อเห็นร่างของหญิงสาวคู่ชีวิตเดินผละจากกลุ่มคนที่ขึ้นจากเรือตรงมา มอเตอร์ไซด์พาทั้งสองชีวิตกลับสู่บ้าน ภาพที่ปรากฏให้เห็นเป็นประจำอยู่เกือบแรมปี ภาพนี้คงทำให้ผู้ที่ผ่านไปมาบริเวณท่าเรือแห่งนั้นและมีโอกาสพบเห็นเกิดความอิจฉาอยู่คราตรึ้นหากทว่าใครจะล่วงรู้ความเป็นจริงของชีวิตทั้งสองได้...

คุณเต๋า ลูกชายคนที่สองของครอบครัวเล็กๆ ซึ่งเติบโตมาด้วยการเลี้ยงดูของคุณย่า ผู้หญิงร่างเล็ก แก่กร่ง ที่แม้จะดูเจ้าระเบียบอยู่ในทีแต่รอยยิ้มซึ่งจุดสว่างขึ้นบนใบหน้าก็สะท้อนความรักและเมตตาต่อหลานชายคนนี้อย่างนัก คุณเต๋าดำเนินการศึกษาในวัยรุ่นหนุ่มในสาขาวิชาวิศวกรรม มีโอกาสเข้าทำงานในบริษัทรับเหมาก่อสร้างขนาดย่อมแห่งหนึ่งในหน้าที่วิศวกรควบคุมดูแลการก่อสร้างจนกระทั่งพบกับคุณไก่หญิงสาวอารมณ์ดีพูดจาเสียงดัง ฉะฉานหลังจากทั้งสองตกลงใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกันไม่นานนักบริษัทที่ทั้งคู่ทำงานอยู่ก็มีอันต้องเจอกับพิษเศรษฐกิจจนต้องยุบเลิกกิจการลงส่งผลให้คุณเต๋าและคุณไก่กลายเป็นคนว่างงานในช่วงเวลาที่เพิ่งเริ่มต้นชีวิตร่วมกัน

และในช่วงเวลานี้เองที่คุณเต๋าริเริ่มมีอาการแน่นหน้าอก หายใจไม่ออกนำไปสู่การตรวจร่างกายที่ทำให้ชีวิตของคนทั้งสองเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่มีวันจะหวนคืน

ปี 40-41 กับชีวิตที่พลิกผัน

ปลายวันหนึ่ง หลังจากผ่านพ้นความสูญเสียมาร่วมสองปีแล้ว **คุณไก่อ**จึงนั่งลงย้อนเล่าเรื่องราวที่ผ่านมาให้ฟัง “ตอนนั้นเป็นช่วงปลายปี 40 พี่พาเต๋าไปตรวจร่างกายเพราะเขามีอาการแน่นหน้าอก หายใจไม่ออก เป็นๆ หายๆ จนรู้สึกผิดสังเกต พร้อมๆ กับตอนนั้นคิดอยากมีลูกตัวพี่เอง ตกลงงานก็คิดว่าจะได้เลี้ยงลูกไปเลย พอไปตรวจที่โรงพยาบาลรัฐบาลแห่งหนึ่ง ผลการตรวจออกมาว่าไม่เป็นอะไร หาสาเหตุไม่พบ แต่เมื่อกลับบ้าน เขากลับมีอาการมากขึ้น ต้นปี 41 จึงพากันไปตรวจอีกครั้ง คราวนี้หมอขอตรวจโดยละเอียด พี่ยังจำได้วันที่ไปฟังผลหมอดามเต๋าว่า ‘มีครอบครัวหรือยัง’ เต๋าตอบว่า ‘มีแล้วแต่ยังไม่มีลูก’ แล้วหมอก็บอกว่า ‘ฟังนะคุณเป็น มะเร็งต่อมน้ำเหลืองระยะสุดท้าย อาจอยู่ได้แค่ 3’ เดือนเหมือนกับหมอ ไม่อยากปิดคนไข้ เพื่อที่ว่าหากอยากทำอะไรจะได้ทำในช่วงเวลาที่เหลืออยู่ แต่ก็บอกด้วยว่าไม่ต้องคิดอะไรนะ ถ้ากำลังใจดี คุณก็จะอยู่ได้นาน’ พอฟังเท่านั้น เต๋าก็ร้องไห้ ตาแดงก่ำต่อหน้าหมอ พี่เองพูดไม่ออก คิดว่าเป็นไปได้ทุกอย่าง คนอายุแค่ 32 ยังไม่เต็มที รู้สึกเป็นไปไม่ได้ก็นั่งมองหน้าเขา นิ่งเลย”

ด้วยความกะทันหันของเหตุการณ์และไม่คาดคิดมาล่วงหน้าว่า “โรค” ที่เป็นจะหนักหนาจนบอกออกมาจากปากหมอได้ว่า “อาจอยู่ได้แค่ 3 เดือน” เรื่องที่เพิ่งรับรู้มาจึงยากเกินกว่าจะยอมรับคุณไก่อพาคุณเต๋าไปรับการตรวจที่โรงพยาบาลเอกชนใกล้บ้านอีกครั้ง... เพื่อจะได้รับคำยืนยันกลับมามีผล การตรวจครั้งที่ผ่านมานี้ผิดพลาดแต่อย่างใด ชีวิตที่เหมือนเพิ่งเริ่มต้นสร้างครอบครัว จึงกลับกลายเป็นชีวิตที่มีแต่วันนับถอยหลัง...

“ตอนนั้นตัวพี่เองรู้สึกทุกข์ใจ กินข้าวก็ร้องไห้ มีความรู้สึกว่าเป็นไปได้อย่างไร ยิ่งตอนนี้กำลังตกงานทั้งคู่ชีวิตก็ไม่แน่นอน... พี่เองอยากให้เขามีชีวิตอยู่ต่อไปก็จะบอกเขาว่า มันไม่แน่นอนบางคนเขาก็

รักษาหาย...ทั้งที่พี่ก็รู้ว่าเต้าเป็นมะเร็งที่ต่อมน้ำเหลืองมันไม่เหมือนจุดอื่น
ที่ไปผ่าตัดหรือฉายแสงได้ และเป็นจุดที่เชื้อแพร่ได้เร็วด้วย เขาก็พยายาม
ลองสู้ พี่พยายามบอกให้เขาอยู่เหมือนลั้งว่า ..ห้ามตาย..” คุณไก่อเล่าถึง
ความสับสนของความรู้สึกเมื่อแรกทราบข่าวร้าย

จนกระทั่งสติเริ่มคืนกลับมา การคิดหาทางรักษาจึงเป็นประตุ
ถัดไปที่คุณไก่อและคุณเต้าร่วมกันเลือกและเปิดออก

“ตอนหลังจึงเริ่มศึกษาว่าจะทำอะไร ถ้ามเพื่อนๆ เขาก็แนะนำ
กันไปต่างๆ เราเองพยายามไม่รักษาตามโรงพยาบาลไม่อยากให้โดน
ฉีดยาเคมีเพราะเคยเห็นมาเยอะว่า ส่วนมากรักษาแบบนั้นแล้วจะไม่รอด
ทั้งมีผลข้างเคียงที่ทำให้ผมร่วง ร่างกายซูบผอม จึงหันมาใช้ยาสมุนไพร
และการบำรุงร่างกายช่วย ก็รู้สึกอาการดีขึ้นบ้างในช่วงต้น”

“แต่หลังจากนั้นแค่ 3 เดือน อาการก็ค่อยๆ ทรุดลง ตอนไม่รู้
เป็นอาการยังไม่ทรุด พอไปตรวจไปรู้ อาการเขาทรุดลงเลย การรับรู้ก็มีส่วน
เพราะทำให้หมดกำลังใจ เริ่มกินไม่ได้ ผมเริ่มร่วงเพราะกินยาของทาง
โรงพยาบาล อาการตรงนี้ทำให้คนใช้คิดมากไปว่าร่างกายเขาไม่ไหวแล้ว
นอกจากนี้เขามีอาการแน่นหน้าอก บางวันปวดจนทนไม่ไหวร้องลั่นห้อง”

กลางปี 41 คุณไก่อได้งานทำอีกครั้งจึงต้องออกจากบ้านมาทำงาน
ด้วยระยะทางของที่ทำงานซึ่งห่างไกลจากบ้านมากต้องออกจากบ้านแต่
เช้าและกว่าจะกลับถึงบ้านก็เกือบค่ำ ช่วงกลางวันจึงได้คุณแม่ของคุณไก่อ
เป็นผู้ดูแลแทนให้ ซึ่งช่วยลดความกังวลของคุณไก่อลงได้มาก

“แม่พี่ช่วยได้เยอะเลย หาข้าวให้ บ้อนข้าว เต้าก็รักแม่พี่มาก แม่
ไม่เคยบ่นอะไรเขาเลย เต้ายังบอกเลยว่า แม่พี่น่าจะเป็นแม่เขาแท้ๆ เขายัง
อธิษฐานเลยว่าชาติหน้าถ้าเขาเกิดมาขอให้เจอพี่หรือแม่ก็ขอเป็นลูกแม่”
คุณไก่อรำลึกถึงความผูกพันตรงนี้ด้วยรอยยิ้ม

เหตุการณ์ดำเนินไปเช่นนี้ จนอาการปวดเริ่มทวีขึ้นเป็นลำดับเกิน
กว่าที่การดูแลโดยลำพังที่บ้านจะรับมือไหวคุณเต้าจึงถูกส่งเข้ารับการรักษาที่
โรงพยาบาล คุณไก่อเล่าถึงเหตุการณ์ในช่วงนั้นว่า “เขามีอาการปวดมากจน
ต้องพาเข้าโรงพยาบาลไปพักรักษาอยู่ 2 เดือน แต่พี่ไม่ยอมให้ฉีดยาเคมี
เพราะมันเสี่ยง และก็รู้ว่าจะไปฉีดยังไงแล้ว ถ้าฉีดยาก็คงยิ่งทำให้ปวด

อาศัยว่าแอบกินยาไทยร่วมไปด้วย พยายามให้คนไข้ไม่เครียด เลิกงานก็จะไปอยู่ ไปคุยกับเขา ก็เหมือนเขาได้กำลังใจจากเรา ทำให้กินข้าวได้ อาการดีขึ้นจนออกจากโรงพยาบาลมาอยู่บ้านได้”

ด้วยการตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยวเป็นครั้งที่สองของคนทั้งคู่ที่จะไม่รับการรักษาโดยวิธีเคมีบำบัด เพราะคิดว่าจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี ประกอบกับการมีโอกาสรักษาตามความเชื่อของตนเองโดยการกินยาสมุนไพร และเลือกอาหารบำรุงร่างกายควบคู่ไปด้วย อีกทั้งกำลังใจและความใส่ใจที่คุณโก้มอบให้ ทำให้ความมั่นใจของคุณเต๋าทันทีจะไม่หันไปใช้ยาเคมียังตั้งมั่นอยู่ได้ดังที่คุณโก้มอบให้ว่า “เราคุยกันในเรื่องนี้ถามเขาว่าถ้าฉินยาเคมีเขาได้รับได้มัยเพราะเคยฟังคนพูดมาเยอะว่าถ้าฉินจะมีผลข้างเคียง เรามีความรู้สึกว่าคุณโก้มอบให้ได้ว่า ถ้าเขาทนได้ตรงนี้ กินยาไทยร่วมกับการกินยาธรรมชาติของทางโรงพยาบาล โดยไม่ต้องไปฉินยาเคมี หรือฉายแสงก็ตกลงรักษาแบบนี้ดีกว่า เค้าก็บอกว่าทนได้ถ้าไปทำแบบนั้นเขาก็ไม่เอา ซึ่งเขาก็สามารถอยู่มาได้ พี่ว่าการไปรักษาแบบนี้มันทรมาณเปล่าๆ มันอยู่ที่กำลังใจมากกว่า ถ้ากำลังใจคนไข้ดี สามารถสู้ได้จะอยู่ได้อีกนาน และก็เป็นที่โชคดีของเค้าที่เขามีกำลังใจ สู้กับมัน คิดว่าฉินก็ยังอยู่ได้ ไม่เห็นต้องไปพึ่งยาเคมีเลย ทั้งที่หมอบอกว่าคุณต้องฉินนะถึงจะดีขึ้น เค้าก็ปฏิเสธตลอดบอกว่าหากทนไม่ได้จริงๆ ค่อยฉินแต่เค้าก็ไม่เคยไปฉินนั่นเลย กินยาไทยรักษาแบบนี้มาตลอด อีกอย่างอาศัยกินอาหารที่มีประโยชน์ เลือกมาให้กิน ไม่ใช่มีอะไรก็กินๆ ไปซึ่งก็คงมีส่วนไม่อย่างนั้นหมอบอกกระยะแค่ 3 เดือน เขาจะอยู่ได้เกือบ 3 ปี หรือ”

แม้จะไม่ได้เข้ารับการรักษาตามกระบวนการเคมีบำบัด กระนั้นค่ายา ค่ารักษา และการดูแลสุขภาพร่างกายโดยทั่วไปก็ยังคงต้องใช้จ่ายเป็นเงินก้อนโต ในสภาพที่คุณโก้มอบให้ทำงานโดยลำพัง มีคุณแม่ที่ทำงานรับจ้างเล็กๆ น้อยๆ มีน้องชายซึ่งพิการทางสมองต้องดูแล มีหลานสองคนที่พี่สาวทิ้งไว้ให้เลี้ยงดู และบ้านที่ต้องเช่ารายเดือน... ชีวิตครอบครัวที่ดูราวกับหลุดออกมาจากฉากในนวนิยายนี้เป็นชีวิตจริงที่โหดร้ายอย่างอดทนเพื่อผ่านพ้นช่วงเวลาอันยากลำบากอย่าง

ไม่ระย่อทอดยอ ผู้หญิงตัวเล็กๆคนนี้เล่าถึงค่าใช้จ่ายในช่วงเวลานั้นว่า “การรักษามีค่าใช้จ่ายสูงมากแม้จะขอสังคมสงเคราะห์ครั้งหนึ่งแล้ว เรามีเงินเก็บร่วมกันอยู่จำนวนแสนกว่าบาท พี่เอามารักษาเขาหมด ทองมีก็ขายหมด ถือว่าเราทำครั้งหนึ่งเพื่อช่วยให้คนที่เรารักอยู่กับเรานานที่สุด ตัวตัวเองบอกว่าไม่ต้องรักษาแล้วเพราะเขารู้ว่าเป็นโรคนี้คือตาย ถ้ารักษาเงินก็จะหมดไปเปล่าๆ ให้พี่เป็นทุนไว้ใช้เวลาเขาไม่อยู่ดีกว่า แต่พี่ก็เอาไปรักษา ถ้าเราช่วยได้ก็อยากให้เขาอยู่กับเรา ทุกวันนี้ถึงพี่การเราก็อยากให้เขาอยู่ เพราะอย่างน้อยกลับจากที่ทำงานเวลามีทุกข์เรายังคุยกันได้ มันเหมือนมีเพื่อนที่สนิท ไม่ใช่กลับไปแล้วไม่มีใครอยู่เลย ทั้งๆ ที่เคยอยู่ด้วยกันคนเราจะอยู่ด้วยกันเราต้องเลือกมาแล้วว่าจะอยู่ด้วยกันจนตายแต่พอมาเป็นแบบนี้คิดดูมันทุกข์แค่ไหน” คุณไก่อะบายความอัดอั้นใจประหนึ่งเหตุการณ์นั้นยังดำเนินอยู่ในห้วงเวลาปัจจุบันด้วยความรักอย่างยิ่งต่อสามีเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจทำให้คุณไก่อเผชิญต่อความยากลำบากที่โถมทับอย่างอดทน แม้จะรับรู้กันอยู่ในใจลึกๆ ว่า การต่อสู้ครั้งนี้ไม่มีทางชนะ

ปี 42 กับอาการที่ทรุดหนัก (แล้วไก่อจะอยู่อย่างไร?)

ภายหลังจากทำการรักษาอยู่ 2 เดือนคุณเต้าจึงออกจากโรงพยาบาลกลับมาพักรักษาตัวอยู่ที่บ้านได้ แม้จะยังมีอาการป่วยที่ขึ้นๆ ลงๆ แต่ก็อยู่ในสภาพที่ช่วยเหลือตัวเองได้ ยังคงขับมอเตอร์ไซด์ไปรับ-ส่งภรรยาที่ทำเรือทุกวัน เหมือนเมฆหมอกร้ายๆ ได้พัดผ่านชีวิตของทั้งคู่ไปชั่วคราว

จนวันหนึ่งของกลางปี 42 คุณเต้ามีอาการตัวชา ลื่นแข็งอย่างกะทันหัน จนคุณไก่อต้องพาส่งโรงพยาบาลอีกรอบหนึ่งเข้า “วันนั้นเขาขับมอเตอร์ไซด์มาส่งพี่ที่ปากซอย แต่อยู่ๆ ตัวเขาชา ลื่นแข็ง จนทำให้รถล้มพี่จึงเรียกแท็กซี่พาเข้าโรงพยาบาลที่รักษาอยู่ประจำ หมอบอกว่าเป็นอาการจับปล้นของคนเป็นโรคนี้เหมือนร่างกายไม่ไหวแล้วระบบร่างกายเริ่มแยลง การรักษาให้ยาจะช่วยให้ดีขึ้น... แต่มันก็ไม่ดีขึ้น ครั้งนี้อยู่โรงพยาบาลเกือบเดือน หมอแนะนำให้ทำกายภาพบำบัด เราก็ซื้อยาหม่องแผนโบราณไปนวดไปบีบให้เส้นมันร้อน ตอนนั้นเต้าเดินไม่ได้เลย แต่เขากำลังใจดี

มาก เราก็บอกเขาว่า ‘ต้องเดินให้ได้นะ ถ้าเดินได้ก็จะอยู่ได้อีกนาน ไม่ใช่
ว่าจะตายเร็วเสมอไป มันอยู่ที่กำลังใจมากกว่า’ เขาก็ฝืนค่อยๆ ยกขาค่อยๆ
ทำ จนเดินได้แบบคนเป็นอัมพฤกษ์ มือเสียไปข้างหนึ่งต้องเอามือข้างที่ดี
ประคองไว้เวลาเดิน เวลาเข้าห้องน้ำจะลำบาก พี่ก็ต้องดูแล อาบน้ำทำอะไร
ต่างๆ ให้

“จากจุดนี้ทำให้เราว่าการดูแลให้ความใส่ใจคนป่วยมีความ
สำคัญ ที่โรงพยาบาลคนป่วยเตียงข้างๆ ยังบอกเลยว่าญาติเขาไม่มาดูแล
อย่างนี้หรอก เมียเขา 2-3 วันจึงมาที่ บางทีไม่มาเลย ทำให้บางทีเขาอยาก
ตาย ไม่อยากอยู่ ซึ่งเทียบกับเต้าแล้ว เต้าจะมีความสุขมากเวลาเราไป หัวเราะ
กินข้าวได้ เหมือนคนไม่ป่วย พุดแหวเตียงอื่นในขณะที่คนอื่นเขาจะนอน
กันแบบเจ็บป่วยมาก เราเห็นแล้วก็หดหู่ ญาติพี่น้องบางคนไปทำทำรังเกียจ
คนป่วยก็จะคิดมาก อย่างพี่กินข้าวก็กินจานเดียวกัน เขาเลยมีกำลังใจว่าเรา
ไม่รังเกียจเขา ทำให้ทุกอย่าง บางบ้านเขาจะกลัวมากกว่าคนป่วยอาจมี
เชื้อโรคติดกันได้ เต้าก็เคยเจอที่บ้านเขาเอง แม้เขาคิดแบบนั้น จึงย้าย
กันออกมา ”แม้จะมีโอกาสเพียงน้อยนิดแต่คุณไก่อก็ไม่ละทิ้งที่จะหิบบก
มาเป็นกำลังใจให้ตัวเองและคุณเต้า ในช่วงที่การเข้าออกโรงพยาบาล
กลายเป็นกิจวัตรส่วนหนึ่งของชีวิตไป “ถ้าเป็นหนักก็พาเข้าฉุกเฉิน
ถ้าไม่หนักก็ไปตามที่หมอนัด ไปตรวจรับยามากิน ถ้าเป็นมากก็พาเข้าไอซียู
หมอจะให้ออกซิเจน เจาะตรวจ เอาสายยางเข้าไปเขาก็จะเจ็บเพราะอย่างนี้
เขาเลยขอร้องว่าถ้าอาการหนักอย่าพาเขาเข้าโรงพยาบาล นอกจากหมอนัด
รับยา ตรวจร่างกายจึงพาไป”

และเมื่อกลับจากโรงพยาบาลครั้งนี้ในสภาพที่เดินไม่ถนัดมือใช้
การได้ข้างเดียว ทำให้คุณเต้าเกิดความเครียดด้วยคิดว่าสภาพร่างกายคงไป
ไม่ไหวเป็นแน่ ดังที่คุณไก่อเล่าว่า “เขากลับมาก็เริ่มคิดว่าร่างกายไม่ไหวแน่
แล้ว จึงเริ่มไม่อยากกินข้าว เปื้อนและพูดเสมอว่า ‘ไม่อยากอยู่แล้วเป็น
อย่างนี้แล้วทรมาน’ ตัวพี่เองฟังก็ร้องไห้ เราไม่อยากให้เขาตายอยากให้
เขาอยู่ เพราะมีความรู้สึกว่าเขาอยู่ได้ด้วยกำลังใจอย่างน้อยก็เกินกว่า 3
เดือนที่หมอบอกแล้ว เขาก็อยู่มานานมันคงจะรักษาหาย มาอยู่บ้านเรา
ก็ทำราวให้เขาเกาะเดินและรักษากันเองร่วมด้วย เช่นเอาเท้าเขาแช่น้ำอุ่น

บีนวด จนพอเดินได้บ้าง แต่พอเกิดอาการปวดทรมานเขาก็เริ่มคิดเริ่มท้อ เราเข้าใจอยู่ว่าคนเจ็บพอปวดเขาจะทรมานอย่างไรแต่เราไม่ใช่คนเจ็บมันก็เหมือนเห็นแก่ตัว คืออยากให้คนที่เรารักอยู่ ก็จะไม่บอกกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าอย่าเพิ่งเอาเขาไปนะ ให้เขาอยู่กับเราในขณะที่คนป่วยเขาไม่อยากอยู่แล้ว

“พี่ทุกข์ใจมากเลยจนผมลง ต้องเข้าไปนอนโรงพยาบาล 1 สัปดาห์ เพราะเครียดมากและกินไม่ได้ เค้าป่วยแต่กลับต้องมาดูแลเราแทน ต้องทำตัวให้ร่าเริง เราก็รู้ว่าเขาฝืน ฝืนที่จะทำตัวให้แข็งแรงขึ้น เพื่อจะมาดูแลเรา ทั้งที่เขาเองป่วยไม่รู้ว่าตัวเองจะรอดหรือไม่ เราเองไม่เป็นอะไรแต่เครียดเพราะคิดมาก เราก็คิดว่าถ้าเรามาเป็นอย่างนี้ เขาก็ยิ่งทุกข์ไปอีก เราต้องกลับมาเข้มแข็ง ไม่ร้องไห้ให้เขาเห็นว่าที่จริงเราอ่อนแอ ระยะเวลาหลังเขาก็คิดว่าเราเข้มแข็ง ยังบอกกับเราว่า ‘ไถ่ล่ะ เก่งนะ เธอพร้อมรับได้ทุกอย่าง ยังอยู่ได้ กำลังใจเธอดีกว่าฉันอีก’ ทั้งที่ในใจเราคิดแล้วว่า ‘ถ้าเค้าตาย เราจะทำอย่างไร’ เวลาคุยกับเขาเราจะเฮฮา ทั้งที่ในใจพี่มันร้องไห้ นั่งรถเมล์กลับจากที่ทำงานพี่ร้องไห้ตลอดเวลา”

เงาสะท้อนของความสิ้นหวังที่ปรากฏตรงหน้า ทำให้คุณเต้าหวาดหวั่นต่อสิ่งที่กำลังเดินทางใกล้เข้ามา กำลังใจเริ่มสั่นไหวถอยหลังกระนั้นก็ยังแน่นกับความตั้งใจในวาระสุดท้ายของตัวเอง คุณไถ่เล่าถึงเรื่องนี้ว่า “เต้าเคยพูดว่าถ้าเขาเป็นมากที่สุดๆ แล้วไม่ต้องพาส่งโรงพยาบาล ขอตายที่บ้านเขาไม่ต้องการเอาสายยางเข้าไปในปาก ไปใส่ท่อไม่ยากเป็นแบบนั้น ทั้งที่ช่วงป่วยหลังๆ เราจะพยายามถามว่าไปโรงพยาบาลมั๊ย ไปหาหมอมั๊ย เพื่อเกิดอะไรขึ้นหมอเขาสามารถช่วยได้ เขาก็บอกว่าไม่ไป ขออยู่บ้าน ประสบการณ์การเข้าไอซียูคงทำให้เขาทรมานเพราะโดนเจาะโน่นนี่ แล้วเขาเจ็บเขาไม่อยากให้มาเจาะคอเขา มาทำอะไร เขาก็ขอไว้ ถ้าถามจริงๆ ว่าครั้งสุดท้ายหากพี่พาเขาส่งโรงพยาบาลเขาจะรอดมั๊ย มันก็อาจจะรอดนะ ดีกว่าไว้ที่บ้าน แต่ในเมื่อเขาไม่ต้องการและร่างกายเขาก็ไม่ไหวเหมือนกับเราเอาเขาไปทรมาน เขาอยากตายที่บ้านอยากตายในห้องที่เขาเคยอยู่ทุกวัน ที่ๆ เขามีความสุขเพราะอยู่ที่นั่นมาตลอดเป็นปีเขาขอร้องไม่ให้พาเขาไป บางทีร้องไห้เลย” แม้ใจอยากจะเห็นยวั้งให้ชีวิตยืนยาวออกไป

แต่จากประสบการณ์ที่ได้ดูแลคุณเต๋ามาแรมปีจึง ทำให้พอจะประเมินสภาพการเจ็บป่วยได้ ประกอบกับความเคารพในการตัดสินใจของสามี ทำให้คุณไถยอมรับข้อตกลงนี้อยู่ในใจเงียบๆ

ความเครียด ความทุกข์ใจ เวลาของชีวิตที่หดสั้นลงทุกขณะ ความคิดที่ว่าความตายอยู่เพียงแค่อ้อมผุดพรายขึ้นความหวังกังวลนานปีการที่ค้างคาอยู่ในใจคุณเต๋าก็ถูกนำมาพูดคุย ถ่ายทอดให้คู่ชีวิตฟัง “พี่ว่าเต๋เองก็คงเริ่มรู้ตัวเพราะช่วงที่พี่มาทำงานเขาเริ่มอัดเทปคุยกับเรา บอกว่าเขารักเรา ถ้าเขาตายให้ทำอะไรบ้าง สิ่งให้ของในห้องวางไว้เหมือนเดิม พระของเขาให้เราไว้ใส่ เสื้อผ้าของเขาเองที่ซื้อไว้ตอนทำงาน เขาถนอมมาก ก็สั่งว่าให้คนโน้นคนนี้ นาฬิกาจะให้ใคร เหมือนเขารู้ตัวก็จะทำไว้เพียงแต่ไม่รู้ว่าจะไปเมื่อไหร่ แต่เขาก็จะพูดว่าอีกไม่นาน ขนาดเขาป่วยเขายังร้องเพลงอัดเทปไว้ให้เราฟัง เรียกแม่พี่ไปสั่งว่า ‘ถ้าเต๋ตาย แม่ต้องมานอนเป็นเพื่อนไถนะ เพราะไถไม่มีใคร’ เขาจะสั่งไว้หมดในสมุดบันทึกที่เราไม่รู้เลยว่าเขาเขียนไว้เมื่อไหร่ และจะพูดตลอดว่า ‘เธอจะอยู่อย่างไรถ้าไม่มีฉัน’ เป็นเรื่องที่คุยกันเยอะมาก บางทีเรารับไม่ได้จะร้องไห้ให้เขาเห็น เวลาเขาพูดว่า ‘เขาไม่อยากตาย เขาห่วงเรา’ เรามีความรู้สึกว่า ‘ไม่ต้องห่วงเราหรอก เราอยู่ได้ ฉันดูแลตัวเองได้’ ถ้าถึงวันที่เธอต้องไปจริงๆ ให้เธอไปดีนะไม่ต้องกังวล’ เราจะไม่พูดว่าถ้าถึงวันที่เธอตายซึ่งเราไม่อยากให้เขาเสียใจ เราเองก็เข้าใจเมื่อแรกเขาคิดว่าถ้าถึงเวลาตายเขาก็จะตาย แต่พอถึงเวลาเข้าจริงๆ เขาก็บอก ‘เขาไม่อยากตายเลย ทำไมต้องมาเป็นเขาด้วย’ เราก็ปลอบว่า ‘คนเรามันเลือกไม่ได้ มันถึงเวลา แล้วแต่บุญแต่กรรมของแต่ละคน บางทีเธออาจจะโชคดีก็ได้หมดเวรหมดกรรม ฉันอาจจะกรรมเยอะกว่าก็ได้’ ก็คุยกันแบบสนุกๆ เราอาจบปเยอะกว่า เขามันคนมีบุญ เขาก็จะหัวเราะ เขาจะบ่นแบบนี้ เขารู้ตัวว่าเขาไม่รอดหรอก แต่พยายามให้เราสนุกเหมือนว่าเขาไม่ซีเรียส บางทีเขาก็จะถามเราว่า ‘ถ้าเขาตายจริงๆ เธอจะแต่งงานใหม่มั้ย’ เราก็ตอบว่า ‘เธอเห็นแก่ตัวหรือเปล่า’ เขาก็หัวเราะและว่า ‘ถ้าหากหาแฟนใหม่ เธอต้องหาดี๊ๆ นะ รักเธอนะ หาให้ดีๆ กว่าพี่เต๋านะ ไถจะได้สบายไม่ลำบาก’ เราก็มีความรู้สึกว่าเขารักเรานะ สุดท้ายที่เขาจะไป

เขายังห่วงเตือนเราหลายอย่าง ซึ่งนับเป็นคนป่วยที่พี่รู้สึกว่าเขาเตรียมพร้อมก่อนตาย บางที่เราอาจไม่เคยเจอคนอื่นแบบนี้เลยไม่รู้ว่ามีแบบเขาหรือเปล่า

“มานั่งนึกเขาก็ตลกดี ตายยังเตรียมตัวสั่งโน่นสั่งนี่ เอาชุดนี้ให้พี่ใส่ตอนจะไปนะ คนจะตายบางอย่างในตัวคงเริ่มบอกว่าเขาจะไม่ไหว จึงเตรียมสั่งเอาไว้ พี่ก็ทำนะบอกเขาว่าอยากให้เราทำอะไรก็สั่งแล้วกัน ฉันจะทำให้เธอหมด”

การสั่งเสียถูกทำขึ้นเป็นลำดับขั้นประหนึ่งคือขั้นตอนหนึ่งของชีวิตที่มองดูจากภายนอกแล้วราวกับว่าคุณเต้าและคุณไก่เตรียมตัวต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นข้างหน้าเป็นอย่างดี แต่อีกด้านของความรู้สึก ความท้อใจกับการต่อสู้ที่ไม่มีทางชนะและเข้าใกล้จุดสิ้นสุดแล้วเกิดขึ้นอย่างลับสนและหลากหลายคุณไก่เล่าถึงความท้อใจตรงนี้ว่า “แม้จะคุยกันเยอะมาก แต่ใจพี่ก็ท้อมากเลยนอนอยู่ด้วยกันมองเห็นเขานอนหลับฝันอันหลังให้เขาร้องให้เลย มีความรู้สึกสงสาร ทำไมคนอายุแค่นี้ต้องมาเป็นอย่างนี้ ทั้งที่เขาไม่ใช่คนที่เลวร้าย เป็นคนที่ทำบุญมาตลอด ไปวัดกันแทบทุกเดือน มีความรู้สึกที่ว่าทำไมเราทำดีแล้วมาเป็นแบบนี้ ‘รู้สึกโลกไม่ยุติธรรมเลย’ เคยคิดอยากฆ่าตัวตายตามเขาด้วย และเขาก็เคยถามว่า ‘ถ้าฉันตาย เธอจะตายตามฉันมั๊ยไก่’ พี่ก็ว่า ‘ฉันมีภาระต้องดูแลแม่ น้อง บ้านเราไม่ใช่คนมีฐานะ’ พี่ก็จะบอกเขาแบบนี้ เพราะรู้ว่าการฆ่าตัวตายเป็นบาป และเป็นช่วงที่ได้อ่านหนังสือธรรมะกันเยอะมาก เขาอ่านเราก็อ่าน บางทีเราเป็นฝ่ายอ่านให้เขาฟังด้วยซ้ำ การเตรียมตัวก่อนตายมีว่าอย่างไร พระสวดว่าอย่างไร สอนอย่างไรเขาก็นอนฟังเราอ่านตัวเขาเองก็อ่านเยอะมากยังบอกว่าถ้าเขาไปคงมีพระนำไปบางที่เอาเทพธรรมะจากพวกน้องๆ มาให้ เขาก็ฟัง บางทีก็พูดให้เราฟังว่าเขาฟังแทบม้วนนี้พูดว่าอย่างไร เขาก็บอกว่าทำให้เขาปลงได้เยอะ แต่บางทีเรากลับปลงไม่ได้ ทั้งที่ไม่ได้เจ็บป่วยกับเขา คิดไปว่า ‘ถ้าเขาตายไป เราจะเป็นอย่างไร เราจะอยู่อย่างไร’ ทำงานทุกวันนี้ทำเพื่ออะไร จะอยู่เพื่ออะไร ทำทำไมเหมือนเราไม่มีอะไรเหลือแล้ว ถ้าแลกได้ให้เราไปดีกว่า ถ้าเราตายเราจะได้ไม่ทุกข์ พี่คิดเสมอ

ว่า คนอยู่คือคนทุกข์ คนไปนั้นแหละจะได้ไม่มาทุกข์ พี่พูดกับเต้าเขายังว่า
เลยว่าเขายอมตายดีกว่าถ้าให้พี่ตายแทนเขาเพราะเขาอยู่เขาก็ทุกข์ ถ้าพี่
เป็นเหมือนเขา เขาก็คงตายเหมือนพี่ เขาก็เลือกที่จะตายไม่เลือกที่จะอยู่
มันยิ่งทำให้เราผูกพันกันมากยิ่งขึ้นพอได้คุยได้รู้ว่าเขาคิดแบบนี้ ไม่ได้
เห็นแก่ตัวว่าถ้าเราเป็นแล้วตายเขาจะมีเมียใหม่ พูดแล้วเขาก็ร้องไห้... คน
เรานะถ้าเจอคู่ดีก็น่าจะมีความสุขถ้าเขาอยู่กับพี่ได้ตลอดจนอายุมากๆ
มีปัญหาอะไรเราก็สู้ได้ มีคนช่วยกันแต่ฉันไม่ใช่ออย่างนั้น...”

ปี 43 กับช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิต

ไม่ว่าจะรัก จะทุกข์ สับสน ท้อ มีกำลังใจการเดินทางของบางสิ่งก็
ไม่ได้หยุดรอรอดด้วยเหตุปัจจัยของสิ่งเหล่านี้ คงมีบางอย่างที่ทำให้เส้นทาง
ของบางคนถูกตัดตรงมาโดยเร็ว

“ปี 43 เต้าอาการทรุดหนัก นอนแบบอยู่ 3 เดือน แต่ยังพูดได้
กินได้ เพียงแต่เดินไม่ไหว มีอาการปวดมาก เกิดความท้อใจ หงุดหงิด
เหมือนเราพูดอะไรแล้วเขาเริ่มฟังไม่รู้เรื่องร่างกายแปรปรวน เราต้องใจเย็น
มากพูดอะไรไปบางทีโดนตวาด เขาก็น้อยใจ พยายามมองว่าเขาเป็นคน
ป่วย ร่างกายไม่ดีก็เป็นแบบนี้ได้ ข้าวเราก็พยายามให้กินเพราะถ้าไม่กิน
มันจะอยู่ได้อย่างไร เขาก็หงุดหงิดบอก ‘ไม่กินๆ’ ก็พยายามพูดดีๆ เขาก็
ยอมกิน

“และในช่วงนี้เขาเริ่มพูดว่าไม่อยากไป นิ่งกอดเขาเราร้องไห้ว่า
ฉันไม่อยากตายๆ เราเห็นก็พูดไม่ออก มีความรู้สึกว่าเขาคงไม่อยากไป
จริงๆ แต่เราก็จะบอกว่าไม่เป็นไรหรอกให้กินข้าวได้แล้วกัน และพอมา
ตรวจร่างกายครั้งหลังนี้หมอบอกว่าอาจจะเป็นวัณโรคระยะเริ่มแรก
เป็นโรคแทรกเข้ามา พอเขารู้ว่าตัวเองเป็นหลายๆ โรค ร่างกายคงไม่ไหว
เขาก็ท้อ จนทำอะไรไม่ได้ กินข้าวก็ต้องบ้วน ต้องช่วยกันพุงอาบน้ำให้”

“จนกระทั่งสัปดาห์สุดท้ายที่อาการทรุดหนัก เขามีอาการแน่น
หน้าอกมาก แต่เขาขอไม่ให้พาไปโรงพยาบาลพี่เองหยุดงานไปดูแลเขา
ตลอด เพราะรู้สึกว่าจะหากเขาไปเราอยากอยู่กับเขาเต้าเองเขาก็เรียก

พี่มาบอกว่า ‘ไถ่ฉันไม่ไหวแล้วนะ ฉันจะไปวันนี้ วันนั้น’ เหมือนกับเขารู้ตัวว่า เขาจะไป เขาจะมองไปที่หน้าต่างบ้าน และบอกว่ามีคนมารับแล้ว เขาก็จะบอกว่าให้ไปก่อน เขายังไม่ไป เขาขอยู่ก่อน อาทิตย์สุดท้ายนี้ เขานั่งห้องน้ำแล้วถ่ายไม่ออก เอามือกดท้องจนซ้ำหมด เหมือนกับว่า ระบบร่างกายเริ่มไม่ดีแล้ว หรือเพราะเขานอนมากถึงขนาดนอนถ่าย นอนฉี่ก็ไม่รู้

“จนวันที่เขาเสียเหมือนคนธาตุไฟแตก เขามีอาการตอน 4 โมง เย็น อาการเหมือนคนจุก ก็ส่งเสียง เออๆๆๆ... ขึ้นมาเหมือนคนหายใจไม่ออก พี่ซื้อเครื่องมาดูดเลือดที่คอให้ตลอด คิดว่าเขาจะนอนได้ ปรากฏไม่ใช่พอเขา นอนเฉยๆ ก็ถ่ายปล่อยออกมา พอเขาปล่อยออกมาหมดเรา ก็คิดว่าเขาจะ ไม่เป็นอะไรแล้ว เหมือนเขาได้ถ่ายท้อง จะได้ไม่แน่น คงนอนสบาย แต่มัน ไม่ใช่อย่างนั้น และเขาจะอยากเจอคนโน้นคนนี้เราก็โทรศัพท์ให้เพื่อน คนโน้นคนนี้มา แม้แต่แม่เขาเองเรายังโทรศัพท์ให้มาดูแลแล้วเขาก็โหลิ กรรมต่อกัน

“ตอนเขาเสียนั้นเกือบตีหนึ่ง ตัวพี่เองไม่ไหวแล้วเพราะแพ้เขา ตลอด ก็บอกเขาว่า ‘เต้า เขาไม่ไหวแล้ว เขาอยากนอน’ เต้าพูดออกมา อย่างนี้เลยนะว่า ‘อย่าเพิ่งนอน เดี๋ยวไปแล้ว’ เราก็ไม่เชื่อว่าเขาจะไป เรายังถามว่า ‘เต้าสวดมนต์มัย’ เขาบอก ‘ไม่’ เขาสวดเยอะแล้ว จากนั้นไม่ถึง 5 นาที เขาเอามือข้างที่ตีจับมือเราไว้แล้วก็มีเสียง เออๆๆๆ มือข้าง ที่เสียสะบัดขึ้นมาเสียงดัง เอ็ก... แล้วก็ไปต่อหน้าต่อตาเรา มือเขาก็จับเรา อยู่พี่ยังจำได้ตลอดเลยนะ ตอนเขาไปพี่มองยังตกใจก็ไปเรียกแม่ให้มาดูแล แม่มาดูแลบอก ‘เต้าไปแล้ว’ เราไม่คิดเลยเพราะเขายังคุยกับเราได้ และ สิ่งที่เขาพูดว่าเขาจะไปคือเขาจะไปเดี๋ยวนั้นภายในเวลาไม่ถึง 5 นาที”

“บางทีเขาอาจจะโชคดีแล้วก็ได้ที่เขาได้ไปอย่างนั้นดีกว่าอยู่ทรมาน เพราะเวลาเราเห็นเขาเจ็บป่วยเราก็ทรมานด้วย ถ้าถามว่าเสียใจมัยที่มายุ่ กับเขา มาเลือกเขา ก็บอกเลยว่าไม่เสียใจนะ อย่างน้อยเราก็ยังได้อยู่ร่วมกัน เขารักเราจริงๆ ไม่เคยนอกใจ เราอยากได้อะไรถ้าเขามีเขาจะให้เราตลอด และเขาจะคิดถึงเราตลอดมีอะไรก็จะถาม

เรา ดูแลเอาใจใส่ถ้ามองจากแม่ลงมาเราก็มีเขาที่ดูแล...มีความรู้สึกว่าเขา
คงไปได้ ตอนที่เขาเสียฝนตกปรอยๆ พอเขาไปฝนก็หยุด และแปลกมากเลย
พอเขาใกล้เสีย หมาหอนมากทั้งซอยเลย พอเต่าไปแล้วเสียงเจิบหมดเลย
ไม่น่าเชื่อ”

การทรมานของทั้งคนอยู่และผู้จากไปถึงจุดสิ้นสุดลง ทว่า
สำหรับคนอยู่ การกิจบางอย่างเพิ่งเริ่มต้น ดังที่คุณโกเล่าว่า “เต่าเสียตอน
ประมาณตีหนึ่ง ตอนเช้าต้องไปแจ้งว่าเสียพี่เดินไปร้องไห้ไปร้องจนน้ำตา
ไม่มีแล้ว ร้องตั้งแต่รู้ว่าเขาจะไปวันหนึ่งแล้วตอนเอาเสลดออกจากคอก็รู้
แล้วว่าเขาจะไป คนเสลดพันคอมันก็ไม่รอดแล้วไปแจ้งความเสร็จก็ไป
ติดต่อวัด จ้างคนมาฉีดยาศพ เอาศพออกจากบ้านไปวัดเต่าตายวันศุกร์พอ
วันอาทิตย์ก็เผาเลย แล้วมาทำบุญให้”

“พี่ไม่คิดว่าตัวพี่จะทำได้ ไม่เคยมีประสบการณ์จัดงานมาก่อน
คนเดียวเลยคอยรับแขก ทำอะไรต่างๆ ก็ไม่รู้ว่ามีคนตรงนั้นมาได้อย่างไร
ยังงตัวเองอยู่ มาจัดงานศพตรงนี้ถ้าถามพี่ก็ว่าไม่จำเป็นหรอกที่ต้องมาจัด
แต่เหมือนเป็นการให้เกียรติคนตาย เป็นการทำให้เขาครั้งสุดท้าย ยังคิด
เลยว่าสักวันหากเราเป็นอย่างนี้ใครจะมาทำให้สัมนี่จะจัดงานศพที่ต้อง
มีเงินเก็บเพราะค่าใช้จ่ายเยอะ เจ็บไข้ได้ป่วยก็ต้องใช้เงินสำรองทุกวันนี้
เงินเป็นปัจจัยสำคัญบางคนบอกว่าไม่ใช่แต่พอป่วยไข้เราไม่มีเงินไปหาหมอ
ก็เหมือนไปขอทานเขา อยู่แบบอนาถา จะไปเรียกร้องอะไรก็ได้ไม่มีสิทธิ์
อ้าปากพูดเลยหมอมจะทำอะไรก็ต้องยอมให้เขาทุกอย่างพี่เองไปทะเลาะ
กับหมอกับพยาบาลที่เขาพูดจาไม่ดีกับคนไข้ที่ไม่มีญาติ เราก็คิดว่าถ้าพูด
กับเขาดีๆ บางทีคนไข้อาจมีกำลังใจ ไหนๆ ญาติก็ไม่มี อยู่โรงพยาบาล
อย่างน้อยก็มีพยาบาล แต่มันก็เป็นเฉพาะบางคน พยาบาลดีๆ ก็มี เราก็
เข้าใจนะว่างานที่เขาทำมันซ้ำซาก คนไข้ก็เยอะ เขาอาจจะเหนื่อยแต่หาก
คุณเลือกจะทำงานด้านนี้ คุณก็ต้องทำให้ดีที่สุดเมื่อมันเป็นสิ่งที่คุณรัก
และเลือกที่จะทำ และถามว่าคนไข้เขาอยากเจ็บป่วยมั๊ย อยากไปโรงพยา
บาลมั๊ย พี่ก็บอกเลยว่า เขาไม่อยากไป เหมือนตัวพี่เอง ถ้าไม่เจ็บไข้ได้ป่วย
พี่ก็ไม่อยากไป ทุกคนแหละไม่มีใครอยากไป

โรงพยาบาลหรือ และยิ่งต้องเจอกับสภาพแบบนี้มันก็ยิ่งทรมาน การบริการจึงมีส่วนสำคัญที่จะทำให้คนอยากเข้าไปรักษาหรือไม่เราก็ไม่รู้โรงพยาบาลอาจจะเจอแบบมาขอฟรีเยอะแต่ถ้ามองแล้วคนเรากล้าเขามีเขาก็อยากให้ทั้งนั้น ไม่อยาก

มาทนฟังว่าก่อนแคะหรือ เขาก็อยากให้คนของเขาหาย เหมือนเรากล้ามีเงินเป็นล้านแล้วรักษาหายก็คงดีนั่นแหละ”

เมื่อพิธีศพเสร็จสิ้นลง คุณไก่อำเงินทำบุญที่เหลือจากงานครั้งนี้ เข้าบริจาคเงินให้กับทางโรงพยาบาลที่คุณเต้าเคยเข้ารับการรักษาด้วยเจตนาที่คุณเต้าเคยตั้งไว้ว่าหากมีโอกาสหายได้กลับไปทำงาน จะนำเงินมาคืนในส่วนค่ารักษาพยาบาลที่เคยขอสังคมสงเคราะห์กับทางโรงพยาบาลไปคุณไก่อจึงเป็นผู้ทำหน้าที่แทน “บางคนอาจจะมองว่าไปให้ทำไมน่าจะเก็บไว้ใช้จ่ายเป็นทุนของเราแต่เราไม่คิดอย่างนั้น อยากทำให้เขา ทำในสิ่งที่เขาไม่มีโอกาสทำ เต้าจะรับรู้หรือไม่ ไม่รู้ แต่เราทำเพื่อที่ว่าเงินตรงนั้นคนอื่นจะได้เอาไปใช้ต่อ เป็นการทำบุญไป ขนาดยาที่เหลืออยู่เพียงเอาไปคืนโรงพยาบาลเลยเพื่อมีคนใช้ที่เป็นแบบเต้า ยาบางตัวใช้กันได้จะได้ใช้” คุณไก่อบอกเล่าถึงความคิดของเธอ

ปัจจุบันกับการมีชีวิตอยู่ต่อไป

ความระลึกถึงที่คุณไก่อยังคงมีให้แก่ผู้จากไปอยู่อย่างสม่ำเสมอ ราวกับทุกวันนี้ อาจสร้างความทุกข์ใจอยู่บ้างกระนั้นความตายที่เกิดขึ้นต่อตาตรงหน้าและการดูแลอย่างใกล้ชิดมาตลอดระยะเวลาของการเจ็บป่วย ทำให้คุณไก่อได้คิดถึงชีวิตอย่างหลากหลายแง่มุม “ถามว่าทุกวันนี้คิดถึงเขามั้ย พยายามคิดถึงนะ เหมือนตัดกันไม่ได้มีความรู้สึกว่าตรงนี้ เราอยู่เพราะความรับผิดชอบต่อครอบครัวมีแม่ที่ต้องเลี้ยง...ถ้าเขาตายสักอายุ 50 อย่างน้อยก็ได้ใช้ชีวิตด้วยกันมาจนอายุเท่านี้ เราคงไม่เสียใจเท่าไร แต่ได้มาเห็นอย่างนี้เราถึงได้รู้ว่า ชีวิตคนเรายุ่งยากก็แบบนี้ อะไรมันไม่แน่นอน เราอยู่ทุกวันนี้พยายามทำดี ไม่ไปเบียดเบียนใครคงทำให้เราดีขึ้นเพราะชีวิตบางทีมีเรื่องผลของการมอยู่ด้วย เราอ่านหนังสือธรรมะมาเยอะ ไปวัดก็ไป และพอเราเจออะไรหลายๆอย่างเข้ามาในชีวิต เห็นความทุกข์ของคนอื่น

เผชิญความทุกข์ของเรา ทำให้ตอนหลังพีเริ่มคิดว่าในขณะที่เราคิดว่าความทุกข์ของเราใหญ่โตเหลือเกิน แต่ถ้าเราได้ไปฟังความทุกข์ของคนอื่น ความทุกข์ของเขาอาจจะใหญ่ยิ่งกว่าเราก็ได้ เขาอาจจะแก้ไขไม่ตก แต่ของเรายังแก้ไขอะไรได้อยู่ ถ้าเราพยายามคิดว่าของเรามันเป็นปัญหาเล็กๆของคนอื่นปัญหาใหญ่กว่าของเรามากที่มันแค่เรื่องจิบจ้อย ของคนอื่นทุกข์สาหัส อาจจะแก้ไขไม่ได้ด้วยเราก็อาจจะไม่ทุกข์แล้ว ทุกวันนี้พีเลยมองชีวิตแบบนี้ ถ้าเรามองอะไรให้มันเล็กๆ ไม่มองให้ใหญ่โตทุกคนมีปัญหาเล็กน้อยกันไป อยู่ที่เราคิดว่าเราปล่อยวางมันได้แค่ไหน คนในครอบครัวก็มีส่วน แม่เราให้กำลังใจเราว่าสุดท้ายมันก็เป็นแบบนี้เป็นธรรมดา เราก็เออ... มันคงต้องเป็นแบบนี้มั้ง มันถึงเวลาเขาก็คงต้องไปของเขา เราคงได้มาอยู่ด้วยกันแค่นี้ แม่พีเองสามเฒ่าตั้งแต่น้องคนเล็กพีเกิด แม่ก็เป็นมาหมา 30 ปี เขาก็อยู่อย่างนี้มาตลอด แม่เรายังอยู่มาได้เลย ไม่มีอาชีพอะไรมันคง รับจ้างซักผ้า พีเองไม่มีลูกไม่มีภาระแถมยังมีงานทำมีเงินเดือน การคิดอย่างนี้มันทำให้เราไม่ต้องมานั่งกังวลอะไรมาก”

และหากจะเปรียบเทียบกับช่วงชีวิตก่อนหน้านี้ คุณโกบอกว่า วิธีคิดของเธอเปลี่ยนแปลงไปมาก “สมัยก่อนเราคิดอะไรแบบเด็กๆ คิดแค่ออยู่ของเราไปเรื่อยๆ มีครอบครัวก็รับผิดชอบชีวิตคนในบ้านไป ไม่เบียดเบียนใคร แต่พอเราเจอเหตุการณ์แบบนั้นเข้าไปเรามา นั่งถามตัวเองตลอดไม่เคยเขียนบันทึก พอเต๋ป่วยเราก็เขียนสิ่งที่อยู่ในใจเรา สิ่งที่เราไม่สามารถพูดกับใครได้ ก็ใช้วิธีการเขียน พอเขียนบันทึกพีก็จะเขียนว่าเราคิดอย่างนั้นนะ มันเป็นแบบนี้.. ชีวิตคนเราสุดท้ายคือ ตายแต่ทุกวันนี้ที่เราอยู่ เราอยู่เพื่ออะไรเราทำงาน ทุกวันนี้เราเบียดเบียนใครมัย เราทำหน้าที่ดีแค่ไหน รู้สึกความคิดเราเป็นผู้ใหญ่ขึ้น บางครั้งสามารถสอนน้องๆ ได้ในหลายๆ เรื่องสิ่งที่เราพูดเราไม่ได้ไปฟังใครมา แต่เราคิดจากใจเราเองว่าเราคิดอย่างนี้คนอื่นอาจว่าเราคิดถูกหรือผิดก็ได้ แต่สิ่งที่เราคิดเราไม่ได้ไปทำความเดือดร้อนให้ใคร

“พีว่าพีโตขึ้น โตในแง่ไหนก็บอกไม่ถูก แต่มันทำให้เราเย็นลง คิดอะไรค่อยๆ คิด ไม่ปုပ်ป๊บบแบบคนใจร้อน แต่ก่อนเราอาจจะเป็น

ซึ่งเดี๋ยวนี้เราจะคิดมากขึ้น คิดประกอบกันหลายๆอย่างประสบการณ์
มันสอนเรา

“ทุกวันนี้ก็ทุกข์น้อยลงเมื่อก่อนเรื่องเล็กเรื่องน้อยก็ทุกข์แต่
ทุกวันนี้ถ้าจะทุกข์ก็ในเรื่องใหญ่ๆ เรื่องหุ้มหยมเมื่อก่อนเราจะไม่ยอม
จะหลุดหงิดแต่เดี๋ยวนี้เราจะบอกว่า ช่างมันเถอะ ไปคิดอะไรมากเดี๋ยวก็ตาย
แล้วกลายเป็นคำพูดที่ติดปากไป ...มันทำให้เราใจเย็นขึ้นคนเราสุดท้าย
ไม่มีอะไรเดี๋ยวก็ตายจากกันแล้ว มาโกรธกันก็แค่นั้น พอตายแล้วมานั่งร้องให้
ว่าไม่น่าเลย น่าจะทำให้เขาอย่างโน้นอย่างนี้แบบนี้พี่ไม่เอา”

จากเด็กสาวที่คิดฝันถึงวันแห่งอนาคต ทำงาน เก็บเงินเพื่อ
ซื้อบ้านเป็นของตนเอง มีลูกที่น่ารักสักคน...เวลาผ่านไปหญิงสาวคนเดียว
กับเด็กสาวเมื่อวันวาน วันนี้เธอเป็นหม้ายในวัย 30 ต้นๆยังไม่มีลูกที่น่ารัก
ให้เชยชม เธอผ่านความทุกข์จนท้อใจหลายวาระความทุกข์จากการ
พลัดพรากของคู่ชีวิต อันเป็นที่รักเรียกร้องให้เธอตั้งคำถามเอกกับตนเองว่า
“ทุกวันนี้เรามีชีวิตอยู่เพื่ออะไร”ในขณะที่สองป่าของเธอยังหนักลู่ด้วยภาระ
เรื่องแม่น้องและหลานและเธอต้องเผชิญกับมันโดยลำพังไม่มีใครแม้แต่
ตัวเธอเองจะล่วงรู้ได้ว่าเธอจะปลดภาระลงจากบ่าคู่นี้ได้เมื่อใดแต่เธอก็ยังอยู่
และบอกกับเราด้วยแววตาสงบว่า “ทุกวันนี้ความทุกข์มันน้อยลง...”

“แม่ต้องทนทรมานให้ลูกได้เรียนรู้
สมมติว่าทำเขาไปง่ายา ลูกก็ไม่เรียนรู้และลูกเอง
ก็จะรู้สึกติดค้างที่ไม่ได้ทำอะไรให้แม่
เป็นบุญสัมพันธ์ถึงได้เกิดเป็นแม่-ลูกกัน ต้องร่วมกันปฏิบัติธรรม”

ป้านิ

แน่นอนเมื่อเรารักใคร แม้จะมีโอกาสเพียงน้อยนิด เราก็ต้องทำ

เสียงสวดมนต์ก้องกังวานใสดังมาจากร่างที่นิ่งอยู่ข้างเตียงนอนของหญิงสูงอายุซึ่งนอนไม่ไหวติงร่างกาย ถัดจากหัวเตียงขึ้นไปเป็นภาพพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเขียนลายด้วยสีจัดจ้านแบบธิเบต ติดกันนั้นเป็นอุปกรณ์ทางการแพทย์บางอย่างแขวนติดอยู่กับผนังแสงสว่างพอประมาณที่ทอดลอดเข้ามาทางประตูกระจกบานโตริมระเบียงคละเคล้าด้วยเสียงสาธยายมนต์ก่อให้เกิดบรรยากาศสุขสงบที่ราวกับหลุดไปสู่อีกโลกหนึ่ง

กิจวัตรเช่นนี้ดำเนินต่อเนื่องมาเกือบชวบปีแล้ว...

ยามสายของทุกวัน **คุณนิค**จะออกเดินทางจากบ้านตรงมายังห้องของโรงพยาบาลแห่งนี้เพื่อพบและพูดคุยกับคุณแม่ของเธอกิจกรรมที่ทำเป็นประจำคือการสวดมนต์อย่างเต็มเสียง แผ่เมตตาพูดคุยถึงเรื่องราวในชีวิตที่ดำเนินไป อ่านหนังสือพิมพ์ให้ฟัง ฯลฯ ก่อนจะกล่าวลาและกลับไปใช้ชีวิตของตนเอง

ในขณะที่พยาบาลผู้ดูแลใช้อุปกรณ์ที่เป็นสายเล็กๆ ใส่เข้าไปในลำคอของป้านิ เสียงคล้ายลมดังวืดๆ ออกมาเป็นระยะอาการคล้ายล้าลึกเกิดขึ้นอยู่บ้าง จนเมื่อกระบวนการนี้เสร็จสิ้นลงจึงค่อยๆ รินน้ำนมจากกล่องใส่ลงในขวดพลาสติกที่แขวนอยู่บนเสาสูง ปรับระดับการหยดของของเหลวสีขาวขุ่นนั้นให้ไหลไปตามสายที่ต่อหายลับเข้าไปบริเวณกลางลำตัว ...เป็นกิจวัตรที่ดำเนินต่อเนื่องมาเกือบชวบปีแล้วเช่นกันสำหรับป้านิ

จากคุณแม่ที่พาลูกๆ ทั้ง 4 คนออกท่องไปเรียนรู้โลกของธรรมชาติ
สอนให้เข้าใจและมองเห็นสิ่งที่ลึกลงไปกว่าต้นไม้ หยอดน้ำและสัตว์เล็กๆ
“แม่เป็นคนเปิดโลกกว้างไม่ใช่แค่เรื่องธรรมชาติที่น่าสนใจอย่างเดียว แต่สอน
ให้เห็นจิตวิญญาณ เห็นเสน่ห์ของธรรมชาติ เป็นคนทำให้เรามีจินตนาการ
ไม่อย่างนั้นเราคงเป็นแบบแกงจืดลูกรอกมั้ง” คุณนิตลูกสาวย้อนเล่า
ถึงวันแห่งวัยเยาว์ที่ชีวิตของลูกๆ มีแม่เป็นผู้พาผจญโลกกว้าง
แต่เมื่อชีวิตพลิกกลับ ชีวิตชีวาที่เคยมีจึงทิ้งไว้เพียงรอยอดีต

ความเจ็บป่วยที่มาเยือน

เมื่อ 3 ปีกว่าที่ผ่านมาซึ่งเป็นช่วงที่ป้านีมีความเครียดสูงและ
เมื่อตรวจร่างกายพบว่าเกิดความผิดปกติเกี่ยวกับเม็ดเลือดขึ้น “หมอพบ
ว่าแม่ป่วยเป็นโรคเลือดชนิดหนึ่งคือเป็นโรคที่เม็ดเลือดขาวจำเม็ดเลือดแดง
ไม่ได้ และไปกินเม็ดเลือดแดงหมอต้องให้ยาประเภทสเตียรอยด์ แม้ว่า
หมอจะไม่อยากให้ แต่ก็ไม่มีทางเลือกอื่นในการรักษาเข้าไปกดเม็ด
เลือดขาวและช่วยให้มีการสร้างเม็ดเลือดแดงขึ้นมาได้ แต่ยาตัวนี้ก็ไปกด
ภูมิคุ้มกันด้วย แม่ก็จะติดเชื้อโรคง่ายมากและสเตียรอยด์ก็เป็นตัวปัญหา
ในตัวมันเองด้วย แม่เริ่มมีอาการเจ็บขาต้องใช้ไม้เท้าช่วยในการเดิน”

“จนสักประมาณปีครึ่งเกือบสองปีมานี้ ก็คุยกันกับแม่ว่ามันไม่ไหว
แล้ว เราคงต้องการการเยียวยาแบบองค์รวม (complementary healing)
เข้ามา แต่ก็ไม่อยากใช้อะไรที่เป็นเรื่องของยา (Chemical Based) เพราะ
วันๆ แม่ต้องกินยาเยอะอยู่แล้ว และอาจต้องไปติดกับการรักษาของหมอ
เราไม่อยากไปขัดแย้งกับหมอ เรารู้น้อยกว่าเขา จึงไม่ใช้พวกสมุนไพร
แต่จะใช้การเยียวยาด้วยพลังลักษณะต่างๆ (Energy Based Healing)
ซึ่งหมอก็จะเห็นด้วย ก่อนหน้านั้นแม่ก็ไปนั่งสมาธิเพื่อฝึกช่วยเหลือ
ตนเองเมื่อเจ็บป่วย” คุณนิตซึ่งอยู่ร่วมกับป้านีในช่วงเวลานั้นเล่าถึงเหตุการณ์
ไม่คาดคิดที่เกิดขึ้นให้ฟัง

ส่วนคุณน้อย ลูกชายคนโตซึ่งมีอาชีพเป็นแพทย์ กำลังอยู่ระหว่าง
การศึกษาต่อต่างประเทศ ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์นี้ ได้เล่าย้อนถึง

การรับรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ตอนนั้นผมเรียนอยู่ต่างประเทศแล้วแม่ต้องเข้าโรงพยาบาลด่วนผมรู้สึกไม่สบายใจ เครียดมาก เพราะโดยปกติผมเป็นคนเครียดกับความเจ็บป่วยของพ่อ-แม่มากอยู่แล้ว ก็คิดว่าจะทำอย่างไรที่จะกลับมาดีมัย? ช่วงนั้นแม่หอบต้องให้ออกซิเจนอยู่ในโรงพยาบาลที่ผมเคยประจำอยู่ เพื่อนๆ และอาจารย์เขาก็ช่วยดูแลให้อย่างดี เราก็โล่งใจไปบ้าง พ่อแม่อาการดีขึ้นก็มาเยี่ยมผมที่ต่างประเทศ และเกิดไม่สบายขึ้นอีก สะโปกขาดเลือดทำให้เดินไม่ได้ เดินเล่นด้วยกัน อยู่ๆ แม่ก็ป็นขึ้นมา ผมต้องพาเข้าโรงพยาบาล หลังจากผมกลับมาอยู่เมืองไทยแล้วแม้อยังคงเจ็บป่วยอยู่ตลอด ต้องพาไปหาหมอ ปรับเรื่องยาอยู่เสมอ”

ด้วยการดูแลประคับประคองจากลูกๆ ทำให้บ้านมีกำลังใจที่จะดูแลและฟื้นฟูตนเองอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากภูมิคุ้มกันที่ต่ำเพราะการกดของฤทธิ์ยาทำให้ช่วงต้นปี 2544 เกิดการลุกลามของไวรัสฮีสกุอีไอเข้าสู่กระดูกสันหลัง บ้านเป็นอัมพาตครึ่งตัวอย่างฉับพลันส่งผลให้คุณน้อยต้องเดินทางด่วนมาทำหน้าที่ค้นหาสาเหตุของอาการ “ปีที่แล้วตอนเกิดเรื่อง ผมไปประเทศพม่า (เรื่องมักชอบเกิดตอนผมไม่อยู่) ก่อนไปแม่เป็นฮีสกุอีไออยู่โรงพยาบาล แต่เรานัดเพื่อนไว้หมดแล้ว ก็คิดว่าเขาคงไม่เป็นอะไรจึงไปเมื่อกลับมาด้วยความกังวลอยู่แล้ว พอถึงสนามบินจึงโทรศัพท์กลับบ้านคนที่บ้านบอกว่าแม่เข้าโรงพยาบาลด่วนสองวันแล้ว เพราะฉั้ไม่ได้เป็นปัญหาจากไขสันหลังอีกเสบเพราะไวรัสทำให้เดินไม่ได้ด้วย ช่วงนั้นต้องหาสาเหตุว่าเพราะอะไร หลายครั้งที่แม่ป่วยผมต้องเป็นคนซัดคั้เอง เพราะแม่จะเป็นโรคประหลาดทุกที ทำให้เราเกิดความกังวลว่าแม่จะต้องเป็นอะไรที่ไม่ตรงไปตรงมา และการเป็นไวรัสจากเชื้อฮีสกุอีไอเข้าไขสันหลังก็ไม่ใช่ว่าจะเจอกันได้ง่ายๆ

“ตอนนั้นผมเริ่มรู้แล้วว่าโอกาสที่แม่จะกลับมาเดินได้อีกยากมาก แม่ก็จะถามผมตลอดเวลาว่าจะเดินได้มัย ผมเองเป็นคนให้กำลังใจไม่เก่งนัก แต่ก็พยายามตั้งเป้าหมายที่พอจะเป็นไปได้ทีละขั้น บอกว่าลองดูตรงนี้ก่อนนะอาจจะได้ อย่างนั้นอย่างนี้ แต่ไม่พยายามไปตอบคำถามที่ไม่ชัดเจน

“ในความสัมพันธ์ของผมกับแม่มีสองอย่างคือ ความเป็นลูกกับความ เป็นหมอ ที่จริงเขาบอกว่าไม่ควรให้เราดูแลตัวเอง แต่ผมไม่ใช่คนลืงยา ให้แม่ ผมช่วยในการวินิจฉัย มันจึงเป็นความสัมพันธ์แบบการรักษา ซึ่งก็ ชัดแย้งในตัวเอง เพราะมันจะต้องให้แม่เห็นภาพชัดพอสมควรในบางเรื่อง ไม่ใช่มีภาพฝัน การให้กำลังใจมีคนทำเยอะอยู่แล้ว ผมคงต้องให้ความจริง บางอย่างด้วย ก็ไม่รู้ว่าจะทำได้ดีขนาดไหน เพราะหลายครั้งก็รู้สึกทำให้ แม่เสียกำลังใจ แต่เราคิดว่าเป็นส่วนที่จำเป็น พยายามตั้งเป้าให้ไม่ใช่ ปฏิเสธว่าทำอย่างนี้ไม่ได้ ไม่มีวันได้ ไม่เคยพูด ก็เป็นช่วงที่ผมขาดงาน เยอะมาก ว่างงานมาบ้าง เสาร์-อาทิตย์ก็ลงมา คอยสวนปัสสาวะ ล้วงอึให้ คิดว่าครั้งหนึ่งในชีวิตก็ทำให้แม่ คอยดูแลอย่างเต็มที่ มันเป็นความสัมพันธ์ อีกแบบหนึ่ง กับลูกคนอื่นเป็นในเรื่องของกำลังใจ ผมเองให้กำลังใจด้วย แต่ก็มีลักษณะเป็นพยาบาลให้ด้วย คิดเหมือนกันว่าจะจะเป็นแบบนี้ไปอีกนาน ขนาดไหน เราเองก็ต้องเดินทางมาเรื่อยๆ”

ซึ่งแม่มักนึกจะไม่ได้เป็นผู้ให้การพยาบาลทางร่างกายแก่แม่ของเธอ โดยตรงเช่นคุณน้อยแต่เธอให้ความสำคัญในด้านของกำลังใจและการเยียวยา ด้านจิตใจเป็นหลัก “ในช่วงวิกฤตเคยถามแม่ว่าจะอยู่หรือจะไป เขาก็ถามว่า เราอยากได้อย่างไร เราก็บอกว่าแน่นอนว่าเราอยากให้แม่อยู่ เขาก็บอกว่าจะ อยู่เพื่อลูก เขาก็สู้และผ่านคืนนั้นมา ตอนนั้นเราก็เริ่มศึกษาเรื่องการเยียวยา ด้วยพลังลักษณะต่างๆ อ่านหนังสือ 60 เล่มได้ มีตั้งแต่ศาสตร์แม่มด พ่อมดฮาวาย หรือแบบ ยิว จนถึงตันตระ สุดท้ายก็มาจบด้วยวิธีของพุทธทิเบต เอาเข้าจริงก็คล้ายๆ กันหมด แม่ทำด้วยเราก็ทำด้วย ใช้มือวางตรงบริเวณ ที่เจ็บป่วยแล้วกำหนดสมาธิ จนแม่เริ่มดีขึ้นแต่มันคงยากที่จะฟื้น ขึ้นมาได้เยอะแต่ก็ปรากฏว่ากล้ามเนื้อหลายอย่างเริ่มขยับได้ แม้ยังเดินไม่ได้ ดูจากผลเอกซเรย์จะเห็นว่ามันบล็อคออยู่จนคงเดินไม่ได้ใหม่ เราดูเปรียบ เทียบกับหลายๆ คนคิดว่าแม่เก่งมาก ที่จะไม่ท้อเป็นไปไม่ได้ แต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ เขาก็เอามาเป็นกำลังใจ โดยรวมเขายังมีความหวังกับชีวิตอยู่มาก ได้เห็นนกบิน มีนกมาทำรังข้างหน้าต่าง สิ่งเหล่านี้เป็นกำลังใจให้แม่ สำหรับลูกก็มีท้อคือช่วงที่ดูแลนานมาก ทุกวันๆ เรียกว่าทุกคนมีที่หลุด ซึ่งก็เสียใจเพราะแม่สภาพแย่กว่าเราตั้งเยอะ เรายังเดินไปไหนมาไหนได้

แม่เองยังไม่ได้เลย คักดีศรีก็ไม่ว่างแล้วต้องนอนรอให้คนมาสวนให้ แต่ส่วนมากมันไม่ใช่ความท้อแท้ เป็นความเหนื่อยมากเหมือนกับหมดแรงเลย เราจะหาทางทำสมาธิหรืออะไรก็เหมือนมีอะไรมาดูดแรงไปหมด หัวจะมึน ทำให้ความรู้สึกอื่นก็ชาๆ ไปบ้างวันไหนถ้าแม่มีพลังขึ้นมา เขาจะตาเป็นประกายมีชีวิตชีวา”

“อย่างไรก็ตามจนถึงกลางปี 2544 จากการบำบัดสารพัดวิธี ทั้งสมาธิ การวางมือ สามารถลดยาสแตียรอยด์ลงได้เหลือ 2 เม็ดและเม็ดเลือดแดงไม่ลดลงมากแต่ขึ้นไปได้ดี แล้วแม่สามารถว่ายน้ำท่ากบได้นั้นแสดงว่ากล้ามเนื้อบางตัวเริ่มทำงานโดยน้ำช่วยพยุง ซึ่งเป็นสัญญาณที่ดี แม่ยังมีความรื่นรมย์แห่งชีวิต รักชีวิตและรักลูก อยากอยู่กับลูก แต่ก็ไปเจออะไรใหม่ๆ แทรกซ้อนเข้ามาเรื่อย แล้วจะเป็นตัวแปลกๆ เช่น เชื่อราจากซีกโลกใต้ หรือเชื่อที่หมอเก่งๆ ยังบอกว่าไม่เคยเจอมาก่อนเลยในชีวิต หลายอย่างมันอธิบายไม่ได้ เราก็เล่นทุกวิธี สวดมนต์ด้วย แม่เมตตาให้เจ้ากรรมนายเวร ทำทุกอย่าง”

ร่างกายแข็งแรงใจต่างทุ่มโถมมาสู่ “แม่” เพื่อประคับประคองชีวิตให้ผ่านพ้นช่วงเวลาที่ยากลำบากร่วมกัน

แต่แล้ว...แม่เกือบจะจากไป

เดือนกันยายน ปี 2544 ระหว่างการนัดบำบัดโดยหมอนวดแผนโบราณซึ่งเป็นสิ่งที่ลูกๆ คิดว่าจะช่วยให้แม่สบายตัวขึ้น ทว่าการนัดเข้าไปทำให้หลอดเลือดดำที่มีการอุดตันอยู่บริเวณขาหลุดออก วิ่งไปที่ปอดและเข้าหัวใจ ทำให้ป้านี้ถึงกับหมดสติ คุณนิตเล่าถึงเหตุการณ์ในวันนั้นว่า “วันนั้นเป็นช่วงสายที่เพิ่งออกไปทำงาน พี่สาวกับพี่ชายอยู่ที่บ้านจึงพาแม่มาโรงพยาบาล รถติดมาก ทำให้แม่ไม่หายใจไปประมาณ 5 นาทีถึงจะบีมขึ้นมาได้ก็ตาม แต่แม่ไม่สบายมาเยอะ อายุก็มากแล้ว เลยไม่พินิจตั้งแต่ตอนนั้น เราพาแม่เข้ามาดูแลต่อที่ไอซียูโรงพยาบาลรัฐบาลแห่งหนึ่ง

“ช่วงเดือนแรกที่แม่กลายเป็นผักจะลำบากกันมาก เราไม่พูดเรื่องหาพยาบาลมาเผ้าหรืออะไร มันเป็นเรื่องปกติที่ทุกคนต้องเจอแต่ที่ลำบากคือว่า เราจะตัดสินใจอย่างไร ที่แรกมีเครื่องช่วยหายใจ พอสอง

อาทิตย์เขาก็ถอดออกเพราะแม่หายใจเองได้ ประเด็นอยู่ที่ว่าภูมิด้านทานเขา
น้อย มีเชื้อต่างๆ เข้ามาตลอด ก็ถามกันว่าถ้ามีไข้จะให้ยามั้ย คือจะเอาแค่ดูแล
ความสะดวกสบาย (Provide Comfort) เพราะไม่คิดว่าจะฟื้นแล้ว หรือว่าจะ
รักษาไปเรื่อยๆ ซึ่งมันเป็นคำถามที่ยากอย่างพี่ชายเป็นหมอ เขาจะเห็นมา
เยอะแล้ว เขาก็คิดว่าคงไม่ฟื้นขึ้นมาได้ และเขารู้สึกว่ามันไม่ควรจะไปทรมาน
แม่ ไม่ควรจะทำให้เสียใจโดยการให้ยาไปเรื่อยๆ เขาเจอคนไข้มาหลายกรณีแล้ว
ยิ่งปล่อยให้ไปนานจะยิ่งทำให้ยาก ยิ่งกรณีที่มีการตอบสนองเหมือนอย่างแม่
คือนอนยืมได้ อะไรได้ มันยังตัดไม่ได้ อันนั้นเป็นความคิดหนึ่ง อย่างเรา
ไม่เห็นใจเลยตัดสินใจไม่ได้ ส่วนพี่สาวเขาเข้าใจเรื่องทางแพทย์แต่เขาอยาก
จะมองในแง่ดีคือ ถ้าเราไปคิดว่าอย่างไรก็ตาย ไม่ฟื้นมันไม่มีวันที่จะมีความ
หวัง เขาจะต้องสร้างภาวะของเขาให้อยู่ในความคิดเชิงบวกตลอดเวลา เพื่อจะ
เป็นพลังที่จะช่วยบำบัดแม่ได้”

“ถามว่าอันไหนถูก เขาก็คิดว่าไม่มีอะไรผิด โดยส่วนตัวเราไม่ได้
คุยกับพี่น้องมากมายนัก ...ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตามคิดว่ามันควรจะเป็นพ้อง
ร่วมกันในแนวทางนั้น คือตอนแรกสุดเราพยายามจะใส่ใจว่าแม่ต้องการ
อะไร ตามที่แม่จะบอก แต่อย่างว่าแม่อีกไม่สามารถบอกว่าการอะไรได้
พยายามจะใช้วิธีหนึ่งสมมติว่าจะสื่อสารกับแม่ได้มัย มันก็ไม่ได้ชัดเจน
เห็นเป็นภาพแม่ตอนอายุ 30 กว่าๆ ยังสาวสวยพริ้ง อยู่กับพ่อที่หล่อมาก
และพ่อเราเสียชีวิตไป 5 ปีมาแล้ว และก็มีความกวนอิม มีพระต่างๆ อยู่รอบๆ
ดูสุขสงบ แต่ก็ไม่ได้ชัดเจนว่าแม่ต้องการอะไร เพื่อนสนิทของแม่ส่งอีเมล
มาบอกว่าไม่ว่าเราจะทำอะไรก็ตาม ถ้าเราทะเลาะกันจะเป็นสิ่งที่แม่
ไม่มีความสุข จะทรมานใจมาก เขาก็เตือนสติไว้ได้ดี และเราก็เห็นด้วย
เป็นอย่างยิ่ง

“สำหรับตัวเองคิดว่าไม่ต้องรักษาก็ได้ แต่อย่างไรเราก็ยังจะทำ
สมาธิ ทำบำบัดรักษาแม่ตามวิธีของเราต่อไป ทำโหวะให้แม่ ทำบำบัดดวงมือ
เป็นปกติ”

ในส่วนของคุณน้อย ด้วยความเป็นหมอที่มีความรู้เกี่ยวกับอาการ
ของโรคเป็นอย่างดีทำให้ในสถานการณ์เช่นนี้ความเข้มข้นในการตัดสินใจ
ต้องเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ “เมื่อผมได้รับโทรศัพท์บอกว่าอยู่ดีๆ แม่ก็หมดสติ

หยุดหายใจ นื่องๆ พาส่งโรงพยาบาลผมก็นึกแล้วว่าถ้าหากหยุดหายใจไปนานขนาดนั้น ผมไม่อยากให้ปั๊ม แต่ก็นั่งเครื่องบินมา พอมาถึงแม่อยู่ในไอซียูนอนอยู่ในสภาพไม่รู้สีกตัว มีอาการชักเกร็งตลอด ผมดูคนไข้มาเยอะ แม่เองเป็นคนที่ไม่ต้องการเป็นการะกับใคร ไม่ต้องการแบบนี้ แต่ก็คุยกับน้องสาว ในวันแรกมันอาจยังบอกอะไรไม่ได้ ก็คิดว่าจะดูสักช่วงหนึ่ง ดูแลให้ดีที่สุดแล้วมาดูว่าจะเป็นอย่างไร จึงติดต่อย้ายมาโรงพยาบาลรัฐบาล

“เมื่อดูอาการในช่วง 1-2 สัปดาห์แรกก็เห็นว่าโอกาสที่แม่จะกลับมาไม่มี ผมนอนอยู่ที่โรงพยาบาลตลอด วันที่แม่หยุดหายใจก็รู้สึกแย่นะ แต่ก็รู้สึกด้วยว่าสภาพที่แม่เป็นอัมพาตครึ่งท่อนอยู่กับเตียงจากที่เคยเป็นคนแอคทีฟมาก แล้วมาอยู่ในสภาพนี้แม่ทุกข์มาตลอด และเราก็รู้ว่าแม่ไม่มีทางกลับมาเดินได้ ทำอะไรได้อีก แค่มแม่ชากะเฟลก แม้ก็รู้สึกเป็นการะกับตัวเองมาตลอดก็นึกว่าคงเป็นการจบที่ดี”

“อย่างตอนแม่อัมพาตครึ่งท่อน แม่ก็คุยถึงความเจ็บป่วยของตัวเอง แม่ก็ยอมรับ แม่เป็นคนที่ยอมรับอะไรไม่ยาก แต่ด้วยความเป็นคนแอคทีฟ พอเดินไม่ได้ก็เครียดมากและแม่ก็บอกว่า ถ้าแขนใช้ไม่ได้ด้วยแม่ไม่อยู่หรอกนะ เพราะเป็นการะคนอื่น ผมรู้ว่าแม่ไม่ใช่คนที่กลัวความตายไม่ใช่คนที่ไม่เข้าใจเรื่องแบบนี้ แม่เข้าใจมาก ตรงนี้เองที่ผมไม่อยากให้แม่ทรมาน ผมเองก็ไม่ได้เห็นเรื่องตายแปลกประหลาดอะไร แต่เมื่อมันยังมีหวังอยู่ น้องสาวเขาไปอ่านมาว่ามีคนที่ถูกรถชนแล้วเขาฟื้นมาได้ใช้เวลาเป็นปี หรือกรณีโน้นกรณีนี้ เขาไปอ่านเจอมา ซึ่งไม่รู้สาเหตุที่มาเหมือนกันหรือเปล่า แต่ลักษณะแบบนี้กับคนที่ไม่ได้ดูคนไข้ทุกวัน เขาจะรู้สึกว่าจะต้องให้โอกาส ซึ่งแน่นอนเมื่อเรารักใคร แม้จะมีโอกาสเพียงน้อยนิด เราก็ต้องทำ

“แต่ทุกคนในครอบครัวอาจไม่มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องของโรค เขาจึงไม่รู้ว่าการพยากรณ์โรคจะออกมาเป็นอย่างไร ผมก็พยายามคุยกับญาติคนอื่นๆ นะ หลังจาก 2 สัปดาห์ผ่านไปแล้วแม่ไม่ดีขึ้น ทั้งมีภาวะแทรกซ้อนเป็นปอดบวม ติดเชื้อในกระแสเลือด ความดันตก ผมคุยกับหมอเจ้าของไข้ว่าจะไม่ให้ยาปฏิชีวนะแล้ว ตอนที่แม่มองใส่เครื่องช่วยหายใจอยู่ ก็ต้องปรึกษาคณะอื่นๆ ด้วย ทุกคนก็บอกว่ายังดูไม่นานเพิ่งแค่ 2 สัปดาห์ ขอดูต่อไปก่อน ผมนึกในใจว่า ถ้าไม่ตัดสินใจตอนนี้.. แม้เรื่องของสมองมันไม่มีอะไร

100 เปอร์เซ็นต์ มันอาจพื้กลับมาได้อีก เขาก็ถามว่าผมแน่ใจมั๊ย ผมว่าไม่แน่ใจแต่โอกาสต่ำมาก เราจะเอาความอึดอัดกับการที่แม่ต้องทนอยู่ในสภาพนี้หรือเปล่า? สำหรับผมไม่ยากเอาแม่ไปเสี่ยงกับโอกาสที่มันน้อยนิด สมมติแม่ตื่น รับรู้ แต่ทำอะไรไม่ได้ ผมคิดว่าแม่ไม่เอา ก็ทะเลาะกันเหมือนกัน แม้ผมจะพูดอย่างระมัดระวัง ก็คิดว่าน้องสาวเขาไม่ยากฟัง เขาอยากจะทำในแง่ดี ให้กำลังใจ และคิดว่ามันจะต้องดีขึ้นๆ ผมก็เคารพความเห็นของส่วนรวม จึงรักษาต่อบังเอิญแม่ดีขึ้น จนถอดเครื่องช่วยหายใจและหายใจเองได้ ผมก็รู้ว่ามันต้องเข้าสู่ระยะนี้ การดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง แม่ก็อยู่ในสภาพนี้มาตลอด”

กับช่วงเวลาวิกฤตที่ผ่านไป การตัดสินใจที่ไม่มีใครบอกได้ว่าผลลัพธ์คืออะไร ภาวะที่ต้องเลือกระหว่างการจากไปกับความหวังเล็กๆ...และความหวังเล็กๆ กับการมีลมหายใจอยู่บนโลกใบนี้ก็เป็นฝ่ายชนะ

ภาวะหลังโยนหินลงน้ำ

บ้านมีอาการดีขึ้นจนพ้นขั้นวิกฤต สามารถนำตัวมาดูแลต่อในห้องผู้ป่วยธรรมดาได้ ในสภาพที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ สูญเสียความรู้บางส่วนลง รับอาหารทางท่อที่ต่อตรงเข้าสู่กระเพาะอาหาร มีพยาบาลผลิตเปลี่ยนผ้าดูแลตลอด 24 ชั่วโมงกิจวัตรดังที่กล่าวไว้เมื่อช่วงต้นจึงเป็นของทั้งคุณนิตและพี่สาวที่มาเยี่ยมแม่ทุกวัน ในขณะที่คุณนิตซึ่งทำงานต่างจังหวัดเดินทางมาเยี่ยมเกือบทุกวันหยุดสุดสัปดาห์ อาการป่วยที่คงที่ของแม่ดำเนินไปพร้อมกับภาวะจิตใจทุกคนที่สับสนลง คุณนิตยกกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ผ่านไปแล้วว่า “ตอนแรกเหมือนโยนหินไปในน้ำตูม... น้ำก็กระเพื่อม แต่ตอนนี้หินก็ยังอยู่ในน้ำ แต่ว่าน้ำนิ่ง ผมก็ปรับสภาพชีวิตตัวเอง เป็นเรื่องปกติไป เสาร์-อาทิตย์ก็มาดูแล แม่จะรู้ว่าเรามาไม่มาไม่รู้ แต่อย่างน้อยไม่รู้ทางประสาทสัมผัสทางนี้ก็คงรู้ด้วยวิธีอื่น ผมคิดอย่างนี้ เราเองก็อยากมาอยู่ใกล้ๆ แม่ มาทุกครั้งน้องสาวก็จะบอกว่า แม่ทำอย่างโน้นอย่างนี้ได้มากขึ้น เราเองก็รู้ว่าเป็นปฏิกิริยาตอบสนองแบบอัตโนมัติของร่างกาย ไม่ใช่ว่าเขาขยับได้จริงๆ ผมก็จะไม่พูดเพราะรู้ว่าพูดไปก็อย่างนั้น ผมก็นับถือ

เขามาก เขามีกำลังใจสูง พยายามแสดงความรักกับแม่เต็มที่แต่บางครั้งก็คิดว่ามันคุ้มกันมั้ย? การที่เราคิดอย่างนี้กับการที่ปล่อยให้แม่ทรมาณ ผมก็คุยกับหมอเจ้าของไข้ว่าถ้าแม่ไปอีก ผมไม่ปัมแล้วนะคราวนี้ แต่ถ้ามีติดเชื้ออะไรญาติเขายังอยากให้ยาไปก่อน ผมถามหลายทีเขาก็ยังไม่เปลี่ยนใจ เมื่ออยู่ในสภาพนี้แล้วก็ทำอะไรไม่ได้ นอกจากให้ความรักให้การดูแลแบบประคับประคอง (Supportive Care) ที่ดีที่สุดเท่าที่ทำได้ แต่คงไม่ดูแลรักษาในเชิงรุก (Aggressive Care) แต่หากติดเชื้อแล้วไม่ให้ยาคงลำบากสำหรับญาติบางคน เพราะถ้าบอกว่าแม่ตายเพราะติดเชื้อเขาก็คงจะทำอะไรได้ไม่ยากนัก ทำไมเราไม่ทำ ถ้าตัดสินใจตั้งแต่ตอนโน้น (กันยายน 2544) คงง่ายกว่า

“ปรกติผมเป็นคนตัดสินใจในเรื่องการรักษาทั่วๆ ไปของแม่แต่ในสภาพนี้มีหลายอย่างที่คนอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เขาก็ฟังเราในเรื่องเหตุผลทางการแพทย์ อย่างวันก่อนแม่ติดเชื้อที่ปอดซึ่งคงเป็นเชื้อประหลาดอีกหมอก็บอกว่าอยากส่งกล้องดูว่าเป็นอะไร ผมบอกไม่ต้องไม่ อยากให้แม่ทรมาณอย่างไรถึงที่สุดก็รักษาไปดูแลตามอาการ

“ผมเป็นคนอ่อนไหวมากกับเรื่องเจ็บป่วย เรื่องตายของญาติ แต่ของแม่เป็นลำดับขั้นมา จากเริ่มเจ็บป่วย จนเรื้อรัง เห็นความทุกข์ของแม่เราก็อ้วพ้อแล้ว และเพราะเราเรียนมาเรารู้ว่าเราไม่ได้มีความหวังแบบเขาเราขัดกับมันมากกว่า

“ในเรื่องความเจ็บป่วยของแม่แล้ว แม่ผมจะอยู่ไกลแต่เรื่องความเจ็บป่วยผมใกล้แม่มากกว่าคนอื่น ถึงน้องสาวอยู่ทางนี้ แต่ทุกครั้งที่แม่เข้าโรงพยาบาล ผมก็ลงมาอยู่กับแม่ตลอด คนอื่นมาเขาก็จะไม่ได้ดูแลเรื่องความเจ็บป่วย เขาจะชวนกินขนม เล่นกันคุยสนุกแต่ในฝ่ายซีเรียสเรื่องความเจ็บป่วยผมเป็นคนดูแลตลอด เขาไม่ได้สวนปัสสาวะ ไม่ได้ล้างอึ แม่ไม่ได้เล่า ไม่ได้ร้องให้ให้เขาฟังหรืออย่างไรไม่รู้ เราไม่ได้อยู่ตลอดแต่รู้สึกถ้าแม่ท้อ แม่ก็จะท้อกับเรา แม่ไม่ได้ไปคุยกับน้องสาว แต่จะว่าน้องสาวไม่รู้ไม่รู้ไม่มีทางเขารับรู้อยู่แล้ว เพียงแต่เขาคิดว่าการสร้างภาพที่ดีไว้มันจะช่วยให้ทุกอย่างดีขึ้น ถ้าเราไปพูดความจริงเขาจะไม่ฟัง คือเขาต้อง

การมีสมาธิ สร้างภาพที่ดีไว้ พลังของการรักษาคือการมองว่า ทุกสิ่งจะดีขึ้น
ผมก็เคารพในสิ่งที่เขาคิด และผมว่าก็จริงคนเราถ้าเกิดห่อถ้อยทุกอย่าง
ก็จะแย่ไปหมด ถ้ากำลังใจดีมันก็จะดีขึ้นได้ คิดว่าส่วนหนึ่งภูมิคุ้มกันจะดีขึ้นด้วย
การแพทย์ปัจจุบันไม่ได้ตอบทุกอย่าง มีเรื่องอีกหลายอย่างที่เราไม่รู้

“แต่ถึงจุดหนึ่งก็ต้องมีอีกแง่ ผมรู้สึกอย่างนั้น คิดในทางดีแต่ก็
ไม่ใช่หลุดออกไปจากความเป็นจริง เขาคงจะเห็นว่าผมมองในแง่ร้าย ผมอาจ
จะมองแบบเป็นวิทยาศาสตร์เกินไปในสายตาของเขาเพราะผมถูกสอนมา
อย่างนี้”

“กับน้องสาวอีกคนคุยได้ (คุณนิต) เขาจะรับฟัง ช่วงแรกผมคุย
ให้เขาฟังเป็นระยะๆ ว่าถึงตรงนี้พอหรือยัง ชัดเจนมั๊ย จากสองสัปดาห์
หนึ่งเดือน เป็น 4 เดือน คิดว่ามันใจมั๊ย จะรออีกมั๊ย ถึงขนาดนี้แล้ว
แมก็ได้แค่นี้ละ คิดว่าอย่างไร ถามเขาเป็นระยะและก็เตือนว่าอีกหน่อย
จะเป็นอย่างไรบ้าง หากเราไม่ตัดสินใจเขาก็ว่าไม่เอาหรือถ้าเป็นอยู่ใน
สภาพนั้น ไม่เอาเหมือนกัน แต่ถึงตอนนั้นเราบอกไม่เอาก็ไม่ได้ มันก็ต้องคุยไป
มันไม่มีเหตุการณ์อะไรเข้ามาให้เราต้องตัดสินใจ”

กระนั้นน้ำยามมีลมไหว ระลอกคลื่นก็เกิดขึ้นโดยง่าย สำหรับคุณ
นิตความตั้งมั่นในการสร้างภาวะจิตใจที่สุขสงบให้เกิดขึ้นแก่แม่ คือสิ่งที่เธอ
ยึดเป็นทางเสื่อนำทางในสภาวะการณ์เช่นนี้ “แม่เป็นคนที่มีคนรักเยอะมาก
เพื่อนฝูงมีอยู่ทั่วก็สวดมนต์หรือทำอะไรให้ต่างๆ นานา แต่บางคนเริ่ม
มองว่าลูกๆ ดึงแม่ไว้ ไม่ปล่อยไป เขามองว่าหนึ่งตัวแม่เองติดลูก สองไม่
ทราบว่ามีสาวเราเวลาสวดมนต์พยายามเรียกแม่กลับตลอดเวลาหรือเปล่า
เราคิดว่าตรงนี้นั้นไม่น่าจะมาก็คิดอะไรกันแบบนี้เราคิดว่าไม่เห็นว่าจะต้อง
มานั่งรู้สึกผิดอะไรกับเรื่องนี้ ไม่อย่างนั้นก็ตัดสินใจไม่ถูกว่าจะปฏิบัติตน
อย่างไร อย่างเราสวดมนต์ให้แม่ หรือทำโพชนั่งสมาธิให้ เราก็มุ่งไปที่ให้แม่
สุขสงบและอยู่กับแสงแห่งพุทธะ ถึงอย่างไรไม่ว่าจะเดินไปเดินมาได้
นอนอยู่กับเตียง หรือตายไปแล้ว ก็เป็นภาวะที่จิตใจต้องการ ก็ไม่ต้อง
ไปคิดถึงอดีตหรืออนาคต พยายามมุ่งมันอยู่กับภาวะตรงนี้ หลายเดือน
แล้วที่เราไม่ต้องมาติดอยู่กับข้อถกเถียงอันนั้นมันไม่จำเป็นต้องเป็นข้อถกเถียง

ขึ้นมาเพราะมันไม่มีอันไหนถูกอันไหนผิดหรอก และมันไม่มีประโยชน์
และทำให้ทุกคนเป็นทุกข์ไปเสียเปล่าๆ ความรู้สึกเรานั้นจะไปกระทบกับแม่
การบำบัดรักษาการอยู่กับแม่มันก็จะไม่เป็นทั้งหมดทั้งมวล”

ความรู้สึกที่แตกต่าง

ในยามที่สมาชิกในครอบครัวเกิดเจ็บป่วย การตัดสินใจลงมือ
เสมือนว่าจะมีความไม่แน่นอนปกคลุมอยู่ด้วยเสมอว่าความเห็นระหว่างลูกๆ
ของบ้านที่แตกต่างกันก็ไม่ได้นำมาสู่การปะทะ และความแตกหักแต่อย่างใด
ดังที่คุณคิดแล้วว่า “ภายในครอบครัวมีความคิดที่หลากหลายแต่ไม่ค่อยขัดแย้ง
กัน ความเข้มข้นในแต่ละเรื่องอาจจะต่างกัน อย่างพี่ชายที่เป็นหมอยอมรับว่า
เขาเป็นวิทยาศาสตร์มาก แต่เขาก็ไม่ได้ปฏิเสธสิ่งเหล่านี้ (การดูแลของพี่สาว)
แต่เขาก็ไม่ได้มาสนใจอะไรมากเท่าเรา”

“มีโอกาสจะคุยกันแบบสองต่อสอง มาคุยรวมกันหมดทุกคนมัน
ยากและอาจซีเรียสไป เราใช้แนวทางเดียวแต่อาจหลากหลายวัฒนธรรม
ที่จับคือ พลังจิตเปิดสู่พลังจักรวาลลึวนๆ ไม่ได้ทำเชิงไสยศาสตร์มากมาย
แต่ก็ไม่รู้ว่าขีดมันอยู่ตรงไหน...

“หากจะมีข้อถกเถียงคงเป็นในเรื่องการให้ยาไม่ให้ยา ซึ่งมัน
ยาก และคิดแบบไหนก็ถูกทุกด้าน ไม่มีคำตอบสำเร็จ แล้วใครมายืนยันว่า
อะไรถูกอะไรผิด เราเองก็ค้ำนะ เพราะมันมาจากความตั้งใจดี และไม่มี
ใครรู้ว่าตัดสินใจทำลงไปแล้วจะเกิดอะไรขึ้น

“คิดอยู่เสมอว่าเราโชคดีหลายอย่าง เช่น เรื่องเงินทองไม่เป็น
ปัญหาสำหรับเรา ไม่อย่างนั้นแค่การดูแล การจัดการชีวิต และภาวะจิตใจ
ก็หนักพอแล้ว ถ้าไปเจอความเครียดทางเศรษฐกิจยิ่งไปใหญ่ เวลาคุณแม่เรา
ก็ไม่ได้ทำงานเต็มที แต่หลายๆ คนทำไม่ได้ งานเขาไม่อิสระอย่างนี้ อย่าง
บางคนลูกก็ต้องเลี้ยง งานก็ต้องเข้า แล้วแม่ยังไม่สบาย ไม่รู้จะทำอะไร
ถ้ามีปัญหาเศรษฐกิจเขาก็คงห่วงกับเรื่องเฉพาะหน้าว่าค่าใช้จ่ายจะอย่างไร
พรุ่งนี้ใครจะเลี้ยงลูกให้ เราเองไม่มีห่วงตรงนี้ก็สบายไปไม่รู้เท่าไรแล้ว
ให้ความใส่ใจที่จุดเดียวก็พอแล้ว”

แต่สำหรับคุณน้อยนั้นด้วยสภาพที่ตนเองต้องเป็นผู้ตัดสินใจในหลายครั้งที่แม่เจอภาวะวิกฤตการเผชิญกับเหตุการณ์ในสถานะที่ต่างกันทำให้คุณน้อยรู้สึกกับเหตุการณ์ที่ดำเนินอยู่ต่างออกไป “ส่วนที่เป็นความขัดแย้งมากคือ ผมไม่สบายใจในเรื่องที่เป็นภาระกับราชการมากในการใช้สิทธิเบิกค่าใช้จ่าย ช่วงแรกเราก็กังไม่ใช้เพราะครอบครัวเราพอจะจ่ายได้ แต่มันบ่อยมาก อยู่ที่โรงพยาบาลนี่ก็นาน ก็ใช้สิทธิเบิกส่วนหนึ่ง จ่ายเองส่วนหนึ่งถามคนอื่นเขาก็บอกว่าไม่เป็นไร เราก็กังทำงานหนักให้เขาอยู่แล้ว แต่จุดนี้เป็นจุดที่ผมไม่สบายใจ เอาภาษีของคนอื่นมา แต่จะเอาแม่กลับบ้านก็ไม่ได้เพราะแม่มีภาวะแทรกซ้อนมากเกินกว่าจะดูแลที่บ้านได้ ถ้าอยู่บ้านเราก็กังไม่ได้ทำงานต้องมาดูแลมากยิ่งขึ้นไปอีก ผมเองก็ไม่รู้จะทำอย่างไร พยายามปรับสภาพชีวิตตัวเองให้เหมือนปกติมากที่สุด ไม่เคยไปไหน ไม่เคยไปประชุมมีตรงนี้ตลอด ก็คงต้องไปบ้าง ที่นี้พอเราไม่มานานขึ้น ญาติพี่น้องก็รู้สึกว่าจะไม่ช่วยกัน แต่ผมรู้สึกว่าตอนทำได้ก่อนนั้นผมก็ทำเต็มที่แล้ว ตอนนี้อยู่บ้านไม่รู้บ้างไม่รู้บ้างแต่ต้องมาคอยดูแลทุกสัปดาห์ ค่าเครื่องบินไม่รู้เท่าไรภรรยาที่บ้านก็ไม่ได้ให้เวลา ปกติผมก็งานเยอะอยู่แล้ว ก็คิดว่ามันต้องปรับเข้าสภาพเดิมแล้ว

“และเวลาผมมาเจอแม่ บางครั้งจะรู้สึกว่าแม่ด่าเราอยู่หรือเปล่า (วะ) ว่าทำไมไม่จัดการให้เรียบร้อย กลัวว่าการที่เราไม่อยากขัดแย้งกับน้องสาวกับครอบครัวแล้วปล่อยให้แม่อยู่ในสภาพนี้ เรารู้ว่าแม่ไม่ต้องการอยู่ในสภาพแบบนี้ แล้วทำไมเราปล่อย เวลาอยู่กับแม่ก็พยายามไม่คิดเรื่องนี้ แต่แน่นอนบางทีก็รู้สึกว่าคุ้มกันมัยกับการแลกสภาพที่แม่เป็นอย่างนี้กับการเป็นภาระของสังคมและการที่ตอนนั้นกับพี่สาวเราไม่แข็งแกร่งนี้ แต่จะว่าเป็นน้องสาวคนเดียวก็ไม่ใช่ เพราะตอนนั้นมันเป็นสภาพที่ไม่ชัดเจนในความรู้สึกหลายคน เขารู้สึกว่าถ้าให้แม่ไปแล้วมาเกิดไม่สบายใจว่า มันไม่ชัดเจนเขาจะรู้สึกผิดมัย? มันเป็นเรื่องของโอกาสที่จะแลกกันในส่วน ผมดูคนใช้หัวใจวายเยอะมาก บางคนพินกลับมาเดินกลับบ้านได้ บางคนก็เป็นภาระก็มีแต่ก็ไม่ใช่เหมือนกันทุกคน คนที่พินก็มีต้นสายปลายเหตุว่าทำไมเขาถึงพิน แต่สำหรับภูมิหลังของแม่ก่อนหัวใจวาย

แม่อยู่ในสภาพที่แย่ออยู่แล้วอย่างเก่งแม่ก็กลับไปอยู่ในสภาพนั้น จะเอาหรือ? ผมยังนึกว่าอย่างนี้น่าจะเป็นทางออกที่ดีแล้วนะ”

“อย่างน้ำสาวเขาก็รู้ว่าแม่รู้สึกอย่างไร แม่ไม่ต้องการให้ลูกลำบาก ไม่ต้องการเป็นการะกับคนอื่น และไม่ได้เดือดร้อนเรื่องความตาย น้องสาวก็ไม่ใช่ว่ากลัวเรื่องความตายนะ แต่เพราะเขาคิดว่ามีโอกาส ไม่ใช่ว่าตายจริงๆ จะไม่ยอมรับ ด้วยมีความหวังอยู่ และใช้พลังในส่วนที่มีความหวังให้แม่ดีขึ้น หลายครั้งเป็นการสร้างภาพด้วยตัวเอง ว่าแม่ดีขึ้นแล้ว แต่สำหรับผมถ้าแม่ดีขึ้นจริงผมกลับเป็นทุกข์ เพราะดีขึ้นก็ดีขึ้นไม่ถึงที่สุด อาจจะดีขึ้นในระดับที่รับรู้ได้ ในขณะที่ตอนนี้ไม่ค่อยรับรู้ ผมก็ว่าไม่ทุกข์มาก หากแม่ดีพอที่จะรับรู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตัวเองแม่คงจะทุกข์มาก ที่ผมลดความเครียดของตัวเองไปได้บ้าง เพราะคิดว่าความรับรู้ของแม่คงไม่ถึงขั้นรับรู้ตัวมากขนาดนั้น

“มีภาวะอันหนึ่งที่เรียกว่าล็อก-อิน ซินโดรม (Lock-in Syndrome) ผมกลัวมากกว่าแม่เป็นหรือไม่ ล็อก-อิน คือสภาพที่สมองส่วนบนรับรู้ทุกอย่าง มองเห็น ได้ยิน แต่ไม่สามารถสั่งการส่วนต่างๆ ของร่างกายได้เลย และคนก็บอกไม่ได้ว่าจริงๆ เขารู้ตัวหรือไม่ เหมือนการโดนขังอยู่ข้างใน แก้อาจจะตะโกนร้อง กรีดๆ ว่าฉันไม่ต้องการอย่างนี้ แต่ทำอะไรไม่ได้ ผมภาวนาอยู่บ่อยๆ ว่าไม่ให้โชสภาวะนี้ แต่เท่าที่ดูตลอดคิดว่าไม่ใช่ คิดว่าเป็นภาวะเกือบเป็นผัก (Semi-vegetative) แต่ยังตอบสนองได้ระดับหนึ่ง”

ทางออกของความรู้สึก

ความเจ็บป่วยของป้านี้นับเป็นบทเรียนล้ำค่าให้กับลูกๆ จากที่ไม่เคยเตรียมใจรับมือกับเรื่องราวทำนองนี้มาก่อนลูกๆ กลับได้เรียนรู้เรื่องราวหลากหลายจากความเจ็บป่วยของแม่ คุณนิตเล่าถึงประสบการณ์ตรงนี้ว่า “ก่อนแม่เริ่มป่วยเมื่อ 2 ปีก่อน เราไม่เคยเตรียมตัวเตรียมใจเลย แม่อายุ 69 ปีถือว่าเร็วเพราะแม่เป็นคนแข็งแรง ถึงได้บอกว่าแม่เป็นอหังค์ของลูกจริงๆ เลย เขาเคยบอกว่าพ่อ-แม่เป็นอหังค์ของลูก แต่ว่ากรณีนี้แม่สอนลูกหมดทุกมิติ ถ้าเพื่อแม่ไม่ได้ไม่สบายเราก็คงได้ลูกขึ้นมาคั่นคว่ำและปฏิบัติ คิดว่าก็เป็น

แบบนี้กันทุกคนแหละเป็นธรรมดา คือไม่เดือดร้อนก็ไม่ชวนชวายเป็นต้องทน
ทรมาณให้ลูกได้เรียนรู้ สมมติว่าถ้าเขาไปง่าย ๆ ลูกก็ไม่เรียนรู้และลูกเอง
ก็จะรู้สึกติดค้างที่ไม่ได้ทำอะไรให้แม่ เป็นบุญสัมพันธ์ถึงได้เกิดเป็นแม่-ลูกกัน
ต้องร่วมกันปฏิบัติธรรม”

“หากถึงเวลาที่แม่ต้องไปจริงๆ ถึงตอนนั้น กลัวนะไม่กลัว แต่
เสียใจมัย แนนอนมันเป็นธรรมชาติธรรมดาที่เราเสียใจ แต่ไม่ได้คิดว่าเราจะ
ไม่ได้เจอแม่อีก เพราะเชื่อเรื่องจิตวิญญาณ ยังคิดว่าเขายังติดต่อได้ ความ
สัมพันธ์ในครอบครัวแม่เคยเป็นศูนย์กลาง ก็คงต้องมาจัดความสัมพันธ์กันใหม่
ก็คิดได้แค่นี้ไม่รู้จะคิดต่ออย่างไรแล้วก็เลยไม่คิด คงคิดถึงแม่ ทุกวันนี้ก็คิดถึง
เพราะแม่จะเป็นที่ปรึกษาให้ลูก แม่จะมีความรู้มากเลย หรือเล็กๆ น้อยๆ
เช่นนิทานเรื่องนี้มันว่าอย่างไรนะ แม่เคยบอกเราได้เสมอ อย่างกับพ่อจะ
ต่างกัน เพราะพ่อเขาจะแข็งแรงอยู่ตลอด แต่พ่อผ่าตัดหัวใจแล้วไม่ฟื้นเขาอยู่
ด้วยเครื่องจริงๆ ถ้าปิดเครื่องก็ไป ตายแล้วแต่อยู่กับเครื่องประมาทหนึ่งสัปดาห์
เขาจึงเสีย

“สำหรับการเปลี่ยนแปลงเรื่องความคิดหลังจากแม่เจ็บป่วย มันคง
ไม่ได้ต่างออกไปแบบขาว-ดำ แต่มีความละเอียดขึ้นในมิติต่างๆ ตระหนัก
มากขึ้น เรื่องบางอย่างเริ่มไม่สำคัญแล้ว เรื่องที่รบกวนทำให้เราเอาไปทุกข์
กลายเป็นเรื่องเล็กน้อย เพราะเราเจอของจริงกว่า”

ในขณะที่สำหรับคุณน้อยแล้ว ช่วงเวลานี้ เพียงแค่ทำหน้าที่... และ
รอคอยเวลา “คุณพ่อผมเข้ารับการผ่าตัดหัวใจ พอลออกจากห้องผ่าตัดก็แยเลย
ผมก็หมดเรี่ยวหมดแรง ร้องไห้จนหมดแรง วูบไปเลย พ่ออยู่ในไอซียู ผม
เป็นคนตัดสินใจให้เขาหยุดทุกอย่าง เมื่อเช้าวันที่ 6 หลังการผ่าตัด ผมดู
อาการแล้วพ่อไม่มีทางดีขึ้น ไม่ฟื้นแน่ เริ่มคุยกับญาติก่อนที่หมอผู้ดูแลจะมา
คุย เพราะร่างกายพ่อไม่มีอวัยวะใดทำงานเลย ต้องใช้เครื่องช่วยทั้งหมด
และผมก็ยอมถ้าใครจะโทษว่าผมทำให้พ่อตาย แต่ผมคิดว่าไม่ควรจะรักษา
ต่อแล้ว ครั้งนั้นญาติทุกคนยอมรับ อาจจะเพราะสภาพมันดูแยกว่าที่แม่เป็น
อยู่นี้ก็ได้ มันมีเครื่องเต็มไปหมด ผมก็บอกว่า หยุดได้แล้ว พ่อเถอะและก็รับ
ความรับผิดชอบนี้มาอยู่กับตัว แต่รู้สึกว่าเป็นไร มันเสียใจภายหลังได้

สองแง่ว่า เราตัดสินใจไปแบบนั้นพ่ออาจจะมีโอกาสก็ได้ ช่วงนั้นผมเขียน
บันทึกถึงพ่อทุกวัน วันแรกผมเขียนว่าเพราะยังมีความหวังจึงยังทำต่อไป
วันหลังผมก็เขียนชัดเจนว่า ผมเป็นคนตัดสินใจเองบอกให้หยุดการรักษา
สำหรับแม่ตอนนี้ก็ไม่ว่าจะทำอย่างไร ยกเว้นจะเกิดเหตุการณ์ที่อาการ
ทรุดมากๆ อีก และผมก็ต้องกล้าพอที่จะพูด แต่หากเป็นโรคแทรกนิดๆ
หน่อยๆก็ต้องรักษาไป แต่หากมีหายใจหอบมากๆ อีกครั้งแล้วต้องใส่เครื่อง

แอ่งน้ำที่ดูราวกับว่าความสงบนิ่งฉาบทาอยู่ด้านบนของผิว
หน้านั้นจริงแท้หากเราลองจุ่มตัวเองลงสู่กระแสน้ำ เราอาจจะอัศจรรย์
ใจถึงความหลากหลายที่สัมผัสได้ของกระแสน้ำข้างใต้ สายยาวๆ ปลิวไหว
ของสาหร่าย แรงตอดของปลาตัวน้อย ความขรุขระและลื่นละของพื้นผิว
ข้างใต้...เช่นเดียวกับที่เสียงสวดมนต์ยังก้องกังวานสม่ำเสมอ พยาบาล
ยังรินนมใส่กล่องพลาสติก เช็ดตัว สอนปัสสาวะ หมอยังให้ยา วิเคราะห์
โรคความขัดแย้งทางความรู้สึกก่อตัวและคลี่คลายหมุนเวียนเป็นวงวัฏ สิ่งต่างๆ
เหล่านี้ซ้อนทับอยู่บนฉากหลังของความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นแก่บ้านรื้อเพียงการ
เดินทางมาถึงของบางสิ่ง...

“ทำไมต้องเกิดขึ้นตอนนี้ชีวิตครอบครัว ทุกอย่างกำลังลงตัว...
อยากชวนพ่อไปอยู่ต่างจังหวัดด้วยกัน
เพราะที่โน่นสงบมาก อยู่ใกล้วัด มีไร่นาสวนผสมอย่างที่พ่อชอบ
อากาศก็ดี พี่เดินไปกระซิบที่ข้างหูพ่อทั้งๆ ที่ไม่รู้ว่า
พ่อจะได้ยินหรือเปล่า บอกพ่อว่าพ่อต้องเข้มแข็งนะ
อย่าเพิ่งเป็นอะไรไป พ่อต้องมีชีวิตอยู่
ให้หนูได้ทดแทนคุณพ่อ ได้เห็นหน้าหลานที่อยู่ในท้องก่อน”

ลุงพัน

ต่อให้มีโอกาสแค่ 5% หรือ 10% มันก็ต้องสู้ต่อ

ลุงพัน อายุ 76 ปี เป็นข้าราชการบำนาญ มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ จังหวัดสุรินทร์ เข้ามาใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ ตั้งแต่เด็ก สมรสกับนางวันเพ็ญ อดีตพนักงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง มีบุตรชายหญิงรวม 4 คน ความเป็นคนรักธรรมชาติและใช้ชีวิตเรียบง่ายทำให้ลุงพันยังดูแข็งแรง อารมณ์ดีและไม่มีโรคประจำตัวให้ต้องกังวล ท่านใช้ชีวิตหลังวัยเกษียณอย่างมีความสุขกับหลานๆ ดันไม้ใบหญ้า และมักจะหาเวลาไปสนทนากับหลวงปู่ที่วัดเสมอๆ

แต่กว่าที่เด็กบ้านนอกคนหนึ่งจะประสบความสำเร็จในชีวิต มีครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคงได้ ลุงพันต้องฝ่าฟันอุปสรรคมาไม่น้อย ลุงพันจึงเป็นเสมือนวีรบุรุษในดวงใจของลูกๆ เป็นตัวอย่างลูกผู้ชายที่ไม่เคยย่อท้อ มีความมุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว และเป็นพี่พี่ของลูกๆ เสมอ

“พี่พูดได้เต็มปากเลยนะว่าพ่อคือ “ฮีโร่” ที่อยู่ในใจเรามาตลอด มันเป็นความภูมิใจในชีวิตที่มีเค้าเป็นพ่อ ถ้าเลือกได้ก็ขอให้พ่อลูกกันทุกชาติไป”

น้ำเสียงและแววตาของคุณอ้อยยามที่เล่าถึงคุณพ่อนั้น บ่งบอกถึงความรักความศรัทธาที่มีต่อผู้บังเกิดเกล้าอย่างเหลือล้น

ไม่น่าแปลกใจเลยว่าเธอจะทุกข์แสนสาหัสเพียงใด เมื่ออยู่ๆ ฮีโร่ในดวงใจของเธอมันต้องล้มลง เธอไม่มีโอกาสแม้กระทั่งได้บอกลาหรือทำให้พ่อรู้ว่าเธอรักพ่อปานใด

ลุงพันเสียชีวิตในห้องไอซียูหลังจากล้มป่วยกระทันหันด้วย
อาการของหลอดเลือดหัวใจตีบตันเพียง 48 วันในขณะที่คุณอ้อกำลังตั้งท้อง
ลูกคนที่สามได้ 5 เดือน

เรามีโอกาสได้พูดคุยกับคุณอ้อ (ลูกสาวคนเล็ก) **คุณวันเพ็ญ**
(ภรรยา) และคนอื่นๆ ในครอบครัวขณะที่ลุงพันยังนอนพักรักษาตัวอยู่ที่
โรงพยาบาล ได้ร่วมรู้เห็นและรับรู้ความทุกข์ของครอบครัวที่กำลังตื่นตระหนก
เมื่ออยู่ๆ เสาหลักของครอบครัวก็ล้มครืนลงมาโดยไม่ทันตั้งตัว คุณอ้อและ
ครอบครัวจึงยอมทุ่มเททุกอย่างเพื่อแลกกับการฟื้นคืนชีวิตของผู้เป็นพ่อ
ไม่ว่าจะเสียเงินทองเท่าใดก็ตาม เธอยินดีเป็นหนี้เป็นสินหากนั่นหมายถึง
การแสดงความกตัญญูต่อบุพการี

แต่แล้ว..ธรรมชาติก็ยังคงทำหน้าที่ของมันอย่างซื่อสัตย์

ลุงพันเป็นชายร่างเล็ก ผอม ผิวสีน้ำตาล สุขภาพแข็งแรงมา
โดยตลอด ไม่มีโรคประจำตัว เหล้าไม่กินบุหรี่ไม่สูบ เคยตัดเนื้องอกไป
บางส่วนเพราะเนื้อเยื่อปอดถูกทำลายจากละอองฝุ่นที่เกิดขึ้นจากการทำงาน
แต่หลังจากนั้นก็ไม่มีปัญหาอะไร

ชีวิตหลังเกษียณของลุงพันจึงเป็นที่อิจฉาของเพื่อนฝูงหลายคน
นอกจากจะมีภรรยาคู่ทุกข์คู่ยากคอยดูแลเอาใจใส่เกือบทุกเรื่องแล้ว ก็ไม่มี
อะไรให้ต้องกังวล ยิ่งเมื่อลูกๆ เรียนจบทำงานทำการมั่นคงลุงพัน ก็หมด
ห่วงความเป็นคนที่กินง่าย อยู่ง่าย ลุงพันจึงใช้ชีวิตบั้นปลายเอียงอุบาสก
ที่ดี คือ ถือศีล 8 นอนหัวค่ำ ตื่นแต่เช้าเสมอ

ลุงพันมีเงินบำนาญเลี้ยงชีพ ในขณะที่ลูกๆ ก็มีรายได้ที่มั่นคง
ครอบครัวของลุงพันจึงมีกินมีใช้ไม่ขัดสน ลูกๆ จะพาผู้เป็นพ่อไปตรวจสุขภาพ
ทุกปีไม่เคยขาด ได้ยาบำรุงมากินอยู่เรื่อยๆ ที่ผ่านมาก็ไม่เคยมีสัญญาณ
บ่งบอกว่าลุงพันจะเป็นโรคภัยที่ต้องกังวลเลย

‘ช่วงสองอาทิตย์ก่อนที่จะเกิดเรื่อง พ่อบ่นว่าเหนื่อยมีแน่นหน้าอก
เป็นพักๆ เราก็คิดว่าแกก้มๆ เงยๆ ปลุกต้นไม้มากเกินไป พอให้นอนพักก็ดีขึ้น
แต่ตอนนั้นก็ยังไม่สบายใจ พาแกไปหาหมอที่เคยตรวจและรู้จักกันเขาก็

ตรวจร่างกายและตรวจคลื่นหัวใจด้วย ตรวจเสร็จหมอก็ว่าไม่เป็นอะไรให้ยาบำรุงหัวใจมาทาน แล้วก็สั่งว่าให้พักผ่อนมากๆ และอย่ายกของหนักกลับมา แก่ก็ปกติดี กินได้ ไม่เหนื่อย เราก็คิดว่าคงไม่เป็นอะไรแล้ว” ภรรยาของลุงพันเล่าถึงเหตุการณ์เริ่มต้น

ตอนนั้นเป็นช่วงปลายเดือนธันวาคมใกล้เทศกาลส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ คุณอ้อกับสามีและลูกๆ มีโปรแกรมจะไปพักผ่อนที่บ้านเกิดของสามีซึ่งอยู่ต่างจังหวัด ประกอบกับบ้านใหม่เพิ่งสร้างเสร็จ จึงตั้งใจจะไปทำบุญขึ้นบ้านใหม่และถือโอกาสพาครอบครัวไปพักผ่อนด้วย คุณอ้อจึงชวนคุณแม่ ญาติพี่น้อง และหลานๆ เดินทางขึ้นไปแต่เนิ่นๆ “ที่แรกพ่อจะไปด้วย เพราะทุกคนไปกันหมด ไม่มีใครอยู่บ้าน มาตอนหลังเจ้าลูกชายคนเล็กเกิดไม่อยากจะขึ้นมาเพราะช่วงปีใหม่มีลูกค้ำมาเลี้ยงฉลองกันเยอะ ก็เลยอาสาเฝ้าบ้านให้ แม่ก็ว่าดีเหมือนกันเพราะไปนานๆ ก็หวังบ้าน พอพ่อเค้ารู้ว่าตาอ้น (ลูกชายคนเล็ก) ไม่ไปแกก็เลยขอไม่ไปอีกคนเพราะไม่อยากนั่งรถหลายชั่วโมง ก็เลยตามใจ ก่อนไปแม่ยังถามว่าพ่ออยู่ได้แน่ะ แก่ก็บอกไม่ต้องห่วง มีอ้นอยู่ทุกคน”

วันนั้น เด็กๆกระตือรือร้นกันเป็นพิเศษเพราะจะได้ไปเที่ยวบ้านคุณปู่คุณย่า “ก่อนจะเดินทางแม่รู้สึกเหมือนว่าหน้าตาพ่อไม่ค่อยจะดีเท่าไร แม่ก็ถามว่าพ่อเป็นอะไรหรือเปล่า พ่อก็บอกว่ามันหัวนิดหน่อย ตอนนั้นแม่เองรู้สึกไม่ค่อยสบายใจนะ อยากจะเปลี่ยนใจไม่ไปเหมือนกัน เพราะไม่แน่ใจว่า “อ้น” ลูกชายคนเล็กจะดูแลพ่อได้มากน้อยแค่ไหนเพราะเป็นผู้ชาย แต่แม่เห็นว่าทุกคนเตรียมตัวกันพร้อมแล้ว ไม่อยากให้เสียความตั้งใจ อ้นก็รับปากว่าจะดูแลเองไม่ต้องเป็นห่วงหรอก ก็เลยตัดใจว่า...ไปก็ไป”

ไม่มีใครคาดคิดว่าการบอกลาในวันนั้น จะเป็นลาจากชั่วชีวิต

ความตายที่ดูเหมือนไกลแต่ใกล้แค่เอื้อม

ความที่ลุงพันเป็นคนที่ไม่มีโรคประจำตัวและใส่ใจดูแลสุขภาพมาตลอด ทำให้ทุกคนมั่นใจว่า ลุงพันคงเจ็บไข้ได้ป่วยธรรมดา ไม่มีอะไรต้องเป็นห่วง ทุกคนจึงเดินทางไปต่างจังหวัดอย่างวางใจ มีเพียงคุณวันเพ็ญผู้เป็นภรรยาเท่านั้น ที่รู้สึกแปลกๆ เหมือนมีลางสังหรณ์

“แม่เองกังวลเรื่องพ่อตลอด แต่ไม่อยากพูดให้ลูกๆ ไม่สบายใจ พอไปถึงแม่ก็รีบโทรศัพท์กลับบ้านเลย อันก็บอกว่าพ่อสบายดี ออกมากินข้าว แล้วก็รีบไปลักพักหนึ่ง คงไม่เป็นอะไรแล้วละ แม่ก็สบายใจไปเปละ หนึ่ง ตอนเย็นก็ยังโทรศัพท์ไปถามอีก แม่ยังสงสัยว่าถ้าพ่อยังมีหัวใจให้กิน พาราเซตามอล 1 เม็ดก่อนเข้านอนนะ ตั้งใจว่าถ้าเขายังไม่ดีขึ้นแม่จะอยู่สัก 2-3 วันแล้วก็จะกลับ”

ราว 3ทุ่ม ของวันที่ 25 เป็นคืนที่ครอบครัวลุงพันต้องจดจำ ไม่มีวันลืม เมื่อเสียงโทรศัพท์ดังขึ้นพร้อมกับข่าวร้ายของลุงพัน “อันเขาก็คือโทรมา แม่รับสาย เขาก็บอกว่าขอสายพี่อ้อหน่อย แม่ก็แปลกใจนิดๆ ตอนส่งโทรศัพท์ให้ลูกสาว พออ้อวางหู ก็บอกแม่ว่า แม่ทำใจดีๆ นะพ่อไม่สบาย ตอนนี้อยู่โรงพยาบาล ตอนนั้นแม่เองก็ไม่คิดว่าพ่อจะเป็นมาก แต่ใจมันหวิวๆ ขอบกล อยากจะกลับเดี๋ยวนั้นเลย อ้อก็บอกให้แม่ใจเย็นๆ ดึกแล้วนอนเอาแรงไว้หน่อย พรุ่งนี้เราค่อยบินกลับพร้อมกัน”

คุณอ้อ เล่าเพิ่มเติมว่า “ตอนที่อันโทรมาเขาบอกว่าพ่ออกินข้าวเย็นเสร็จ นั่งดูทีวีสักพัก ก็เข้าห้องไปอันเขารู้สึกแปลกๆ ว่าทำไมวันนี้พ่อนอนเร็วผิดปกติ ตอนแรกก็ไม่เอะใจ สักพักเห็นเจิบไป ก็เลยแวะเข้าไปดูในห้อง ปรากฏว่าพ่อหมดสติอยู่หน้าเตียง เรียกเท่าไรก็ไม่ตื่น อันก็ตกใจเอาพ่อขึ้นแท็กซี่ไปโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ใกล้ที่สุด พอไปถึงหมอก็รีบปั๊มและใส่ท่อช่วยหายใจ โชคดีว่าพอมายังโรงพยาบาลทันเวลาพอดี หมอบอกว่าปลอดภัยแล้วถึงได้โทรศัพท์มา อันกลัวแม่จะตกใจ ก็เลยขอคุยกับพี่แทน พี่ก็ไม่ได้เล่ารายละเอียดให้แม่ฟังกลัวว่าแม่จะเป็นอะไรไปอีกคนเพราะแก็ปเป็นโรคความดันอยู่ด้วยกะว่ารอให้ถึงกรุงเทพฯ ก่อนค่อยว่ากัน”

ด้วยความร้อนใจคุณอ้อกับคุณแม่นั่งเครื่องบินกลับในวันรุ่งขึ้น ส่วนคนที่เหลือให้นั่งรถตามมาทีหลัง พอมาถึงโรงพยาบาลปรากฏว่าลุงพันยังไม่ออกจากห้องผ่าตัด เนื่องจากคุณหมอบพบว่าลุงพันมีหลอดเลือดหัวใจตีบอยู่ถึง 3 เส้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้ลุงพันช็อคหมดสติไป จึงรีบทำการผ่าตัดบายพาสให้ทันที ราวบ่ายโมงลุงพันจึงถูกเข็นออกมาจากห้องผ่าตัดเพื่อมา

สังเกตอาการต่อที่ไอซียู ลุงพันยังต้องใส่ท่อช่วยหายใจและมีสายระโยงระยางเต็มไปหมด “คุณแม่เห็นเจ้าหน้าที่เซ็นคุณพ่อผ่านไปเท่านั้นก็เป็นลมเลยต้องหามไปนอนพักห้องข้างๆ พยาบาลที่ไอซียูก็ใจดี หายาตามมาให้พี่เองก็ใจเสียเหมือนกัน เมื่อวานยังดีอยู่เลยไม่คิดว่าพ่อก็จะต้องมาอยู่ในสภาพนี้ พี่แอ้ว (พี่สาว) เห็นแล้วก็ร้องไห้ไม่หยุด ทนไม่ได้ ต้องไล่ให้ไปรอข้างนอก”

วินาทีนั้นมีเพียงคุณอ้อที่ตั้งสติได้ก่อนใคร แม้เธอกำลังอุ้มท้องลูกน้อยอายุครรภ์ได้ 5 เดือน แต่คุณอ้อก็ต้องลุกขึ้นมาจัดการเรื่องราวต่างๆ แทนคุณแม่ซึ่งยังทำใจไม่ได้ “ตอนนั้นพยายามบอกตัวเองว่าเราต้องเข้มแข็ง ต้องตั้งสติให้ดี พ่ออยู่ในความดูแลของหมอแล้ว คงไม่มีอะไรต้องห่วง มีคนที่ผ่าตัดทำบายพาสเยาะเยาะไป ผ่าแล้วก็กลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ ก็บอกให้แม่กลับไปพักผ่อนเพราะอยู่ไปเราก็คำอะไรไม่ได้ พยาบาลที่ไอซียูเขาก็ดีนะ พยายามให้ข้อมูลเกี่ยวกับคนไข้และก็พูดปลอบใจเราว่าอาการหลังผ่าตัดของพ่อยังไม่มียอะไรน่าห่วงพี่เลยตัดสินใจจ้างพยาบาลพิเศษมาเฝ้าในช่วงกลางคืนด้วย”

เมื่อมารดากลับไป คุณอ้ออยู่เฝ้าดูอาการลุงพันอยู่พักใหญ่ โชคดีว่าไอซียูที่นี้จัดให้ผู้ป่วยอยู่เป็นห้องเหมือนห้องพิเศษ มีพยาบาลดูแลประจำห้อง เวลาหมอดูมาเยี่ยมก็จะไม่รบกวนผู้ป่วยเตียงอื่น เธอจึงสามารถเข้าออกได้ตลอดเวลา เธอเห็นผู้เป็นพ่อนอนสงบนิ่งอยู่บนเตียงแขนสองข้างเต็มไปด้วยสายระโยงระยาง ทั้งสายให้น้ำเกลือ สายให้อาหาร สายให้ยาปฏิชีวนะ สายปัสสาวะ เครื่องวัดชีพจร เครื่องมอนิเตอร์การทำงานของหัวใจ เครื่องช่วยหายใจ และยังมีจอแสดงสัญญาณชีพอีกหลายตัวที่เธอไม่รู้จัก

ยามเมื่อลมหายใจของผู้เป็นพ่อสะท้อนขึ้นลงตามจังหวะการจุดของเครื่อง ราวกับกำลังย้อยอยู่กับมัจจุราช หัวใจของคนเป็นลูกก็ปวดร้าวไม่แพ้กัน “พี่นั่งถามตัวเองว่า ทำไมต้องเกิดขึ้นตอนนี้ ชีวิตครอบครัวและทุกอย่างกำลังลงตัว ตั้งใจว่าปีหน้าจะทำงานคลินิกให้น้อยลงเพราะผ่อนรถ ผ่อนตึกแถวที่เป็นคลินิกเสร็จหมดแล้ว บ้านก็ปลูกแล้ว อยากชวนพ่อไปอยู่

ต่างจังหวัดด้วยกัน เพราะที่โน่นสงบมาก อยู่ใกล้วัด มีไร่นาสวนผสมอย่างที่
พ่อชอบ อากาศก็ดี พี่เดินไปกระชับที่ข้างหูพ่อทั้งๆ ที่ไม่รู้ว่าจะได้ยินหรือ
เปล่า บอกพ่อว่าพ่อต้องเข้มแข็งนะ อย่าเพิ่งเป็นอะไรไป พ่อต้องมีชีวิตอยู่
ให้หนูได้ทดแทนคุณพ่อ ได้เห็นหน้าหลานที่อยู่ในท้องก่อน”

คุณอ้อเดินออกจากโรงพยาบาลด้วยความมุ่งมั่น เธอไม่ยอมให้
พ่อจากไปแบบนี้แน่นอนเธอพร้อมจะทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ผู้เป็นพ่อกลับ
มาเหมือนเดิม คุณอ้อทราบจากพยาบาลว่าการผ่าตัดครั้งแรกเสียค่าใช้จ่าย
ไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท เธอกลับไปรวบรวมเงินสตที่มีอยู่ พร้อมกับนำ
โฉนดที่ดินที่มีไปติดต่อกำเรื่องที่ดินอาคารไว้ก่อน เมื่อถึงคราวจำเป็นอาจ
ได้ใช้เงินกู้ก้อนนี้ คุณอ้อคิดวางแผนในใจ

คุณอ้อตั้งใจว่าหากการผ่าตัดไม่มีปัญหาอะไรน่าห่วงก็จะขอ
ย้ายไปอยู่โรงพยาบาลรัฐบาลเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย และเหตุผลอีกอย่าง
หนึ่งก็คือ มีอาจารย์แพทย์หลายคนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงในการ
รักษาโรคหัวใจหลอดเลือด หากสามารถติดต่อให้ท่านเป็นเจ้าของไข
ก็คงดีไม่น้อย เพื่อนฝูงจำนวนหนึ่งที่ยังทำงานอยู่ในโรงพยาบาลจึงได้รับ
การบอกต่อเพื่อช่วยกันหาช่องทางที่ดีที่สุด แต่ก็ได้รับสัญญาณเตือนว่า
ให้ระวังเรื่องการเคลื่อนย้ายคนไข้ด้วยเพราะเสี่ยงมาก

ข้อมูลจากหลายแหล่งวิ่งมาถึงคุณอ้อ ซึ่งมีทั้งเห็นด้วยและไม่
เห็นด้วยคุณอ้อตัดสินใจคุยกับแพทย์เจ้าของไข้เพื่อประเมินสถานการณ์และ
ดูว่าหมอมวางแผนการรักษาไว้อย่างไร จากการพูดคุยกับแพทย์ผู้ดูแล คุณอ้อ
และครอบครัวค่อนข้างพอใจและตัดสินใจให้คุณพ่ออยู่รักษาที่โรงพยาบาล
เอกชนแห่งนั้นต่อไป แม้ว่าค่าใช้จ่ายจะสูงแต่เธอก็พร้อมจะสู้

“หมอเขาก็ดินะนั่งคุยกับพวกเราเกือบชั่วโมง เราได้ซักถาม
ทุกอย่างที่สงสัย ไม่เข้าใจ หมอก็ค่อยๆ อธิบายให้ฟัง หมอยังดูหนุ่มมาก
แต่สุภาพ พูดจาดี ไม่ถือตัว ตอนแรกก็ไม่แน่ใจเท่าไรว่าหมอเขาจะมี
ประสบการณ์มากพอที่จะดูแลกรณีแบบนี้หรือเปล่า แอบไปกระซิบถาม
พยาบาลเขาก็ว่าหมอคนนี้ดีที่สุดในทีมแล้ว ท่านจะประจำอยู่ที่โรงพยาบาล
สังกัดกระทรวงสาธารณสุขแห่งหนึ่ง ผ่าตัดมาหลายกรณีแล้ว และยังไม่เห็น
มีปัญหาหลัการาย พวกเราฟังแล้วก็สบายใจขึ้นเยอะ หมอเขาอธิบายว่า

พ่อน่าจะเป็นมานานแล้ว แต่ที่ไม่อาการเพราะร่างกายพยายามปรับตัวให้อยู่ได้ คือมันมีเส้นเลือดที่ไปเลี้ยงหัวใจที่เป็นปัญหาอยู่ 3 เส้น 2 เส้นแรกตีบสนิทเลย อีก 1 เส้นยังพอทำงานได้ แต่ใหญ่มาก เข้าใจว่าร่างกายคงปรับสภาพเพื่อให้ยังทำงานได้ เส้นนี้เลยทำงานหนักอยู่เส้นเดียว ทำให้พ่อน่ามีอาการเตือนล่วงหน้า ตรวจก็ไม่เจอพอ ผ่านไปสักระยะ มันก็ไม่ไหว ก็เลยทำให้แกหนีคไป ตอนนั้นหมอก็ช่วยได้ระดับหนึ่งพอหัวใจเริ่มทำงานเองได้เมื่อไหร่ก็จะเอาบอลลูนออก ซึ่งเท่าที่ดูจากสภาพร่างกายของคนไข้คิดว่าไม่มีอะไรที่น่าเป็นห่วง”

หลังผ่าตัดอาการของลุงพันธุ์ขึ้นเพียง 2 วันแรก หัวใจทำงานเป็นปกติดี แต่กลับมามีไข้ เพราะปอดทำงานได้ไม่ดีนัก คุณอ้อเริ่มไม่สบายใจ จนต้องปรึกษาแพทย์ว่าถ้าไม่ดีขึ้นจะเอาคนไข้ไปโรงพยาบาลที่เธอติดต่อไว้ แต่คุณหมอได้พูดให้ญาติเข้าใจว่า ที่คุณลุงไม่ดีขึ้นไม่ได้เป็นผลมาจากการผ่าตัด แต่เป็นเพราะลุงพันธุ์มีสภาพปอดที่ไม่สมบูรณ์มาก่อน “คุณหมอก็ให้ความหวังว่าตอนนี้ยาแอนตี้ไบโอติกกำลังออกฤทธิ์ อีกสองสามวันใช้น่าจะลดลง จึงไม่อยากให้ย้ายโรงพยาบาล หมอพูดว่าขอคุณอีกหนึ่งสัปดาห์แล้วกันนะ ถ้าไม่ดีขึ้นค่อยว่ากัน พวกเราก็ไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะกลัวว่าถ้าเคลื่อนย้ายก็อาจทำให้พ่อน่าอาการหนักกว่าเดิม” คุณอ้อพูดถึงสถานการณ์ที่ทำอะไรไม่ได้มากนักนอกจากเชื่อก และไว้ใจหมอ

1 สัปดาห์ผ่านไปด้วยความกระวนกระวายของทุกคนในครอบครัว ลุงพันธุ์ยังไม่มีทีท่าว่าจะดีขึ้นแม้ไข้จะเริ่มลดลงจนหมอดังใจว่าจะเอาท่อช่วยหายใจออก ทว่าหลังจากเริ่มทดลองหยุดใช้เครื่องช่วยหายใจเป็นระยะ ลุงพันธุ์หายใจเองได้ไม่ดี จนแพทย์ต้องกลับมาใช้เครื่องช่วยหายใจอีก ทุกคนเริ่มไม่แน่ใจว่าลุงพันธุ์จะกลับไปเหมือนเดิมได้อีกหรือไม่ ปฏิบัติการตอบสนองของลุงพันธุ์เริ่มซาลง บัสสวะก็ออกน้อยลง อาการไข้กลับมารบกวนอีก ลุงพันธุ์มีอาการกระสับกระส่ายเป็นพักๆ คุณอ้อเริ่มเครียดหนัก จนญาติพี่น้องต้องคอยเตือนให้พักผ่อนและนึกถึงลูกในท้องให้มากๆ แต่คุณอ้อก็ยังอยากมาดูแลพ่อน่าทุกวัน

“ช่วงสัปดาห์แรกพวกเรายังมีความหวังว่าพ่อจะหาย แต่พอมา สัปดาห์ที่ 2 และ 3 เราเริ่มคิดว่าอาการของพ่อชักไปไกลเกินกว่าที่คิดซะแล้ว ความหวังว่าจะหายแทบไม่ต้องพูดถึง แคขอให้พ่อยังมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ก็ ดีใจแล้ว ตอนนั้นเพิ่งรู้สึกที่เราทำอะไรได้น้อยมาก ได้แต่ภาวนาขอให้พ่อ ดีขึ้น หมอก็พยายามให้กำลังใจว่าคนไข้ยังมีหวัง 50 : 50 อย่าเพิ่งท้อ เราจะไม่รู้จะฝากความหวังไว้ที่ใครนอกจากบอกให้หมอรักษาให้เต็มที่ เรื่องค่าใช้จ่ายเราจัดการได้ไม่มีปัญหา”

สัปดาห์ต่อมาลุงพันเริ่มดีขึ้น ไม่มีไข้ ปัสสาวะก็ออกดี คุณหมอ ทดลองไม่ใช้เครื่องช่วยหายใจเป็นช่วงๆ ลุงพันพอหายใจเองได้บ้างแม้จะ ไม่ดีนัก คุณหมอจึงตัดสินใจถอดเครื่องช่วยหายใจออก ญาติๆพากันดีใจดีใจ หลังจากที่เคঁร่าซึมกันมานานหลายสัปดาห์ วันรุ่งขึ้นคุณหมอจึงให้ย้ายออก จากไอซียูไปอยู่ห้องธรรมดา ทุกคนเริ่มมีความหวังว่าลุงพันจะหายเป็นปกติ อีกครั้ง และตั้งใจว่าจะต้องไม่ให้ลุงพันรู้เด็ดขาดว่า ลูกๆ ต้องเสียค่าใช้จ่ายไปถึง 7-8 แสนบาท ภายใน 3 สัปดาห์ เพราะเกรงว่าลุงพันจะคิดมาก และไม่ยอมให้รักษา

เอาชนะความตาย

คุณอ้อดีใจได้ไม่ถึง 2 วัน ลุงพันก็ทรุดลงอีกมีไข้สูงแล้วก็ช็อคไป คุณหมอตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจอีกครั้งและย้ายกลับเข้าไอซียูเหมือนเดิม วินาทีแห่งความเป็นความตายบางครั้งก็ใกล้กันนิดเดียว

“ตอนคุณหมอใส่ท่อพีแอบดูอยู่หลังม่าน เห็นพ่อทรมาณมาก มีเลือดออก พยาบาลต้องจับตัวไว้ไม่ให้ดิ้นต้องกรีดหลอดเลือดแดงเพื่อเอา สายน้ำเกลือเล็กๆ สอดเข้าไป เป็นเราเราก็คงไม่ยอมให้ใครมาทำแบบนี้ เด็ดขาด มันเลี้ยวแปลบเข้ามาในอก ถ้าเจ็บแทนพ่อได้ก็คงดี วินาทีนั้นมัน รู้สึกว่าพ่ออาจอยู่กับเราได้ไม่นาน แต่ก็ไม่อยากให้พ่อต้องมาทรมานขนาด นี้ มันเริ่มมีคำถามในใจว่าเอาพ่อกลับบ้านดีมัย อย่างไรก็ตามหนึ่งพ่อก็ต้อง ตายจากเราอยู่ดี แต่จะพูดกับแม่ได้อย่างไร ห่วงความรู้สึกแม่ พี่รู้ว่าแม่ คงไม่ยอมง่ายๆ เพราะยังทำใจไม่ได้ เขาดูแลกันมาตั้ง 40 กว่าปีนะ”

จากความหวังที่ต้องการหายกลายเป็นการต่อสู้เพียงเพื่อให้มีลมหายใจในวันรุ่งขึ้น ระหว่างความเป็นกับความตายไม่มีใครบอกได้ว่าจะสิ้นสุดหรือเริ่มต้นเมื่อไหร่ การตัดสินใจว่า “พอแคไหน” บางครั้งก็เป็นเรื่องยากสำหรับลูก เcekเช่นเดียวกับคุณอ้อที่ไม่รู้ว่าควรจะตัดสินใจอย่างไร “ตอนนั้นมันสับสนเหมือนกันนะว่าจะเอาอย่างไรดี ยิ่งเห็นพ่อทรมาณ ขยับตัวก็ไม่ได้เราก็มเริ่มใจเสีย ใจหนึ่งก็ไม่อยากให้พ่อทรมาณอีก ใจหนึ่งก็บอกว่าถ้าเอาพ่อกลับบ้านเราจะดูแลกันอย่างไร เครื่องช่วยหายใจ ถังออกซิเจนอะไรก็ไม่มี ชื่นเอากลับตอนนั้นก็เท่ากับเอาพ่อไปตาย อยู่โรงพยาบาลพ่อยังมีโอกาส อาจมีปาฏิหาริย์ที่ทำให้หายก็ได้ ของแบบนี้มันไม่แน่ ก็ไม่รู้ว่าเราคิดเข้าข้างตัวเองหรือเปล่า เคยลองเกริ่นกับหมอเหมือนกันว่า ถ้าหมอเห็นว่าไม่ไหวแล้วเราก็อยกเอาพ่อกลับบ้าน หมอก็บอกว่าไหนๆ ก็สู้มาถึงขนาดนี้แล้ว ก็ลองดูสักสัปดาห์แล้วกัน อย่าเพิ่งหมดหวัง เราก็เฝ้าอยู่...ก็...สู้”

อีก 1 สัปดาห์ผ่านไป ลุงพันไม่มีที่ทำว่าจะดีขึ้น คุณอ้อเริ่มคิดว่า หากยังคงนอนอยู่ไอ้ชื้ออย่างนี้ไปเรื่อยๆ คงสู้ค่ารักษาไม่ไหวเป็นแน่ จึงตัดสินใจคุยกับคุณหมออีกครั้ง “หมอก็บอกว่าอาการยังทรงอยู่นะ ไม่ถึงกับไม่ดี ยอยากให้ออกอาการอีกหน่อย เพราะได้ผลการตรวจย้อมเชื้อที่ปอดมาแล้ว คิดว่ายาลดไข้ใหม่ที่ให้ไปน่าจะดี ตอนนั้นเราก็มคิดขึ้นแว็บหนึ่งว่าหมอเลี้ยงไข้หรือเปล่า ก็เลยถามไปตรงๆ ว่า หมอคิดว่ามีโอกาสแคไหนอยากให้อุตุตตรงๆ เราจะได้ตัดสินใจว่าจะเอาอย่างไรต่อ หมอก็บอกว่า หมอพูดไม่ได้หรอกว่า แคไหน อย่างไร บางที 5% หรือ 10% มันก็ยังไปต่อได้ หมอก็จะพยายามให้ถึงที่สุด ซึ่งเราก็มไม่รู้ว่าไปโต้แย้งอย่างไร ตอนที่หมอพูดพื้ก็คิดว่า เขารู้สึกอย่างนั้นจริงๆ คือคงไม่ได้ยอยากจะเลี้ยงไข้หรอก แต่แหม ! มันเหมือนกับว่าเรารู้มาถึงขนาดนี้แล้ว ต่อให้มีโอกาสแค่ 5% หรือ 10% มันก็ต้องสู้ต่อ จะไปปิดทางตัวเองทำไม อะไประมาณนั้นแหละ มาคิดอีกที อืม! มันก็จริงนะ”

ระยะเวลาที่ทอดยาวออกไปเรื่อยๆ คือ วินาทีแห่งความเป็นความตายที่ไม่มีใครกำหนดได้ บางคนก็คิดได้ แต่บางคนก็ต้องการเวลา

“เป็นช่วงเวลาที่ติดขัดมาก ไม่รู้จะเอาความหวังไปฝากไว้กับอะไร พี่เองยังพอรู้ว่าอะไรเป็นอะไร ยังพอทำได้บ้าง แต่คุณแม่ลิแยมเลย แกจุดธูปอธิษฐานทุกวัน ขอให้พ่ออาการดีขึ้นๆ ใครมาบอกว่ามีหมออยู่ที่ไหนเก่งๆ แยกไปหมด ซึ่งก่อนหน้านี้แกไม่ค่อยสนใจเท่าไร พี่ก็ขับรถพาแกไปทุกที่ หมอคนแรกตรวจดวงชะตาแล้วก็บอกว่า พ่อทำบุญมาเท่านี้เอง คงอีกไม่นานหรอก แม่ก็ไม่เชื่อ ให้พาไปหาหมออีกคนที่เพื่อนแกแนะนำ ปรากฏว่าพูดเหมือนกันเลยคือ บอกว่าพ่อหมดอายุชัยแล้ว ถึงหายก็อยู่ได้อีกไม่นานหรอก ซึ่งเป็นเรื่องแปลกมากที่หมอพูดเหมือนกันแบบนี้ถึง 3 คน”

“...ตอนนั้นเราก็อึดเริ่มเชื่อละว่าพ่อคงทำบุญมาแค่นี้จริงๆ ก็เริ่มปรึกษากับแม่ว่าเราเอาพ่อไปดูแลที่บ้านมั้ยพวกอุปกรณ์อะไรที่ต้องใช้ถ้าจำเป็นก็ซื้อเอา แม่ก็ยังอ้ำๆ อึ้งๆ คิดว่าแกเริ่มเชื่อเหมือนกันว่าพ่อคงอยู่ได้ไม่นาน ซึ่งก็ติดตรงที่ทำให้เราสบายขึ้น แต่แกคงกลัวว่าถ้าพ่อเป็นอะไรขึ้นมาจริงๆ แกคนเดียวจะทำอะไรไม่ถูก ก็เลยคิดว่าเอาพ่อไว้ที่โรงพยาบาลก็ดีเหมือนกัน ไม่อยากให้แม่เหนื่อยด้วย แต่ก็ไม่ว่าพ่อจะอยู่แบบนี้ไปอีกนานแค่ไหน ก็เลยตัดสินใจย้ายพ่อไปอยู่โรงพยาบาลรัฐบาลดีกว่า เพราะค่ารักษาก็หมดไปล้านกว่าบาทแล้ว แม่เค้าก็ตกลง”

ลุงพันจึงถูกย้ายไปอยู่ที่โรงพยาบาลรัฐบาลแห่งหนึ่ง หลังจากนั้นอีกเพียง 5 วัน ลุงพันก็จากไปอย่างสงบ รวมระยะเวลาในการรักษา 48 วัน คิดเป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดกว่า 1,300,000 บาท โชคดีที่คุณอ้อเตรียมกู้เงินจากธนาคารไว้จำนวนหนึ่ง จึงทำให้เธอมีเงินพอที่จะจ่ายค่ารักษาพยาบาลทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากความพยายามที่จะยื้อยุดลมหายใจสุดท้ายของผู้เป็นพ่อเอาไว้ให้นานที่สุด ซึ่งทำให้ลูกกตัญญูอย่างเธอต้องกลายเป็นลูกหนี้ธนาคารไปโดยปริยาย แน่หนอนว่ามันอาจดูหนักหนาสำหรับคนอื่น แต่สำหรับคุณอ้อแล้วเธอยืนยันว่ามันคุ้มค่า เพราะมันเป็นสิ่งเดียวที่เธอทำได้ในช่วงเวลานั้น และไม่มีอะไรสำคัญไปกว่าการได้ทดแทนพระคุณของผู้เป็นพ่อและเธอได้พยายามอย่างดีที่สุดแล้ว

บทเรียนความสูญเสีย

การจากไปของลุงพันแม้ว่าจะทำให้ทุกคนในครอบครัวเศร้าโศกเสียใจในตอนแรก แต่เมื่อนาทีวิกฤตผ่านพ้นทุกคนกลับโศกโง้งใจ ความอึดอัดคับข้อง ความเครียด ความวิตกกังวลที่แบกรับมาตลอดระยะเวลา 48 วัน ได้ถูกปลดปล่อยลง การสิ้นสุดอาจไม่ใช่การสูญเสีย...

“มันเหมือนลูกโป่งที่ค่อยๆ ถูกอัดลมจนแน่นจนกลัวว่ามันจะระเบิด พอมันระเบิดขึ้นมาจริงๆ เราก็แค่ตกใจที่เสียงระเบิด ลั่นเสียงดังของมันเราก็ก่อนใจอย่างโง่งงเพราะไม่ต้องกลัว ไม่ต้องกังวลอีก พี่เชื่อว่าทุกคนรู้สึกอย่างนี้ คือ มันโง่ง มันสิ้นสุดเสียที่ ไม่ใช่ที่เราไม่เสียใจ พ่อตายทั้งคนเป็นใครก็ต้องเสียใจ แต่มันเหมือนทำใจมาระดับหนึ่งแล้ว เรารู้ว่าเวลาแบบนี้มันต้องมาถึงสักวัน พอมันมาถึงเราก็เออ..มันก็เป็นธรรมดาเนอะ พ่อคงหมดกรรมแล้ว พ่อไปสบายแล้ว”

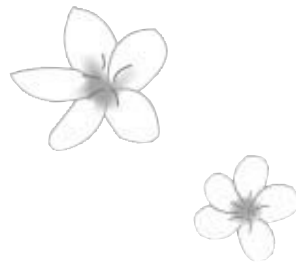
“...หลังคุณพ่อตายเราก็มาคิดเยอะ นอนคุยกับแฟนว่าเราไม่เคยคุยเรื่องความตายกับพ่อเลย เคยคิดจะถามเหมือนกัน แต่ไม่กล้ากลัวจะหาว่าไปแซง เราก็ก็นึกไม่รู้ว่าพ่อคิดอย่างไร อยากให้เป็นอย่างไรมันไม่มีเวลาให้สงสัยด้วยซ้ำ ก็ได้แค่พยายามทำให้ดีที่สุดซึ่งเราก็ก็นึกว่าพ่อยังมีอะไรกังวลหรือเปล่า มีอะไรที่พ่อยากทำก่อนตายหรือเปล่า เราไม่รู้เลย ลึกๆ ก็กลัวเหมือนกันว่าวิญญาณพ่อจะไม่สงบหากยังต้องห่วงเรื่องโน้นเรื่องนี้อยู่ เคยจุดธูปบอกพ่อว่าถ้ามีห่วงเรื่องอะไรให้มาเข้าฝันนะ เดี่ยวหนูจะจัดการให้แต่ก็ไม่เคยมาให้เห็นสักที กับแม่ก็ไม่มี ก็พยายามใส่บาตรกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้พ่อทุกเช้า”

การตายอย่างไม่ทันได้ตั้งตัว บางครั้งก็ทำให้คนที่ยังอยู่ไม่สบายใจและเป็นทุกข์ “เห็นคุณแม่ซึมๆ ไปเหมือนกันแหละ เราก็ก็นอนอยู่ใกล้ ไม่มีเวลาได้ดูแลใกล้ชิด พี่ก็เลยชวนให้แกไปดูหมอเพื่อแกอยากจะได้ถามเรื่องที่ไม่สบายใจ แกก็บอกว่าอยากไปอยู่เหมือนกันแต่ไม่กล้าชวน กลัวลูกๆ จะหาว่าม่งาย ก็เลยพาไปหาหมอคนที่เคยทำนายว่าพ่อหมดอายุขัยแล้วนั่นแหละ หมอคนหนึ่งทางในแล้วบอกว่า พ่อเป็นคนมีบุญ ได้ไปเกิดใหม่เป็นครูสอนหนังสืออยู่ที่บ้านเกิดเมืองนอนเดิม ไม่ต้องเป็นห่วงเป็นกังวลอีกแล้ว ถ้าคิดถึงก็ส่ง

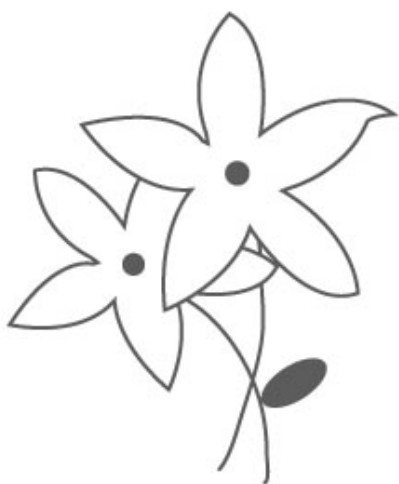

พวกสมุดหนังสือไปให้บ้างก็ได้เขาจะได้เอาไปแจกเด็กๆ คุณแม่ดีใจใหญ่ เพราะจำได้ว่าพ่อเป็นคนชอบอ่านหนังสือและชอบจดบันทึก ปลายปีนี้ก็เลย ตั้งใจว่าจะไปทอดกฐินที่วัดไถ่ล้ง บ้านที่ต่างจังหวัด แล้วก็เอาข้าวของ ไปบริจาคให้กับโรงเรียนยากจนแถวโน้นด้วย” ด้วยคำอธิบายที่เรียบง่าย แต่ตรงใจคนฟัง ทำให้การตายจากเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ การเกิดดับเป็น เพียงการเปลี่ยนสถานภาพและบริบทจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่งเท่านั้น หาได้ แตกต่างกันไม่

งานศพเพิ่งผ่านพ้นไปไม่กี่เดือน ความเศร้ายังไม่ทันจางหาย หลานตาก็ถือกำเนิดขึ้นมา เสมือนเป็นเครื่องย้ำเตือนให้คนที่อยู่พึงระลึกว่า ชีวิตนี้ไม่มีอะไรเที่ยงแท้ มีเกิด แก่ เจ็บ แล้วก็ตาย เป็นธรรมดา

“การตายของอาปากับอาแม่ทำให้เราพร้อมที่จะ
เผชิญกับปัญหาที่เข้ามาในชีวิต และกล้าที่จะตัดสินใจ
ไม่ใช่ว่าตัดสินใจทุกนะ แต่กล้าที่จะตัดสินใจ
และยอมรับผลที่จะตามมาจากการตัดสินใจนั้น”

อาแม่และอาปา

โรงพยาบาลท่าเสาเรหมดศรัทธา

“ภาวะที่เสียอาแม่กับอาปา เราคิดเปรียบเทียบว่าตัวเองเป็นผลส้มที่โตแล้วแต่ยังไม่พร้อมจะหล่นจากต้น เราถูกสลัดให้ตกมาที่พื้นทั้งที่ยังไม่พร้อม” **คุณหนู** ถ่ายทอดรูปธรรมทางความรู้สึกจากการสูญเสียแม่และพ่อในระยะเวลาห่างกันเพียง 11 วัน ออกมาด้วยประโยคสั้นๆ

จากครอบครัวที่อาปาผู้เป็นเสาหลักเดินทางจากเมืองจันทบุรีมาทำงานรับจ้างและเก็บออมจนมีร้านของตนเองด้วยความมานะอดทน จนกระทั่งสูญเสียแม่ใหญ่ คู่ชีวิตคนแรกเมื่อคราวคลอดพี่สาวคนโต และมาพบกับอาแม่ สาวจีนผู้เติบโตมาในดินแดนลุ่มน้ำภาคกลางของประเทศไทยและเคยไปใช้ชีวิตอยู่ประเทศจีนหลายปี จนมีลูกสาวด้วยกันอีก 4 คนอาปาและอาแม่ทำการค้าด้วยความขยัน ซื่อสัตย์ ไม่เอาเปรียบใคร คุณธรรมเหล่านี้เห็นได้ชัดเมื่ออาปาส่งสอนลูกว่า “เราต้องคิดถึงใจเขาใจเรา และอย่าเป็นคนโลภ อยากได้อะไรง่าย ๆ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เราสร้างทำขึ้นล้วน แต่ต้องอาศัยแรงของเราลงไปกระทำ สิ่งนั้นจึงจะเกิดผลขึ้น” และด้วยงานค้าขายนี้เองที่ส่งให้ลูกทั้ง 5 คนมีโอกาสรับการศึกษาที่ดี และเติบโตด้วยการเลี้ยงดูที่เต็มไปด้วยความอบอุ่นและผูกพันภายในครอบครัว ด้วยคติที่อาปาและอาแม่ยึดถือว่า “เราจะเลี้ยงลูกโดยไม่ตีลูกพร่ำเพรื่อ เพราะนั่นจะเป็นเหตุให้เด็กดื้อไม่เรียว

เราจะไม่ดูตำราดึกเกี่ยวกับลูก เพราะนั่นจะเป็นเหตุให้เด็กก้าวร้าว และไม่รับฟังคำบ่นว่าเหล่านั้นในที่สุด”

คุณหนูซึ่งเป็นลูกสาวคนที่ 3 เล่าให้ฟังเกี่ยวกับความผูกพันภายในครอบครัวว่า “อาป้าชอบอ่านหนังสือและชอบเขียนหนังสือ เป็นคนช่างสังเกต และหมั่นเพียรที่จะศึกษาสิ่งใหม่ๆ ทำงานหนักเพื่อครอบครัวโดยไม่เคยปริปากบ่นถึงความเหน็ดเหนื่อย และไม่ว่าจะเหนื่อยเพียงใดก็ยังมีเวลาถามไถ่ลูกๆ ว่า กินข้าวหรือยังเสมอ ทุกครั้งที่ใครสักคนในบ้านเจ็บป่วยด้วยอะไรก็ตาม แม้จะเล็กน้อย อาป้าก็จะให้ความสนใจ ห่วงใยดูแลจนลูกๆ ซาบซึ้งว่า ความเมตตากรุณาอันไม่มีที่สิ้นสุดที่พ่อแม่ให้กับลูกๆ คืออย่างนี้เอง สำหรับอาแม่ อาแม่มีความเชื่อมั่นในตัวลูกๆ ทุกคนเสมอ อาแม่เชื่อว่าอาแม่เลี้ยงลูกให้เป็นคนดี ดังนั้นสิ่งที่ลูกๆ ของอาแม่จะไปพบ จะไปทำ จะเป็นสิ่งดีๆ สิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและแก่ส่วนรวม เมื่อน้องน้อยลูกคนสุดท้ายท้องเรียนจบ อาแม่บอกว่าอาแม่หมดหวังแล้ว อาแม่พอใจกับทุกๆ อย่างแล้ว”

ความเจ็บป่วยของอาแม่

จนกระทั่งความเจ็บไข้เริ่มย่างกรายเข้ามาดังที่คุณหนูเล่าให้ฟังว่า “ปรกติอาแม่จะมีอาการคล้ายๆ หอบ เพราะด้วยอาชีพค้าขายของชำ มีบ้านติดถนนใหญ่ อากาศจะไม่ดีเป็นพื้นฐาน อาแม่มักจะหอบเป็นครั้งๆ แล้วมีอยู่วันหนึ่งเกิดอาการหายใจไม่ทัน พวกเราจึงพาไปโรงพยาบาล ตรวจพบว่า เป็นมะเร็งไทรอยด์ ทั้งที่ตอนแรกคิดว่าเป็นหอบ พอมาเจออย่างนี้ พี่สาวเราเป็นพยาบาลอยู่โรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่งเมื่อหมอแนะนำให้ผ่าตัด จึงมีแนวโน้มที่จะเลือกวิธีการรักษาแบบแผนปัจจุบัน แผนโบราณเรายังไม่มีความรู้ เมื่อได้ยินว่าเป็นมะเร็งเราก็ตกใจ แย่แล้ว! มะเร็งเป็นโรคที่รักษาไม่หายแน่ๆ สภาพจิตใจคนในบ้านก็คิดว่าอาแม่จะต้องตายแล้ว ทั้งที่อาแม่ยังไม่ตาย วันที่เรารู้ว่าอาแม่เป็นมะเร็ง วันนั้นมันหนัก เพราะการเป็นมะเร็งมันเหมือนกับว่าเขากำลังจะตาย อาป้าเครียดมากเพราะรู้ว่าต้องต่อสู้กับโรคที่รักษาไม่ได้ เป็นโรคอื่นเขาก็ยังรู้สึกว่ามีสิทธิ์ที่จะต่อสู้”

ด้วยความเจ็บป่วยที่จุใจเข้ามาในวัย 67 ปีของอาแม่ สร้างความตื่นตระหนกให้แก่ลูกๆ ทั้งบันทึกนํ้าลงกายกำลังใจของอาปา แต่กระนั้นอาปายังบอกกับลูกๆ ว่า “เราอย่าไปกลัวปัญหา อย่าท้อแท้ใจ ต้องคิดแก้ไขไปตามกำลัง” ทุกคนในบ้านจึงนั่งลงปรึกษากันว่าจะทำการรักษาอาแม่อย่างไรดี ภายใต้อายุที่ค่อนข้างสูงแล้ว “ทางการแพทย์แผนปัจจุบันบอกว่าวิธีที่เขารักษาไม่ได้รับประกันว่าจะหาย เรารู้สึกเหมือนกับไม่มีทางออก และแพทย์ยังบอกอีกว่าต้องเร่งตัดสินใจเพราะไม่อย่างนั้นขนาดของก้อนมะเร็งจะใหญ่ขึ้น ภาวะตรงนั้นคือเราต้องเร่งทำการรักษาและต้องรีบเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง แพทย์ก็ยืนยันว่าวิธีนี้มีคนที่หายมาก่อน แต่มีผลข้างเคียงเพราะคอหอยมีความอ่อนไหว (sensitive) มาก บางคนโรคนี้หายแต่เกิดอาการมือชา ซึ่งเกิดจากการผ่าตัดที่ผิดพลาด แต่ก็ยังดีกว่าไม่ทำการรักษาเลย

“หลังจากทราบว่อาแม่ป่วย ประมาณ 1 เดือน จึงเข้ารับการผ่าตัดด้วยวิธีการรักษาแผนปัจจุบันพอเราไปเจอก็รู้สึกแย่...คือว่าเมื่อผ่าตัดเสร็จแล้วเขาให้อาแม่กลืนรังสี คนที่ไปเยี่ยมต้องยืนอยู่ข้างหลังม่านตะกั่ว เพราะตัวอาแม่มีรังสี อาปาหรือพวกเราที่เข้าไปเยี่ยมต้องทำอย่างนั้น เห็นหน้ากันอยู่แต่เข้าไปแต่ต้องตัวอาแม่ไม่ได้ ใช้ตะกั่วกันคุ้มกัน ซึ่งมันทำให้คนไข้รู้สึกถูกทอดทิ้ง คนไข้ในเวลานั้นต้องการกำลังใจมากแต่ว่าพวกเราทำให้ไม่ได้ อาปาใช้วิธีเขียนจดหมายและส่งให้ เป็นอยู่ช่วงหนึ่งพอเอกซเรย์ซ้ำ ปรากฏว่าไปเจอก้อนอยู่ที่ปอดซึ่งใหญ่กว่าครั้งแรก เราเองยังไม่รู้ว่าด้วยวิธีการรักษาที่ผ่านมามีผลถึงกันหรือไม่ เพราะตอนนั้นอาแม่เริ่มมีอาการปวดที่กระดูก”

ราวอายุกระหน่ำ...ความเจ็บป่วยครั้งนี้แพทย์ยังคงให้คำแนะนำเช่นเดิมคือการผ่าตัดและรับเคมีบำบัด ทำให้ลูกๆ ต้องหันหน้าเข้าปรึกษาหารือกันอีกวาระหนึ่ง “เราคุยกันว่าการให้เคมีจะส่งผลต่อร่างกายอย่างไรบ้าง อาแม่ก็อายุเยอะแล้ว ถามว่าหายมั้ย หมอก็บอกว่า 30% คือเราสรุปได้ว่าเป็นวิธีการที่ทุกซ์ทรมาน ไม่รับประกันการหาย พวกเราเลยตัดสินใจไม่เอาการรักษาแบบนี้ ผ่าตัด กลืนรังสีแล้วต้องมาผ่าตัดให้ยาเคมี

จากซ้าย...สู่ดวงดาว

84

เมื่อการรักษากลายเป็นความทรมานต่อร่างกาย คนในครอบครัวจึงเลือกวิถีทางที่ทุกคนสบายใจและคิดว่าไม่เป็นการทำร้ายร่างกายอาแม่ ลูกๆ และอาปาจึงพาอาแม่กลับบ้าน โดยมีลูกๆ พลัดเปลี่ยนให้การดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งคุณหนูเป็นผู้รับหน้าที่ดูแลช่วงกลางวัน ด้วยเธอมิได้ทำงานประจำ สำหรับช่วงกลางคืนพี่น้องคนอื่นๆ ทำการสลับสับเปลี่ยนมาดูแล คุณหนูเล่าถึงเหตุการณ์ในช่วงนั้นว่า “เมื่อกลับมารักษาที่บ้าน อาการปวดที่กระดูกใกล้ๆ สะบักมีอาการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนต้องใช้มอร์ฟีนจากระดับที่เป็นเม็ดก็ให้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนตอนสุดท้ายให้เยอะมาก เวลาผ่านไปประมาณ 5 เดือน เห็นชัดเลยว่าอาแม่แก่ลง ผมหงอก ตัวผอมมาก แต่ยังกินข้าวได้ เข้าห้องน้ำ นั่งได้เอง เป็นเช่นนี้อยู่เกือบปี จน 3 เดือนสุดท้ายที่นอนบนเตียงอย่างเดียว ระบบขับถ่ายไม่ทำงาน เราต้องช่วยล้างให้ อูจจาจะมีสีดำ ขาวจะกินไม่ค่อยได้

เรื่องอาหารแม็คโครไปโอดิคล์เริ่มเข้ามาในเมืองไทยแล้ว แต่ความเชื่อมั่นยังไม่มีและปัญหาคือผู้ป่วยจะไม่ยอมกิน จะกินอะไรที่ตัวเองกินได้และมั่นใจว่ากินอาหารแบบนั้นแล้วจะหาย หรือแม้กระทั่งยาสมุนไพรช่วงแรกๆ ก็กินมีกำลังใจ พออาการทรุดมากจนถึงขั้นที่รู้แล้วว่าตัวเองจะไม่ฟื้น ก็จะไม่ยอมกินอะไรที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการรักษา จะกินอะไรที่กินได้เท่านั้น”

กำลังใจที่ลูกๆ ให้ประกอบกับความห่วงใยจากอาปา ทำให้ในช่วงต้นอาแม่มียังมีกำลังใจในการรักษาตนเอง ทดลองกินยาสมุนไพรชุดใหม่ๆ อยู่เสมอ จนกระทั่งสภาพร่างกายเริ่มทรุดโทรมลงตามลำดับจึงปฏิเสธการรักษาดังกล่าว

ความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจของอาแม่เนื่องจากความเจ็บป่วยเป็นสิ่งที่ลูกๆ สัมผัสได้ คุณหนูจึงหันมาให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้อย่างจริงจัง “เรื่องร่างกายเราดัดจริตใจแล้วว่าไม่รักษา แค่ทำการดูแลสภาพเท่าที่จะเป็นไปได้ เราเองใช้เวลาที่เหลือในการเตรียมตัวทางด้านจิตใจที่จะให้อาแม่ไปด้วยดี ทุกวันจะอ่านหนังสือธรรมะให้ฟัง พยายามจะคุยกับเขาเรื่องนี้ แต่อาแม่เป็นคนที่ไม่เชื่อเรื่องชาติหน้า จะเชื่อหรือไม่เชื่อเราก็ไม่มีทางออกอย่างอื่น เราต้องคุยกับเขาเพราะเราอยากให้เขายินดีที่จะไป ก็คุยไปก่อนแม้เขาจะไม่เชื่อ แล้วมันก็ได้ผล มีอยู่วันหนึ่งเขาฝันว่าไปเกิดเป็นฝรั่ง เราก็คิดว่าอาแม่พูดเรื่องไปเกิด แสดงว่าอาอาจจะเริ่มเชื่อกับเราบ้างแล้วว่ามีอีกชาติ เราก็คิดว่าเขาคงไปถึงระดับนี้แล้วก็ต่อไปอีกนิด... คือทุกวันเขาจะบ่นว่าเขาปวด เขาปวด เราก็บอกว่า อาแม่...ร่างกายเราก็เหมือนกับตัวหนอนที่จะกลายเป็นผีเสื้อ พอมันจะเป็นผีเสื้อมันต้องทิ้งร่างที่เป็นตัวหนอน จึงจะบินไปได้ ร่างกายเราเจ็บปวดมากก็ทิ้งมันไป จะได้ไปหาร่างใหม่ของเรา พูดอยู่อย่างนี้เรื่อยๆ ไม่นึกว่าเขาจะเชื่อหรือไม่เชื่อ แต่ในช่วงท้ายๆ เขาก็พูดว่า ทำไม อาแม่ถึงออกจากร่างนี้ได้ยากนัก”

แล้วอาปาก็ล้มลง

ความเจ็บป่วยที่คู่ชีวิตได้รับต่อเนื่องมาเกือบ 1 ปี ได้บั่นทอนกำลังกายและกำลังใจของอาปายิ่งนัก ดังที่คุณหนูเล่าว่า “สุดท้ายอาปาก็เริ่มป่วย

ด้วยความเครียดจากการเจ็บป่วยของอาแม่ โรคประจำตัวต่างๆ จึงคืนมาหมดเลย ทั้งเบาจิต เบาหวาน เราต้องดูแล 2 คน อาปาอยู่ชั้น 2 อาแม่อยู่ชั้นล่าง ทุกวันต้องหาข้าว ป้อนคนนี้เสร็จ ก็ขึ้นไปดูคนโน้น วังขึ้นวังลง กลางวันเราอยู่ พอตกกลางคืนพี่น้องคนอื่นก็มาอยู่ จนอาปาอาการแยลง เข้าโรงพยาบาลก็ต้องดู 2 แห่ง เราประจำอยู่กับอาแม่อาปาอยู่ที่โรงพยาบาลรัฐบาลแห่งหนึ่งก่อนอาแม่จะเสียเป็นเดือน ต้องจ้างพยาบาลดูแล และน้องๆ ลางวันบางวันไปดู เสาร์-อาทิตย์ เราก็กลับไปดูอาปา พวกน้องๆ มาดูอาแม่ เป็นอยู่อย่างนี้” เป็นภาพสะท้อนความสับสนวุ่นวายภายในครอบครัวที่เมื่อยามสมาชิกเกิดเจ็บป่วยได้เป็นอย่างดี

กระนั้นความห่วงใยที่อาปามีต่ออาแม่ ยังคงมีอยู่ไม่เสื่อมคลาย ขณะที่อาปานอนป่วยอยู่โรงพยาบาลนั้นได้เขียนจดหมายถึงอาแม่ว่า

(ชื่ออาแม่)

ตอนนี้เธอป่วยทนทุกข์อยู่ทุกวัน

ขอให้รักษาตัว กินอยู่ให้ดีด้วย

คิดถึงมากที่สุด

และในช่วงเดือนสุดท้ายของชีวิตอาแม่ ความเจ็บปวดจากอาการของโรคทำให้อาแม่อยากจะละทิ้งสภาพที่เผชิญอยู่ “มันจะมี 2 ชั้นคือช่วงต้นที่รู้ว่าเป็นมะเร็ง คนเราปรกติไม่อยากจะตาย แรกเลยพี่สาวเขาบิดเรื่องอาการป่วยของอาแม่ไม่ให้เรารู้ แต่พอเรารู้ก็บอกว่า ต้องบอกอาแม่นะ เพื่อให้อาแม่ได้เตรียมตัว สรุปว่าให้เราเป็นคนบอกอาแม่เพราะบางทีเขาก็ไม่กล้าที่จะบอก ช่วงต้นนี้วิธีที่จะช่วยได้คือแสดงความใส่ใจ โดยพยายามค้นหาวิธีที่จะช่วยเหลืออาแม่จะรู้สึกว่าได้รับความใส่ใจจากคนรอบข้างโดยการช่วยเหลือดูแล ไปจนถึงขั้นที่สภาพร่างกายไปไม่ไหวขั้นนี้ตัวเขาเองจะอยากไป ซึ่งเราก็ต้องคุยกับเขาอีกแบบ เพราะพออาแม่ยอมรับว่าต้องตายแล้ว แต่มันไม่ตาย มันทรมาน ก็ต้องคุยว่าร่างกายนี้มันไม่ใช่ของเรา จะไปกำหนดไม่ได้ว่าจะตายเมื่อไหร่ กลายเป็นธรรมชาติอีกเรื่องว่า ชีวิตไม่ใช่ของเรา เราไม่อยากจะตายก็ต้องตาย แต่ว่าพอเราอยากจะตายขึ้นมา มันก็ยังไม่ตาย แต่พอถึงเวลามันไม่ยาก

หรือกอแม่ เราคอยดูมันแล้วกัน คอยกันอยู่แบบนี้ รู้สึกว่าช่วงท้ายๆ อาแม่
สงบขึ้น” ด้วยมีความสนใจในธรรมะเป็นพื้นฐาน คุณหนูจึงได้นำมาถ่ายทอด
สู่อาแม่ในภาวะที่เรียกกริ่งเรงกำลังทางใจเช่นนี้

เมื่ออาแม่จากไป

จนลับตาที่สุดท้ายของชีวิต ลูกๆ พาอาแม่เข้ารับการดูแลที่
โรงพยาบาลแห่งหนึ่งเพราะเริ่มมีอาการทางประสาทซึ่งเป็นผลมาจาก
มอร์ฟิน “พี่สาวเราเขาอยากให้เราอยู่โรงพยาบาลช่วงสุดท้ายเพราะที่บ้าน
ไม่มีเครื่องมืออะไรเลย แม้แต่เครื่องช่วยหายใจ พอไปถึงโรงพยาบาล
หมอให้ยาอีกตัวที่ทำให้อาแม่เบลอขึ้นไปอีก เราไม่แน่ใจว่าเพราะยาหรือ
เพราะอาแม่ใกล้จะไป แต่อาแม่จะเริ่มพูดถึงคนที่มาเยี่ยมซึ่งเป็นคนที่ตายไป
แล้วหรือบอกว่าจะมีคนมารับ

“3 วันก่อนเขาตายมีหมาหอน อาแม่พักอยู่ชั้นล่างของโรงพยาบาล
หมาหอนเหมือนมีการเคลื่อนที่แล้วมาหยุดอยู่หน้าห้อง เราปิดไฟแล้ว
พยายามดูเพราะอยากรู้ว่าจริงเท็จอย่างไร แต่ก็ไม่เห็นอะไร หลังจากคืนนั้น
ก็ไม่หอนอีก อาแม่ก็จะบอกว่าเขามาแล้วนะ มาถึงนั้นถึงนี้ เราก็รับฟัง
อาแม่จะพูดภาษาจีนตลอดไม่พูดภาษาไทยเลย เราก็พยายามหาคนมาเยี่ยม
ที่จะพูดภาษาจีน เขาก็ชอบ มีแม่ของเพื่อนบางคนมาให้โยเร แต่อาแม่กลัว
ว่ามาทำอะไร จึงต้องแอบๆ ให้ การโยเรก็ช่วยให้อาแม่สงบขึ้นแต่ด้วย
รูปแบบอาจทำให้เขากลับ เพราะเวลาปวด เขาจะขอมือเราไปวางตรงที่
เขาปวดเป็นเรื่องแปลกมากคือ เราเอามือไปวางแล้วกลับไป พอตื่นมาอาแม่
ดีขึ้นแต่เราปวด มันอาจจะสื่อถึงกันได้”

“วันที่อาแม่จะไป วันนั้นคุยกันรู้เรื่อง กินได้มากกว่าธรรมดา ปรกติ
อาแม่กินข้าวไม่ค่อยได้ น้องเราดูแลให้กินข้าวแล้วกลับไปแค่ครึ่งชั่วโมง
เราเฝ้าอยู่ อาแม่ก็เริ่มมีอาการเหมือนเสลดติดคอ ตาลอย เราไปเรียกหมอ
เขาก็มาดูเสลดให้ พอเราเห็นอาแม่ตาลอยเราบอกให้หมอเอาที่ดูดเสลด
ออก เพราะรู้ว่าอาแม่จะตายแล้ว เราไม่อยากให้ไปทรมานเขามากกว่านี้
ก็สั่งหมอว่า ไม่ต้องดูดแล้ว! หมอก็เชื่อเราโดยดึงสายออก เราจึงพูดกับอาแม่
เอารูปพระที่เราไปสร้างให้อาแม่มาวางไว้ตรงหน้า และบอกว่านี่เป็น

พระที่อาแม่สร้างนะ ให้นึกถึงความดีที่เคยทำ และบอกว่าลูกๆ รักอาแม่ทุกคน เอามือจับตัวอาแม่เย็น ตาลอยขึ้นเห็นเป็นสีขาวแล้วก็กลับลงมา เรารู้ว่าใกล้จะไปแล้ว พอบอกอาแม่ป๊อบ อาแม่ก็ไปโดยศพเขามียิ้ม” ด้วยประสบการณ์ที่คุณหนูเคยเฝ้าดูอาการผู้ป่วยใกล้สิ้นใจซึ่งเป็นคุณแม่ของเพื่อน ทำให้พอจะทราบสภาพร่างกาย แหวตา ของผู้ใกล้ตาย จนสามารถจับสังเกตอาการใกล้สิ้นใจของอาแม่ได้ดังกล่าว

สำหรับคุณหนูความตายของอาแม่ได้เกิดขึ้นแล้วจากการสังเกตอาการข้างต้น ทว่าในทางการแพทย์นั้นยังไม่ใช่ชั่วยุติ “พออาแม่ไปแล้วแบบนั้น หมอไล่เราออกมาจากห้อง เราคิดว่าเขาจะไม่ทำอะไรแล้ว พอเขาให้ออกมา เรารีบไปโทรศัพท์บอกน้อง เมื่อโทรศัพท์เสร็จกลับเข้ามาเห็นหมอกำลังปั๊มหัวใจอาแม่ด้วยเครื่อง พอถึงขั้นตอนนี้ เราไม่รู้ว่าเป็นเรื่องกฎหมายหรือเปล่า? คือว่าหมอต้องทำตามขั้นตอนของเขาถ้าเราเรียกเขามา หรือไม่เราก็ต้องไม่เรียกหมอเข้ามา เราก็บอกว่า พอแล้ว คนตายไปแล้ว (ยกไม้ยกมือแสดงท่าทางประกอบ) เราคิดว่าเป็นขั้นตอนของเขา เราบอกให้เขาหยุด 2-3 ครั้ง แรกเลยเขาไล่เราแต่เราไม่ยอมออกไป เขาบอกว่า คุณต้องออกไปรอข้างนอก เราก็บอกว่า ได้อย่างไร ก็นี้แม่ฉัน จนเขาหยุดปั๊มที่นี่การตายตามขั้นตอนของโรงพยาบาล อยากจะบอกว่าตายนั้นไม่มีพื้น เพราะว่าพอตายปุ๊บแล้วเขาเช็คสภาพแบบที่ว่ามีกรปั๊มแล้วและว่าตายแล้ว เขาจะเอาสไลด์ใส่ถุง อุดทวารภายในเวลาไม่นาน ไม่มีสิทธิฟื้นกลับมาแล้ว เขาเชื่อเครื่องมือของเขามาก ถ้าเกิดว่าเราไม่ขอไว้ว่าให้เราได้อยู่เฝ้าอาแม่ก่อนในห้องหนึ่งคืนในเวลาไม่นานหลังจากจัดการอะไรเสร็จเขาก็พาเข้าห้องเย็นเลย เพราะเตียงมันมีคนรอแต่บังเอิญอาแม่ไปเข้าโรงพยาบาลเล็กๆ ที่ไม่ค่อยมีคน เราก็ขอเขาว่าอย่าเพิ่งเอาศพไปเราจะอยู่เฝ้าจนเช้า เพราะเรามีพิธีทางฝ่ายจีนที่ต้องปลัดผ้า แต่งตัว และต้องรอให้ยายเรามา”

อาปาไปเป็นครูที่โรงเรียนแพทย์

ในขณะที่ความทุกข์ทรมานของอาแม่สิ้นสุดลง อาปายังคงนอนป่วยพร้อมกับผจญภัยไปกับการดูแลรักษาของโรงพยาบาลใหญ่ ดังที่คุณหนูเล่าว่า

“เดิมทีอาปามีทัศนคติที่ดีต่อโรงพยาบาล พี่เราเป็นพยาบาล พอถึงกำหนด เขาก็พาไปตรวจสุขภาพ ไม่ได้รู้สึกแปลกแยกอะไร... ก่อนวันที่จะเข้า โรงพยาบาลอาปาลงมาดูอาแม่ที่ชั้นล่าง ตอนนั้นอาแม่เริ่มนอนอยู่กับเตียง ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้แล้ว อาปาพูดกับอาแม่ว่า ถ้าฉันตายแทนเธอได้ ฉันจะตายแทนเธอดีกว่า เราก็ถามว่า อาปาทำไมพูดอย่างนั้น แกบอกว่าคุณหญิงอยู่ในโลกนี้ได้ง่ายกว่าผู้ชาย

“พอวันรุ่งขึ้นพบว่าอาปายืนไม่ไหว พาไปโรงพยาบาลเช็คเลือด ปรากฏว่าเลือดหายไปจากร่างกายเยอะกระดูกไขสันหลังไม่ยอมผลิตเม็ดเลือด สรุปลงได้ตอนท้ายว่าเป็นโรคที่ต่อมน้ำเหลือง ในตอนแรกเขาสงสัยว่าเป็น มะเร็งที่ปอด เพราะตอนหนึ่งๆ อาปาสบู่หรืมาก แรกเลยเข้าโรงพยาบาล สวัสดิการของที่ทำงานพี่สาว แล้วย้ายไปโรงพยาบาลรัฐบาลที่พี่สาวเขทำงานเป็นพยาบาลอยู่ วันต่อมาหมอจะขอเจาะไขสันหลังเพราะสงสัย เราก็เตือนก่อน จะขอเจาะมันต้องมีเหตุผลอันสมควร วันรุ่งขึ้นเราก็รีบไปแต่เช้าเพื่อจะไปรับ ปรากฏว่าไปถึงเขาเจาะไปเสร็จแล้วตั้งแต่ 7 โมงเช้า และพอวันรุ่งขึ้นจะมาขอตัดชิ้นเนื้อที่ปอดไปดู เราก็ถามว่า ผลเจาะไขสันหลังออกหรือยัง ทำไมไม่รอก่อน เขาว่าหมอใหญ่ไม่เชื่อผลนั้น ต้องมาดูชิ้นเนื้อ เราไม่ว่าทำไมไม่มาเอาชิ้นเนื้อแต่แรก มาเจาะไขสันหลังทำไม เราไม่ยอมเซ็นยินยอม เขาก็มาเกลี้ยกล่อมให้เราเซ็น ซึ่งเราคิดว่าไม่ควรมีการขบวนการแบบนี้ เขาน่าจะแค่บอกข้อมูลเราว่า ทำไปแล้วจะเป็นอย่างไรบ้าง อำนาจการตัดสินใจควรเป็นของเรา แล้วยังไปกล่อมน้องสาวเราอีก ทำให้เกิดความปั่นป่วนสับสน ตกลงพี่สาวเราเซ็นไป จะยับยั้งก็ไม่ได้ เพราะหมายถึงเราต้องเอาอาปาออกจากโรงพยาบาล ถ้ามาโรงพยาบาลก็ต้องทำการรักษาแบบที่เขากำหนด เราโกรธโรงพยาบาลมากที่มาทำการรักษาแบบนี้”

อาจเป็นจุดเริ่มต้นการดูแลรักษาที่สร้างขวามไม่ประทับใจต่อคุณหนู แต่ด้วยความรักที่คุณหนูมีต่ออาปาและความรู้สึกดีๆ บางอย่างในใจ ที่มีต่ออาการเจ็บป่วยยังคงซ่อนทับอยู่ในจิตใจอย่างเหนียวแน่น ซึ่งคุณหนูเล่าว่า “ตอนอาปาเข้าโรงพยาบาล เราช้องให้แล้วนะ เรามีความรู้สึกว่าสงสัย อาปากับอาแม่จะไปด้วยกัน วันที่ความรู้สึกตกใจคือวันที่รู้ว่าอาแม่เป็นมะเร็ง ไม่ใช่วันที่อาแม่ตายนะ วันที่ร้องไห้มากมายคือวันที่อาปาเข้าโรงพยาบาล

และสงสัยว่าเขาจะไปด้วยกัน พอวันที่อาแม่ตายจริงๆ เราไม่ร้องไห้แล้ว เพราะรู้ว่าอาแม่อยากไป และเขาไปด้วยดี ดีแล้ว ดีกว่าอยู่เยอะ เราเต็มใจ แต่สำหรับอาปาเรารับไม่ได้ ไม่ได้เป็นอะไรสักหน่อย

ด้วยความกังวลใจเป็นทุนเดิม เมื่อมาพบกับการปฏิบัติที่ไม่ตรงกับ ความนึกคิด คุณหนูสะท้อนถึงปัญหาตรงนี้ว่า “ปัญหาคือโรงพยาบาลมีการแยก ส่วน คนไข้หนึ่งคนเข้าโรงพยาบาลมีหมอมาหา อาปาเป็นเบาหวานก็ส่งหมอ เบาหวานมา เป็นเบาเจ็ดก็ส่งหมอมา พวกนี้ก็เช็คเฉพาะเรื่อง มาตรวจ เบาหวานก็สนใจแต่เรื่องนี้ อีกคนสนใจเรื่องปอด อีกคนเลือดหายไปก็ส่งเจาะ ไขสันหลัง คนที่สงสัยเรื่องปอดก็ตัดปอด แล้วที่น้ำโมโหมากคือ ทุกคนจะ มาสัมภาษณ์ซ้ำๆ กัน คนไข้ให้ข้อมูลไปแล้วก็มาสัมภาษณ์อีกคนไข้ก็เกิดความ สงสัยว่าที่พูดไปแล้ว ตกลงว่าหมอไม่รู้ ไม่เข้าใจหรือ มาถาม 4-5 ครั้ง ทำให้เขาขาดความมั่นใจในตัวหมอว่าตกลงหมอไม่รู้เรื่องหรือ ทำไมหมอต้อง ถามซ้ำๆ แบบนี้ สำหรับอาปาหมอก็คือหมอ เขาไม่รู้ว่ามีหมอหลายคน แล้วยังเอาเด็กฝึกงานมาถามอีก โรงพยาบาลแห่งนี้แย่ที่สุดในเรื่องที่คนไข้ กลายเป็นที่ศึกษา เอาเด็กๆ มาเรียนโดยไม่ให้ความเคารพกับคนที่เขา มารักษา ไม่ได้ดูประวัติว่าเคยมีใครมาสัมภาษณ์ไปบ้างแล้ว ใครมีลูกศิษย์ ทุกคนก็ส่งลูกศิษย์ของตัวเองมา บางครั้งก็มาวินิจฉัยโรคต่อหน้าคนไข้ หมอก็มาชี้ให้ดูนั่นดูนี่ในร่างกายคนไข้ แล้วก็คุยกันด้วยภาษาที่คนไข้ฟัง ไม่รู้เรื่อง เสร็จแล้วก็ไม่พูดอะไร ออกไปจากห้อง คนไข้เป็นอะไรละ เหมือนเป็น สิ่งที่ไม่มีชีวิต เขาไม่ได้ยินในสิ่งที่คุณพูดกันเหรอ ถึงแม้เขาจะฟังสิ่งที่ คุณพูดไม่รู้เรื่อง แต่คุณก็ต้องอธิบายให้เขาฟังว่ามันเกิดอะไรขึ้น

“กระบวนการเหล่านี้สร้างความกังวลใจให้กับคนไข้เพิ่มขึ้น เรา เองพอเห็นว่ามันแยกส่วนแบบนี้ก็พยายามเข้าไปคุยกับหมอว่าทำไมเขาไม่ คุยกัน นี่มันคนคนเดียวกันนะ เวลาที่คุณจะรักษาคูณรักษาคคนคนเดียวกัน ฉะนั้นคุณต้องทำงานร่วมกัน แต่ที่หมอแต่ละคนก็สั่งยากันคนละอย่าง ใครรักษาอะไรก็ว่าอันนั้นไป เราารู้สึกว่าวิธีการรักษาอย่างนี้มันไม่เห็น ว่า คนเป็นคน ไม่รู้เห็นคนเป็นอะไร

“และเวลาวันเสาร์-อาทิตย์ สั่งให้ยาไว้ ยารักษาโรคของอาปา เป็นยาแรง แล้วอาปาเกิดอาการแพ้ ขึ้นผื่นแดงทั้งตัว พอดีเป็นวันเสาร์-อาทิตย์

หมอไม่อยู่ อยู่แต่พยาบาล แล้วก็ไม่ได้ทำอะไร เราไปถึงต้องวิ่งไปตามหา
ว่านางจะเช้ เอามาปอกแปะๆ จนยุบลง เราก็เกิดความรู้สึกว่าถ้าคุณจะ
ทำการรักษาจริงๆ ต้องอยู่กับคนไข้ตลอดเวลา ไม่ใช่ให้ยาแล้วก็ไป คุณต้องดู
ผลว่ามันเกิดอะไรขึ้น ปรากฏว่าเขาไม่ได้ดูแลเรื่องพวกนี้ เสาร์-อาทิตย์
ก็ปล่อยคนไข้นอนแอ้งแม้ง ตามยถากรรมไป

“อาปายังมีเรื่องอีกอย่างคือ เขาอายุมาก พอไปนอนโรงพยาบาล
เกิดอันตรายบวมทำให้ฉี่ไม่ออก หมอก็วินิจฉัยว่าอายุมากแล้ว อันตรายจะบวม
โดยง่ายเป็นเรื่องปกติ สิ่งที่เขาทำคือ สวน และผ่าตัด เราก็ว่าอาปามาด้วย
โรคอื่น แล้วต้องมาทรมานด้วยโรคนี้อีกหรือ เราก็ไม่ยอมและบอกว่าเราจะ
จัดการเอง ก็เอาน้ำมันโพลที่เด็ดๆ เราเคยกาบน้ำร้อนลวกแล้วมันยุบ
ก็คิดเอาเองว่าเอาน้ำมันนี้ไปทาให้อาปา ปรากฏว่ามันยุบ และเขาก็ฉีดยา
ก็แค่นั้น”

ใจสองดวงที่สื่อถึงกัน

เหตุการณ์ดำเนินไปเช่นนี้จนกระทั่งภายหลังจากอาแม่เสียชีวิต
และลูกๆ ไม่กล้าที่จะบอกอาปา เพราะกลัวจะเสียใจ แต่ก็เหมือนว่าใจ
ทั้งสองดวงจะสื่อถึงกัน คุณหนูเล่าถึงเหตุการณ์ในช่วงนั้นว่า “อาปาจะ
ใช้ชี้น 40 กว่าองศาเซลเซียส ทุกๆ 5 หุ่่มครึ่ง ซึ่งเป็นเวลาที่อาแม่ไป สาม
คืนติดต่อกันหลังจากอาแม่ตาย และอาปายังมีเกล็ดเลือดต่ำ เลือดกรุ๊ปโอ
แบบหายาก ก็ต้องหาเลือด เดิมเลือด

“พอ 5 หุ่่มครึ่ง เราก็ต้องเล่นทางไสยศาสตร์ ก็บอกอาแม่ว่า
อาแม่ อย่าเพิ่งนะ อย่าเพิ่งเอาอาปาไปนะ พุดกันอยู่ 3 วันจนไข้ลง อาการ
พวกนี้พยาบาลวิ่งเข้ามาดูแล้วก็ออกไป จริงๆ มันต้องมีคนเข้ามาดูด้วยกัน
ตลอด เพราะอาการจะเกิดตอนไหนพยาบาลไม่อาจรู้ ถ้าทำตามเวลา
ว่าเข้ามาดูทุกชั่วโมง แต่คนเป็นโรคอาการมันไม่ได้เกิดตามเวลานั้น

“ช่วงนั้นกลางคืนเราก็จัดงานศพอาแม่ กลางวันก็ผลัดกัน
เข้าไปดูอาปา ไม่ให้เขาสงสัย และในช่วงนี้เองที่อาปาเล่าว่า เขาฝันประหลาด
แต่คิดว่าไปมาจริงๆ คือ เขาไปยังสถานที่หนึ่ง เป็นเหมือนโรงละคร
มีคนเยอะแยะถูกส่งขึ้นไปบนนั้น ขึ้นไปแล้วไม่เล่นไม่ได้ ต้องเล่นอะไรสัก

อย่าง เขารู้สึกเหมือนถูกบังคับให้ต้องทำอะไรบางอย่าง อีกที่หนึ่งเป็นป่า มีต้นไม้เยอะแยะ และมีพระห่มจีวรสีเหลือง ที่นั่นเย็นมาก เขารู้สึกหนาวมาก อาปาว่าไม่ได้ฝันแต่ว่าไปมาจริงๆ แปลกคือ คนใกล้ตายจะมีแบบนี้จะไม่เชื่อเรื่องแบบนี้ ตอนนั้นก็มึนหลายเรื่องที่ต้องเชื่อ”

และเพียงหนึ่งสัปดาห์หลังจากการตายของอาแม่ อาปามีอาการทรุดลงเพราะติดเชื่อที่ปอดทั้งสองข้าง ต้องเข้ารับการดูแลในไอซียู แต่ก็ยังมีความวุ่นวายตามมามาก ดังที่คุณหนูเล่าว่า “อาปาเกิดไข้ไม่ออกอีก และพยาบาลจะทำการสวน อาปาโกรธพยาบาลขนาดที่บอกว่า เอาอย่างมดไว้ซะเลย จะได้ไม่ต้องเรื่องมาก เราก็บอกกับพยาบาลว่าไม่ต้องสวน เรามีวิธีที่เคยทำแล้วเขาหาย คือต้องทำให้สภาพจิตใจเขาดี คุยแล้วไม่เครียด แล้วทanyaให้เขาพอเราจะใช้สมุนไพรในห้องไอซียู พยาบาลก็มองหน้าแล้วมองหน้าอีกว่าเราบ้าหรือเปล่า แต่เราไม่ยอมแล้วพอถึงเวลานั้น เรามีความเชื่อแล้วว่าเราไม่ได้ทำการทดลอง เราเคยทำแล้วเขาหาย นี่เรากำลังทำการรักษา พอทanyaให้เขาก็ดีขึ้นจริงๆ อย่างที่บอกว่าหมอจะมีรูปแบบของเขา แบบที่ถูกสอนกันมาทั้งทีในเวลานั้นคนไข้ต้องการหมอทางจิตวิทยามากกว่าหมอทางร่างกาย แต่ในห้องนั้นจะมีแต่หมอที่ดูแลทางร่างกาย ไม่มีหมอทางจิตวิทยาอยู่เลย”

“ตัวเราเองมองว่าหมอคนหนึ่งควรจะเรียนทั้งสองอย่าง อาจจะว่ามีคนไข้เยอะจะมาใส่ใจคนใดคนหนึ่งมากก็ได้ ยิ่งไอซียูที่ไม่ยอมให้ญาติเข้าแล้วอ้างว่าจะเอาเชื่อไปติดหรือไปทำความวุ่นวาย เราไม่เห็นด้วย เพราะเขาไม่ดูแลทางด้านจิตใจให้กับคนไข้อยู่แล้ว กระนั้นก็ดี คนไข้ระยะสุดท้ายต้องการคนใกล้ชิดมากกว่าหมอซึ่งเป็นคนไม่รู้จัก

แล้ววันสุดท้ายของชีวิตอาปาก็เดินทางมาถึง เป็นวันที่คุณหนูอยากจะทอดระยะทางออกไปให้ไกลแสนไกลแต่มีอาจทำได้ “วันสุดท้ายช่วงที่อาปากำลังจะไปแล้ว พอถึงเวลาอาบน้ำ พยาบาลก็ต้องเข้ามาอาบน้ำให้ทั้งที่คนไข้ใกล้จะตายแล้ว เช็ดตัวกัน คุยกันสนุกสนานเฮฮา เปลี่ยนเสื้อผ้า ทาแป้ง แล้วก็พูดแบบว่า เอ้า... ทาแป้งหน่อย เหมือนปฏิบัติต่อเด็กๆ ซึ่งเขาอาจรู้สึกว่าเป็นการแสดงความเอ็นดูต่อคนไข้ แต่ที่จริงคนไข้ที่มีอายุเยอะแล้ว และเป็นผู้ชาย เขารู้สึกว่าทำไมทำแบบนี้กับเขา อาปาบอกกับเราว่า กลับบ้าน..

เขาจะกลับบ้าน... ให้เงินให้ทองหมอบอกนี้ไปเถอะ ให้เขาเลิกยุ่งกับเรา
กลับบ้านเรดีกว่า”

เมื่อเล่าถึงประโยคนี้คุณหนูน้ำตาคลอและเสียงสั่นพร่ำด้วยความรู้สึกภายใน “...พวกเขาไม่เข้าใจเลย... เท่าที่เราดูคนใกล้ตายที่ยังมีสติอยู่ทุกคนจะอยากกลับบ้านทั้งนั้น แต่จะมีปัญหาคือหมอบอกกับญาติคิดว่าเขาจะอยู่ต่อไปได้ และจะทำอะไรให้เขามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในที่สุดเขาก็ต้องตายในที่ที่เขาไม่อยากจะตาย เราโกรธกับพี่สาวเราด้วยเรื่องนี้ เขาเป็นพยาบาลก็มีความเชื่อของเขาอยู่ เรามอบให้ถอดเครื่องอะไร ที่ใส่ไว้เพื่อช่วยการทำงานของปอด อาปาเองก็บอกให้ถอดเขาจะกลับบ้านเขาไม่ยอมถูกปฏิบัติแบบนี้ แต่พี่สาวเราไม่ยอม เขาเคยเป็นพยาบาลอยู่ที่นั่น มันคงเป็นเรื่องปกติที่เขาทำกัน เราก็ก็นึกใจเขาว่า ไม่เคยอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ แม้จะเคยเห็นคนไข้คนอื่นมาแต่ที่นั่นพ่อตัวเอง เขาคงคิดว่าทำแบบนี้ดีที่สุดแล้ว แต่เราเห็นอีกอย่างว่า แบบนี้ไม่ใช่ดีที่สุด โรงพยาบาลทำเอาเราหมดศรัทธา สั่งกับน้องๆ ไว้เลยว่า ถ้าฉันจะตาย ห้ามเอาไปโรงพยาบาล”

ใกล้ล้มหายใจสุดท้ายของอาปา ลูกๆ จึงตัดสินใจบอกข่าวการจากไปของอาแม่ให้อาปาได้รับทราบ ด้วยรู้ว่าใจของอาปานั้นห่วงใยอาแม่ตลอดเวลา ด้วยหวังว่าจะช่วยลดความห่วงกังวลลง แต่การจากไปอย่างสงบไม่ได้เกิดขึ้นง่ายดายนัก คุณหนูเล่าถึงเหตุการณ์ตอนนั้นว่า “ตอนที่อาปาจะจะไปมีไปแล้วมีหมอบอกคนหนึ่งพาลูกศิษย์เข้ามาสอนเรื่องเครื่องมือชนิดใหม่เป็นเครื่องมือสำหรับอ่านร่างกายเขาก็จะบอกว่าเส้นขึ้นอย่างนี้หมายความว่าอย่างนี้ ถ้าอย่างนี้หมายความว่าอย่างนี้ อาปาก็ก็นั่งนิ่งแล้ว เขาก็ยังมานั่งสอนกันอยู่ เราก็คิดว่า นี่ไม่รู้ดีหรือชั่ว เขาก็ว่ามันจะเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นต่อไป แต่เราเห็นว่าคนรุ่นใหม่เข้ามาก็ต้องสอนต่อๆ ไปคนที่ได้รับประโยชน์ได้รับการรักษาจริงๆ จะมีมั้ย? ตลอดเวลาเขาจะมีนักเรียนใหม่เข้ามาแล้วตกลงมีคนไข้คนไหนที่ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นผู้ถูกรักษาจริงๆ บ้างหรือว่าต้องเป็นครูให้พวกนี้ไปตลอด...”

“อาปาเข้าโรงพยาบาล ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นผู้ถูกรักษา แต่ไปเป็นผู้ให้ความรู้แก่พวกนักเรียนที่นั่น ซึ่งถ้าเรารู้ก่อนแล้วเราเต็มใจเป็นอีกเรื่อง แต่ถ้าเราเข้าไปเพื่อทำการรักษา แต่กลับถูกปฏิบัติแบบนี้มันไม่ถูก ถ้าให้เราเสนอ คุณต้องแยกคนไข้ออกเป็นสองส่วนคือ ต้องถามเขาก่อนว่าเขายินยอมมั้ย? ไม่ใช่พอเขาเข้ามาสู่โรงพยาบาลปุ๊บ คุณมีสิทธิที่จะกระทำการแบบนี้ต่อเขา คนที่เขายินยอมคงมีไม่น้อย แต่เขาควรได้รับการเคารพการตัดสินใจของเขา ก่อน ไม่อย่างนั้นเขาจะงไปหมด แค่ว่าเขาจะตายก็ไม่ว่า จะทำอย่างไรกับตัวเองอยู่แล้ว และต้องมาเจอกับวิธีการรักษาแบบนี้ มันไม่ถูกต้อง”

ด้วยประสบการณ์จากการสูญเสียอาแม่ ทำให้คุณหนูเตรียมตัวต่อการจากไปของอาปามากยิ่งขึ้น “จากประสบการณ์ที่อาแม่เราเพิ่งตายจึงเตรียมไว้ว่าก่อนอาปาจะตายจะพูดอะไรบ้าง ก็เตรียมตัวไว้เลยเพื่อให้เขาผ่อนคลาย ไปสบาย ตอนนั้นพี่สาวเอาเทปธรรมะมาใส่หูให้อาปา เราก็บอกไม่เอาแล้ว ไม่ต้อง ฟังเสียงเรดิกว่า ตอนนั้นก็ยึดอย่างนี้เพราะตัวเราไม่รู้จะพูดอะไร อาศัยอันนี้เป็นตัวแทน บอกน้องๆว่า ถ้าฉันนะ เทปไม่เอาเสียงไม่ได้อารมณ์เลย พูดกันดีกว่า ก็พูดกับอาปาว่า ไปเถอะอาปา ไม่ต้องเป็นห่วง พูดไปนะแต่ใจก็ไม่ยอมรับหรอก แต่มันไม่ได้แล้ว ดูแล้วว่าเขาคงไปและเขาไม่ยอมกลับมา แม้ร่างกายจะควบคุมกล้ามเนื้อไม่ได้แล้ว เขอยากเจออาภา ก็พามาให้เห็นหน้าและพูดกันแล้ว พอเราเข้าไปเห็นอาปาลืมตาอยู่ก็รู้สึกว้าอาปากังวลใจ จึงบอกเขาว่า อาปา...ถ้าเหนื่อย หลับตาดีกว่าแล้วเราก็ก้มมือไปช่วยเขาหลับตาปิด เราก็ไม่แน่ใจว่าเขาจะไม่ลืมตาขึ้นมาอีกแล้ว ก็บอกเขาว่า ถ้าอาปาจะไป ก็ไปนะ เราไม่ว่าอะไร ทำใจให้เย็นๆ (สงบ) สบายใจ แล้วก็ไป เรานิมนต์พระมาเยี่ยมพอดิพระก็พูดให้ทำใจให้สบาย ไม่ต้องทุกข์ กังวลห่วงใยใครตอนนี้อยู่ รักษาตัวเองให้ดีที่สุด ตอนบ่ายถึงเวลาพยาบาลต้องเช็ดตัวตามเวลาของเขา พระท่านจึงออกไปเดิน ตอนพยาบาลเช็ดตัวเสร็จ เราเห็นว่าอาปาจะไปแล้ว เราก็วิ่งออกไปตามพระ แต่ไม่เจอ จึงกลับไปจัดการเอง พออาปาไปพระก็มาพอดิ เราก็ให้ท่านพูดเพราะยังเชื่อว่าวิญญาณอาปายังอยู่แถวนี้ ท่านก็พูดตามขั้นตอนบอกทางให้ไปสงบ

“บางคนว่าตอนใกล้จะสิ้นใจห้ามแตะตัว ห้ามร้องไห้ เราไม่สนใจแล้ว กอดเอาไว้เลย ตอนลมหายใจสุดท้ายที่เขาไปแล้ว แต่หนังตายังลั่นอยู่ เราอยู่ใกล้เขามากได้สังเกตโดยละเอียด พอกลัมนื้อปล่อยตัวแล้ว ไม่ทำงาน แต่บางส่วนของร่างกายยังทำงานอยู่ เราเองยังไม่เชื่อว่าตายซะทีเดียว เพราะคิดว่ามันต้องค่อยๆ ไปทีละส่วน แต่กระบวนการของโรงพยาบาล ยิ่งโรงพยาบาลใหญ่ ที่มีคนไข้เยอะร่างของอาปาเขาจัดการเอาเข้าห้องเย็นวันนั้นเลย จิตฟอร์มาลีนเสร็จสรรพไม่มีการถามญาติ เขาแค่ยอมให้เราเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวให้ แล้วก็นำออกมาเลย”

ความตายที่แตกต่าง

เพียงช่วงเวลาสั้นๆ ที่เสาหลักทั้งสองของครอบครัวหนึ่งหักโค่นลง ยังความเสียใจแก่ลูกๆ ที่มีความรู้สึกผูกพันเป็นที่ยิ่งกระนั้นความตายของอาแม่และอาปาก็สร้างความรู้สึกที่แตกต่างขึ้นในใจ “ตอนอาแม่เราทำใจมาแล้วและวันที่เรารู้ว่าอาแม่เป็นมะเร็ง มีเพื่อนเราตาย 3 คน โดยอุบัติเหตุทางรถยนต์ เราก็มาคิดว่า เราคิดว่าอาแม่จะตาย แต่จริงๆ ยังไม่ตาย แต่เพื่อนเราไม่คิดว่ามันจะตายก็ตายไปแล้ว เริ่มได้คิดว่าเรากับอาแม่ไม่รู้ใครจะตายก่อนกัน เริ่มรู้สึกเวลาที่มืออยู่ เรายังมีนะ ที่จะทำอะไรได้ และพยายามใช้ช่วงเวลานั้นให้เป็นประโยชน์ที่สุด และครอบครัวเราก็พยายามเตรียมตัวให้อาแม่ตายอย่างดี มากกว่าที่จะทำการรักษาเพื่อให้เขาหาย

“สำหรับอาปา มันรับไม่ได้ ไม่ได้คิดว่าเขาจะตาย แม้วันที่เขาเข้าโรงพยาบาลเราจะคิดแล้วว่าเขาอาจไปด้วยกัน แต่มันยอมรับไม่ได้ อาปาเองก็มีความกังวลใจอยู่คือไม่รู้ว่าจะตายหรือเปล่า และพวกเราจะเป็นอย่างไร ทั้งใจเราที่ไม่อยากให้เขาไปด้วย เราก็คิดเข้าข้างตัวเองด้วยว่าอะไรจะไปกันทีละสองคน ไปทีละคนสิ แต่อาปาคงรู้ตัว แล้วดูจากที่เขาบอกว่าเขาฝันว่าไปมาแล้ว ตัวเราเองแหละที่ไม่ยอมรับ วันสุดท้ายเขาบอกว่าจะกลับบ้านแล้ว กลับไปตายที่บ้านดีกว่า แต่พี่สาวเราไม่ยอมนี้ ก็เป็นอีกเรื่องคือการที่เราจะตัดสินใจเกี่ยวกับความเจ็บป่วยของญาติเป็นเรื่องที่ปวดหัวมาก เพราะไม่มีอะไรมารับประกัน และเราต้องยอมรับผลทุกอย่าง

ที่เกิดขึ้น พ่อ-แม่ มีลูกหลายคนจะเอาอย่างไรก็ต้องมีมติร่วม และถ้าเจ้าตัวรู้ด้วย เขาก็ต้องมีมติจะตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง

“อย่างอาแม่ เราได้ดูแลเต็มที่ พี่น้องคนอื่นก็เต็มที่ตามสภาพของเขา แต่อาปาถ้าอยู่ได้อีกสักปีสองปีก็ดี จะพาไปเที่ยว อยากใช้เวลาอยู่กับเขา ตอนนั้นโดยสถานการณ์เราต้องดูแลอาแม่มากกว่า

“ตอนจะตาย ทั้งอาปา-อาแม่ แปลกมากเลย อาปาเป็นนักปราชญ์ เป็นนักคิด แต่ปล่อยวางไม่ได้ มีความห่วงใยอะ ในขณะที่อาแม่ดูเรียบง่าย แต่พอตอนจะตายเขากลับปล่อยได้ รู้สึกเขาไปสบาย ขณะที่อาปาไปไม่ค่อยสบายเท่าไร ทั้งที่คิดอะไรได้เยอะแยะ

“อีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ไม่ได้เรื่องอาปาเพราะเราเพิ่งเสียอาแม่ไป แต่พออาปาตายไปจริงๆ การไปคิดไม่ยอมรับไม่มีประโยชน์แล้ว เราก็เริ่มคิดที่จะอยู่ด้วยตัวเอง แต่วันก่อนนั้นมันยังคิดไม่ยอมรับอยู่แต่ไม่ได้จะให้ยึดด้วยเครื่องเราไม่เอา ยินดีทำตามที่อาปาต้องการ คือให้กลับบ้านก็จะพากลับ...” ความรู้สึกฝังใจเช่นนี้ทำให้แม้เวลาจะผ่านมาหลายปีแล้ว แต่คุณหนูยังคงฝันถึงอาแม่ และอาปาในสภาพที่ต่างกัน ดังที่เธอเล่าให้ฟังว่า “ทุกวันนี้เวลาฝันก็จะแปลกคือ ฝันถึงอาแม่จะดี อาแม่แต่งตัวสวย ไปในที่ที่ดี แต่พอฝันถึงอาปาที่ไร อาปากังวลใจ อาปายังไม่สบายอยู่”

แม้จะยอมรับหรือไม่ ความตายก็เดินทางอย่างมุ่งมั่นมาสู่เรา นอกจากความเสียใจ ความอาลัย และความรู้สึกติดค้าง การผ่านประสบการณ์เช่นนี้ยังสร้างแง่มุมต่อชีวิตที่ผ่านการกลั่นกรองจากชีวิตจริงขึ้นมาอีกด้วย “การตายของอาปากับอาแม่ทำให้เราพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาที่เข้ามาในชีวิต และกล้าที่จะตัดสินใจ ไม่ใช่ว่าตัดสินใจอะ แต่กล้าที่จะตัดสินใจ และยอมรับผลที่จะตามมาจากการตัดสินใจนั้น” คุณหนูให้ข้อสรุปทิ้งท้าย

สัมผัสเล็กๆ ที่หล่นจากต้นได้เดินทางผ่านหลากหลายฤดูกาล เก็บรับทั้งสุขและทุกข์อย่างกล้าหาญ หมักบ่มตนเองตามธรรมชาติ จะหวานหรือเปรี้ยวคงไม่ใช่สาระสำคัญ หากแต่การเรียนรู้และเข้าใจในคุณค่าของชีวิตที่ลึกลงไปกว่าผิวเนื้อ นั่นต่างหากคือคุณค่าที่เสาหลักทั้งสองทิ้งไว้โอบอุ้มผลสัมผัสเล็กๆ ผลนี้

แม่ถามกลับมาว่า พ่อคุยได้มั๊ย กินข้าวได้มั๊ย รู้สึกตัวหรือเปล่า
พ่อพี่ตอบว่าไม่ได้ แม่สงบบมาก แม่วิ่งไปลักพัก
แล้วก็พูดว่า เมื่อพูดไม่ได้ กินไม่ได้ ไม่รู้สึกตัว
ก็ไม่มีประโยชน์ที่จะมีชีวิตอยู่
แสดงว่าพ่อเดินมาจนสุดทางแล้ว ก็ต้องปล่อยให้เขาไป

อาแปะจาง

เมื่อพูดไม่ได้ กินไม่ได้ ไม่รู้สึกตัว ก็ไม่มีประโยชน์ที่จะมีชีวิตอยู่

อาแปะจาง เป็นชายร่างเล็ก รูปร่างลั่นทัด ผิวสีคล้ำอย่างคน
กรำแดด ไว้หนวดเครายาวสีดอกเลาเหมือนชินแสจิ้น อาแปะจาง
เป็นชาวจีนโพ้นทะเลที่ลี้ภัยมาอยู่เมืองไทยตั้งแต่อายุได้ 21 ปี ปกติ
อาแปะเป็นคนแข็งแรงมาก ขยันขันแข็งทำมาหากิน เหล้าไม่ดื่ม
แต่เป็นสิงห์อมควันมาตั้งแต่วัยหนุ่ม สูบบุหรี่วันละซอง เคยมีประวัติเป็น
วัณโรคมาประมาณ 20 ปี รักษาด้วยยากลับไปกลับมาหลายชุดจนหาย
แต่ก็ทำให้อาแปะมีปอดที่ไม่แข็งแรงเหมือนเดิม คือ จะเหนื่อยง่าย
หายใจเร็วและแรง ตอนอายุ 56 ปี อาแปะจางเคยต้องเข้ารับการรักษ
อยู่ในโรงพยาบาลเกือบสัปดาห์ด้วยอาการถุงลมโป่งพองในระยะเริ่มต้น
จนทำให้อาแปะจางตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ตั้งแต่นั้น

หลังเลิกสูบบุหรี่ อาแปะจางสุขภาพดีขึ้นมาก กินได้ หลับได้
ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องไอเหมือนแต่ก่อน แต่อาการเหนื่อยง่ายก็ยังมีอยู่ แพทย์
บอกว่าเป็นเพราะปอดถูกทำลายไปบางส่วนจึงทำงานได้ไม่เต็มที่ เวลาเป็น
หวัดจะหายช้ากว่าปกติและต้องใช้ยาขยายหลอดลมช่วยในบางครั้ง ชีวิตในวัย
70 ต้นๆ ของอาแปะจึงมีเรื่องสุขภาพเข้ามารบกวนอยู่เป็นระยะ อาแปะ
จางเป็นคนสนใจเรื่องอาหารการกินมาก ชอบทำอาหารรับประทานเอง
ไม่ชอบอาหารสำเร็จรูปเพราะมีผงชูรสและน้ำตาลมาก ในแต่ละวันเมื่อลูกๆ

ออกไปทำงานอาแปะจางจะมีหน้าที่ดูแลรียาอายุ 79 ปี ที่ป่วยเป็นโรคพาร์คินสันมากกว่า 20 ปี เช่น ป้อนข้าว ให้กินยา พาเข้าห้องน้ำ เป็นต้น เวลาที่เหลื่ออาแปะจะมีความสุขอยู่กับต้นไม้ ให้อาหารปลา เลี้ยงเต่า บางวันก็ยังทำกับข้าวเย็นไว้ให้ลูกๆ ด้วย จนบางครั้งก็หักโหมมากเกินไป ลูกๆ เคยขอร้องให้เลิกทำเพราะไม่อยากให้เหนื่อยมาก แต่อาแปะก็ยังต้องทำตามใจ ซึ่งก็มีข้อดีคือ มีกิจกรรมให้ทำทั้งวัน ไม่มีเวลาให้รู้สึกเหงาเหมือนคนแก่ทั่วไป

เมื่อมะเร็งถามหา

ช่วง 4-5 ปีก่อนเสียชีวิต อาแปะมักจะบ่นว่าเสียงแหบโดยไม่ทราบสาเหตุและเหนื่อยง่ายขึ้น คุณน้ำซึ่งเคยเป็นพยาบาลไปหาหมอที่คลินิก หมอบอกว่าเป็นหวัดเรื้อรัง ให้ยาแก้อักเสบ ยาขยายหลอดลม และวิตามินซีมาทาน อาการก็ดีขึ้นเป็นพักๆ กระนั้นลูกๆ ของอาแปะก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ หมั่นพาอาแปะไปตรวจสุขภาพเสมอๆ “ความที่คุณพ่อเคยสูบบุหรี่และมีปัญหาถุงลมมาก่อน ทำให้พวกเราบักใจเชื่อว่า อาการเหนื่อยคงเป็นผลมาจากสภาพปอดที่ไม่แข็งแรง ก็เลยไม่ค่อยซีเรียสนัก คิดว่าถ้าเหนื่อยมากขึ้น ก็พยายามทำงานให้น้อยลง เคยพาไปหาหมออยู่หลายเที่ยว แต่หมอก็ไม่ได้ให้คำตอบอะไรที่ชัดเจน ไปที่ไรก็ให้ยามากินรักษาตามอาการไป”

จนกระทั่ง พฤษภาคม 2542 ลูกๆ ตัดสินใจพาอาแปะไปหาหมออีกครั้ง หลังจากที่คุณน้ำรู้สึกว่าอาการเสียงแหบของอาแปะไม่ดีขึ้น “ก่อนไปก็ปรึกษาคุณพ่อว่าอยากไปหาหมอคนไหนแกก็บอกว่าอยากไปหาหมอคคนที่เคยรักษาวัณโรคครั้งแรก พี่ก็พยายามติดต่อนัดให้หมอประจำตัวคนเดิมมาตรวจให้ ซึ่งหมอก็ให้ไปเอ็กซเรย์และตรวจเสมหะผลการตรวจคุณหมอบอกว่าอาการของคุณพ่อไม่ใช่เป็นวัณโรค แต่เป็นอาการของมะเร็งปอด ซึ่งดูจากฟิล์มเอ็กซเรย์คุณหมอบอกว่าน่าจะเริ่มเป็นมาได้สัก 2-3 ปีแล้ว แต่อาการยังไม่ชัดเจน ถ้าจะให้ดีก็จะนัดมาตรวจชิ้นเนื้อ (ทำ biopsy) เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 15,000 บาท” คุณน้ำเล่าถึงเหตุการณ์เริ่มต้นของมะเร็ง

“วันนั้นพี่ไม่ได้ไปด้วย พี่สาวเป็นคนพาไป พอเค้ากลับมาเล่าให้ฟังพี่เองก็ตกใจนะ แต่ที่แย่ก็คือ คุณหมอใจร้ายมาก อยู่ๆ ก็โพล่งออกมาต่อหน้าคนไข้ว่า คุณเป็นมะเร็งนะ คนไข้แทบไม่มีโอกาสได้ตั้งหลักหรือเตรียมตัวเตรียมใจเลย วิธีการบอกของแกก็ห้วนมาก ไม่ได้สนใจเลยว่าคนไข้จะรู้สึกอย่างไร คุณพ่อก็เจ็บไป เป็นพี่ก็คงช็อคไปเหมือนกันแหละ”

กลับจากโรงพยาบาล อาแปะจึงเริ่มต่อต้านการวินิจฉัยของหมอ ทั้งๆที่เป็นหมอมคนเดียวกับที่แกเคยชื่นชอบ “คุณพ่อบอกว่าหมอแกแล้วพูดจาสับสน อาจวินิจฉัยผิดก็ได้ ถ้าเป็นมะเร็งจริงหมอก็คลินิคก็น่าจะรู้มาตั้งนานแล้วหรืแกก็เลิกไปยี่สิบกว่าปีแล้ว ไม่น่าจะเป็นมะเร็งหรอก ถ้าเป็นวัณโรคละก็ไม่แน่”

แต่ออาแปะจะปฏิเสธเสียงแข็งว่าแกไม่ได้เป็นมะเร็ง แต่คืนนั้นอาแปะก็นอนไม่หลับและดูซึมไป “แกคงกังวลอยู่ลึกๆ แต่ไม่อยากพูดถึง พี่เลยบอกแกว่าถ้าเราไม่แน่ใจลองไปหาหมอมคนอื่นดูมัย อย่างน้อยก็จะได้รู้ๆ กันไปเลย ไม่ต้องมาคิดมาก ซึ่งคุณพ่อก็ตกลง” คุณน้ำจิงพาไปตรวจกับคุณหมอมคนใหม่ที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง โดยไปตรวจที่คลินิคโรคปอดโดยตรง คุณหมอก็ให้เอกซเรย์ใหม่ ผลจากฟิล์มเอกซเรย์คุณหมอบอกว่าอาจใช่มะเร็งหรือไม่ใช่ก็ได้ ถ้าจะให้ดีต้องเอาชิ้นเนื้อมาตรวจ ซึ่งเดี๋ยวนี้มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้ผลแน่นอนมากและไม่เสี่ยง เพราะถ้าเจาะไม่ดีก็อาจทำให้ปอดทะลุได้ แต่เครื่องที่ว่านี้จะควบคุมความผิดพลาดและแม่นยำมาก คนไข้ต้องมานอนโรงพยาบาลก่อน 1 คืน ทำเสร็จให้สังเกตอาการ 6-8 ชั่วโมง ถ้าไม่มีอะไรผิดปกติก็กลับบ้านได้ แต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 2 แสนบาท

เงินสองแสนอาจไม่มากสำหรับคนอื่น แต่สำหรับอาแปะผู้ซึ่งเก็บหอมรอมริบมาครึ่งค่อนชีวิตแลกกับการทำงานหนักและใช้จ่ายอย่างมัธยัสถ์ ถือเป็นค่าใช้จ่ายที่มากโขในความรู้สึกของอาแปะจาง “พี่คิดว่าคุณพ่อคงยอมตายมากกว่าถ้ารู้ว่าต้องใช้เงินทั้งหมดที่หามาได้ไปกับการรักษาพยาบาล ทั้งๆที่ไม่รู้ว่าจะหายหรือเปล่า เพราะมันเป็นเงินแห่งความภาคภูมิใจในชีวิต เป็นสิ่งที่แก อยากทิ้งไว้ให้ลูกหลานก่อนที่แกจะจากโลกนี้ไปต่อให้แกรู้แน่ๆ ว่าเป็นมะเร็ง แกก็คงไม่คิดจะทุ่มเทเงินทองทั้งหมดไปเพื่อการ

รักษาพยาบาลแน่” คุณน้ำพุตถึงคุณพ่ออย่างเข้าใจ

แม้ว่าลูกๆ คนอื่นจะไม่ค่อยเห็นด้วยกับอาแปะนักเพราะถือว่าเงินทองเป็นของนอกกาย หมดไปก็หาใหม่ได้ แต่ดูเหมือนว่าอาแปะจะมีข้อสรุปสำหรับตัวเองเรียบร้อยแล้วและคงไม่มีใครเปลี่ยนความตั้งใจนี้ได้

“กลับจากโรงพยาบาล คุณพ่อตำคุณหมอก่อนหน้านั้นแหละ ดีแต่จะให้ตรวจด้วยเครื่องมือแพงๆ คงหวังจะได้เงินแน่ๆ ถ้าเป็นมะเร็งก็คงต้องมีการมากกว่านี้ นี่เรายังกินได้ นอนหลับ จะเป็นมะเร็งได้ยังไง ไอ้พวกโรงพยาบาลเอกชนก็หวังจะหลอกเอาเงินเราแน่แหละ ถ้าเป็นมะเร็งจริงๆ ก็ปล่อยให้ตายไปเลย ไม่ต้องไปรักษากันแล้ว”

หลังจากอาแปะมีข้อสรุปกับตัวเองแล้วก็เลิกคิดถึงมะเร็งไปเลย เพราะคิดว่าหมอมองการชู่เพื่อให้ตรวจแล้วเรียกเงินแพงๆ มากกว่า อาแปะกลับมากินได้ นอนหลับ หลังจากที่ถูกวลว่าตนเองเป็นมะเร็งอยู่หลายวัน ซึ่งท่าทีแบบนี้ก็ทำให้ลูกๆ พลอยสบายใจไปด้วย เพราะไม่อยากให้เกิดความกังวลเหมือนกันข้อสรุปของอาแปะก็ดูมีเหตุผลอยู่ไม่ใช่น้อย ยิ่งเมื่อลูกๆ เห็นอาแปะไม่มีอาการอะไรน่าวิตกกังวล ทุกคนก็เลิกคิดถึงมะเร็งไปพักใหญ่

มีนาคม 2545 อาแปะเริ่มมีอาการหายใจแรง หอบเป็นพักๆ “พี่โทรไปปรึกษาคุณหมอบางท่านที่คุ้นเคยกัน เล่าประวัติความเจ็บป่วยให้ฟัง เพื่อนๆ ที่เป็นหมอก็นำมาให้ใช้ยาขยายหลอดลมบางตัว แก้อาการดีขึ้นเป็นระยะ ช่วงนั้นลูกๆ ทั้ง 7 คน ก็ปรึกษากันว่า เห็นทีจะไม่ค่อยดี เรื่องมะเร็งเริ่มกลับมาทำให้กังวลอีก จึงตัดสินใจว่าจะพาคุณพ่อไปโรงพยาบาล ไปตรวจให้แน่ใจอีกครั้ง แต่คุณพ่อกลับไม่ยอมไป คิดว่าลึๆ แล้วท่านก็กลัวเหมือนกัน แต่ท่านก็เบี่ยงเบนว่าหมอไม่เก่ง คิดแต่จะเอาเงินอย่างเดียว ต้องเกลี้ยกล่อมอยู่นาน และรับปากท่านว่าจะหาหมอกันใหม่ ซึ่งไว้ใจได้มาตรวจท่าน” อาการเหนื่อยหอบของอาแปะจึงทำให้คุณน้ำค่อนข้างมั่นใจว่าเจ้ามะเร็งร้ายคงไม่ยอมรามือง่ายๆ เป็นแน่แท้ แม้ว่าเราจะพยายามรักษาสุขภาพบำรุงร่างกายอย่างดิบดีแล้วก็ตาม

ในที่สุดคุณน้ำ ลูกสาวคนเล็กของอาแปะก็พาไปหาหมอผู้เชี่ยวชาญอีกท่านหนึ่งโดยได้รับคำชี้แนะจากรุ่นพี่พยาบาลที่ทำงานอยู่ที่นั่น “หลังการตรวจวินิจฉัยคุณหมอให้พยาบาลพาอาแปะไปเจาะเลือด แล้วแอบคุยให้พี่ฟังว่า อาแปะคงจะเป็นมะเร็งแน่ๆ ซึ่งมีทั้งข่าวดีและข่าวร้าย ข่าวร้ายก็คือท่านเป็นมะเร็งที่เยื่อหุ้มปอดซึ่งไม่สามารถฉายแสงหรือรักษาโดยเคมีบำบัดได้ ส่วนข่าวดีก็คือ ท่านยังไม่มีอาการอะไรที่น่าวิตกกังวล วิธีการรักษามีเพียงวิธีเดียวก็คือรักษาตามอาการ トラバิดที่ท่านยังกินได้นอนหลับก็ถือว่าดีที่สุดแล้ว คงไม่ต้องทำอะไรมาก การตรวจชิ้นเนื้ออาจทำให้การวินิจฉัยแน่นอนขึ้น แต่หมอมคิดว่าในขั้นนี้ไม่จำเป็นสิ้นเปลืองเปล่าๆ” การวินิจฉัยของคุณหมอต่านนี้ทำให้คุณน้ำรู้สึกพอใจกับการพูดตรงไปตรงมาของคุณหมอ และไม่พยายามให้ทำอะไรที่เป็นการสิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ และที่สำคัญคุณหมอได้พูดให้สดใจว่า “ความจริงอาแปะแก่ก็อายุมากแล้ว โอกาสที่จะรักษาให้หายคงเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้แต่เราทำให้ชีวิตที่เหลืออยู่ของแกไม่ทุกข์ทรมานและมีความสุขได้ คุณหมอยังบอกอีกว่า ถ้าเป็นหมอก่อนนี้อาจแนะนำให้ใช้เคมีบำบัดเพื่อชะลอการเติบโตของเซลล์มะเร็ง แต่สำหรับผมผมคิดว่าไม่ค่อยมีประโยชน์นัก และอาจทำให้คนไข้เกิดโรคแทรกซ้อนและเสียชีวิตก่อนที่มะเร็งจะพัฒนาไปจนถึงขั้นสุดท้ายเสียอีก”

คำแนะนำของคุณหมอต่านนี้ สอดคล้องกับความคิดของคุณน้ำ และลูกคนอื่นๆ พี่เองเคยเห็นผู้ป่วยมะเร็งที่รักษาด้วยเคมีบำบัดมาหลายคนใช้ต้องทุกข์ทรมานกับผลข้างเคียงต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพียงเพื่อชะลอการเติบโตของเซลล์มะเร็ง คุณพ่อเองก็อายุมากแล้ว พี่ไม่คิดว่าท่านจะหายจากมะเร็งง่ายๆก็ไม่ว่าจะทราบท่านไปเพื่ออะไร สู้ให้ท่านมีชีวิตบั้นปลายที่สงบสุขดีกว่า’ คุณน้ำตัดสินใจบอกความจริงกับคุณพ่อเพียงครั้งเดียว โดยให้คุณหมอเป็นคนพูดและหลีกเลี่ยงคำว่า “มะเร็ง” ซึ่งคุณหมอก็บอกอาแปะว่า ‘ปอดของอาแปะไม่ค่อยแข็งแรงนะ เนื่องจากว่าปอดมันเคยเป็นวัณโรคและเคยสูบบุหรี่มานาน ทำให้ถุงลมมันแฟบทำงานไม่เต็มที่อยู่แล้ว อาแปะต้องรักษาตัวเองให้มาก กินอาหารที่มีประโยชน์และพักผ่อนให้พอย่านอนดีมากๆ ส่วนอาการเหนื่อยหอบนั้นก็ต้องมีบ้างเป็นธรรมดา

เพราะปอดทำงานไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งหมอจะให้ยาขยายหลอดลมไปช่วย
แล้วจะให้ยานอนหลับไปเพื่อด้วยเวลานอนไม่หลับ”

กลับจากโรงพยาบาลอาแปะรำเริงมาก พูดกับทุกคนว่า “พอไม่ได้
เป็นมะเร็งสักหน่อย หมอบอกว่าปอดไม่แข็งแรงเพราะเคยเป็นวัณโรค ถ้ากินได้
นอนหลับได้ก็โอเค ให้รักษาตัวเองดีๆ ก็พอ หมอคนนี้น่ะไม่หาเรื่อง
เอาดั่งค์เหมือนคนอื่น” ทุกคนดูจะพอใจที่อาแปะเลิกกังวลและทำตัว
เหมือนปกติ คุณน้ำบอกว่า “ตอนนั้นพี่ก็โทรไปบอกพี่น้องทุกคนให้รู้ว่า
คุณพ่อเป็นมะเร็งนะ แต่ให้หมอบิดเอาไว้ เพราะไม่อยากให้กังวล ไหนๆ
ก็ไม่มีทางรักษาแล้ว เราก็พยายามใช้เวลาที่เหลืออยู่ทำให้ดีที่สุดแล้วกัน”
เมื่อทุกคนในครอบครัวรับรู้และเห็นตรงกันว่า การรักษา มะเร็งอย่างเอา
เป็นเอาตายไม่ใช่ทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับคนแก่อายุ 75 ปีอย่างอาแปะจาก
การเริ่มต้นเยียวยาตามวิถีของชาวบ้านก็เกิดขึ้น “ใครไปได้ยาบำรุง ยาอะไร
ดีก็เอามาฝากคุณพ่อ โดยให้หลีกเลี่ยงคำว่า มะเร็งซึ่งบางทีก็ลำบากเหมือนกัน
เพราะสรรพคุณข้างกล่องมักจะระบุไว้ว่า ใช้ได้ดีกับผู้ป่วย มะเร็ง แรกๆ
เราก็วิตกกังวลกลัวว่าคุณพ่อจะรู้ แต่มาคิดอีกทีสักวันแกก็ต้องรู้อยู่ดี เมื่อถึง
เวลานั้นก็คงต้องเลยตามเลย”

เมื่อวาระสุดท้ายมาเยือน

ช่วงเดือนสุดท้ายก่อนที่อาแปะจะเสียชีวิต อาแปะเริ่มหายใจหอบ
มากขึ้น จนต้องใช้ออกซิเจนช่วย มะเร็งค่อยๆ ลูกกลมไปยังอวัยวะใกล้เคียง
เช่น กระดูกสันหลัง ทำให้มีอาการปวดแหว เวลาจะลุกจากที่นอนแต่ละที
ดูเหมือนจะเจ็บปวดทรมานมาก ลูกสาวอาแปะเริ่มรู้สึกว่าคุณพ่ออาการไม่
ค่อยดีแล้ว “ช่วงหลังคุณพ่อพูดน้อยลง แต่จะฟังเวลาที่คนอื่นคุยกัน
เวลากลับจากทำงานพี่จะหาเรื่องไปคุยด้วย พยายามเล่าเรื่องโน้นเรื่องนี้
ให้แกฟัง แกก็จะโต้ตอบบ้าง ถามบ้างนิดหน่อย ช่วงนั้นพี่คิดว่าแกเริ่มรู้ตัว
แล้วล่ะว่าไม่ค่อยดี ถึงพวกเราจะไม่ได้ออกแกว่าเป็นมะเร็ง แต่พี่คิดว่าแกน่าจะ
เพียงแต่ไม่ได้พูดออกมาเท่านั้น”

บางครั้งการไม่บอกก็ไม่ได้หมายความว่าเจ้าตัวจะไม่รู้ แต่การ
ยอมรับเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา “ถ้าถามว่าแกยอมรับมั๊ย พี่ว่าแกยอมรับนะ

พวกเราเองก็ไม่เคยคิดว่าจะต้องปิดบังชนิดที่ว่าพูดถึงไม่ได้ เพราะบางทีการเอาใจใส่ดูแลมากกว่าปกติของลูกๆ ก็เป็นการบอกทางอ้อมเหมือนกัน เคยชวนแกไปหาหมอ แกบอกว่าไม่ไปหรอก ไปก็เท่านั้น ลั่นเปลืองเปล่าๆ อีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้คิดว่าคุณพ่อยอมรักก็คือ มีอยู่วันหนึ่งแกเรียกพี่สาวคนโตให้มาดูข้าวของส่วนตัวของแก เช่น สร้อยทอง แหวน นาฬิกา เหรียญที่ระลึกต่างๆ แกบอกให้พี่สาวเก็บไว้ พี่สาวเขาก็ถามว่า นึกยังไปถึงเอาของมาให้ คุณพ่อบอกว่า ตอนนี้สตั๊นยังติดอยู่ ยังจำได้ว่าอะไรอยู่ตรงไหน เกิดเป็นอะไรไปจะได้สบายใจว่าไม่ไปตกหล่นที่ไหน”

สามสัปดาห์สุดท้ายอาแปะจาง เริ่มมีอาการเหม่อลอยในบางครั้ง เรียกไม่ได้ยิน กินข้าวไม่ได้ กินทีไรก็ล้าลึกทุกที คุณน้ำจึงตัดสินใจใช้ความรู้ที่เคยร่ำเรียนมาให้น้ำเกลือทางหลอดเลือดดำ ซึ่งอาแปะก็ดีขึ้น สดชื่นขึ้น แต่เริ่มมีปัญหาเวลาลุกเข้าห้องน้ำ จนต้องใช้กระบอกละบายบนที่นอน อาแปะยังคงมีอาการเหม่อลอยแบบไม่รู้ตัวบ่อยครั้งขึ้น กลืนไม่ได้ จนในที่สุดคุณน้ำตัดสินใจพาไปโรงพยาบาลเอกชนใกล้บ้าน เพราะอย่างน้อยก็มีพยาบาลคอยผลัดเปลี่ยนกันมาช่วยดูแล แม้คุณหมอจะบอกว่าคงไม่ทำอะไรมาก นอกจากให้น้ำเกลือ และให้อาหารทางสายยางเท่านั้น

อาแปะนอนอยู่โรงพยาบาล 3 วัน อาการไม่ดีขึ้นรับอาหารไม่ได้ และคอยดึงสายยางออกจากจมูก จนพยาบาลต้องเอาผ้ามามัดมือไว้ ‘ตอนนั้นพี่รู้สึกไม่ดีเลย เหมือนคุณพ่อโกรธที่เรามัดแกไว้ พอคลายผ้าออก แกก็ดึงสายยางออกทันที พอหมอมาก็สั่งให้ใส่ใหม่ และทุกครั้งที่ใส่เราเห็นแกทรมานมาก ก่อนมาโรงพยาบาลคุณพ่อยังพอบ้วนเสมหะได้บ้าง แต่ที่โรงพยาบาลคุณพ่อมีเสมหะในคอมาก สีเขียว เหนียวมาก และบ้วนออกไม่ได้ พี่พยายามใช้ผ้าพันนิ้วและล้วงเอาออกมา เพราะไม่อยากให้พยาบาลใช้สายยางดูดเสมหะแหย่เข้าไปในคอคุณพ่อ เพราะรู้ว่าทรมานแค่ไหน แต่ในที่สุดก็ต้องยอมเพราะคุณพ่อเริ่มไอ และริมฝีปากเขียว ช่วงเวลาที่พยาบาลดูดเสมหะพี่แทบไม่อยากดูเลย คุณพ่อต่อต้านตลอดเวลา ขย่อนจนน้ำตาไหล เห็นแล้วสงสารมาก นึกในใจว่าเราคิดถูกหรือเปล่าที่พาแกมาโรงพยาบาล”

การมาอยู่โรงพยาบาลแม้ว่าจะทำให้ลูกๆ รู้สึกอบอุ่นใจขึ้น แต่อาการของอาแปะจางกลับทรุดลงเรื่อยๆ หมอก็ไม่ค่อยมาดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร “ช่วงนั้นเรารู้สึกโกรธหมอเหมือนกันนะ เพราะคิดว่าการมาโรงพยาบาลจะช่วยให้อะไรมันดีขึ้น แต่หมอกลับไม่ค่อยสนใจ ตั้งแต่คุณพ่อเข้ามานอนโรงพยาบาลหมอไม่เคยมาดูคนไข้เลย อยู่โรงพยาบาล 3 วันหมดไป 3 หมิ่นบาท” จนกระทั่งคุณน้ำตัดสินใจขอคุยกับคุณหมอว่ามีแผนการรักษาอย่างไร “คุณหมอก็บอกทางโทรศัพท์ว่าคงไม่ทำอะไรมากไปกว่านี้แล้ว เพราะมะเร็งมันแพร่กระจายไปหมดแล้วจะเอากลับไปอยู่บ้านก็ได้ละ แล้วแต่ญาติจะตัดสินใจ น้ำเสียงที่พูดประมาณว่าถ้าไม่พอใจก็เอากลับบ้านไปสิ วันรุ่งขึ้นพี่ก็เลยเอาคุณพ่อกลับบ้าน เพราะคิดว่าตัวเองคงจะพอดูแลคุณพ่อได้”

วันที่พาอาแปะกลับมาบ้าน อาแปะเริ่มไม่รู้สึกตัวแล้วและถึงสายยางให้อาหารออก ออกซิเจนเริ่มไม่เข้าคุณน้ำเริ่มรู้สึกถึงเลวร้ายจะปล่อยให้พ่อบังเกิดเกล้าจากไปแบบนี้หรือน่าจะทำอะไรได้มากกว่านี้ “ตอนเอากลับพี่ก็คิดแล้วนะว่าคุณพ่อคงอยู่ได้อีกไม่นาน ก็คิดว่าทำใจได้ แต่พอเห็นคุณพ่อหายใจหอบ กระสับกระส่ายก็ชักไม่สบายใจ ไม่แน่ใจว่าตัวเองตัดสินใจถูกหรือเปล่า มาคิดว่าที่โรงพยาบาลอาจมีเครื่องมือเครื่องมือที่ทำให้คุณพ่อจากไปแบบสงบกว่านี้ คิดกลับไปกลับมาว่าจะทำอย่างไรดี โทรศัพท์ไปปรึกษาพี่ชาย เขาบอกว่าเอาไปเสียที่โรงพยาบาลก็ดีนะ ตายที่บ้านจะยุ่งยาก ต้องเดินเรื่องหลายขั้นตอน ซึ่งตอนนั้นเราก็ไม่รู้หรอกว่าไอ้ที่ว่ายุงยากนะ ยุงยากอย่างไร เพราะไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน”

ท้ายที่สุดคุณน้ำตัดสินใจพาอาแปะไปโรงพยาบาลในเช้าวันรุ่งขึ้น โดยเลือกไปโรงพยาบาลรัฐบาลแห่งหนึ่ง “พี่ชายพี่เขาบอกว่าไหนๆ คุณพ่อก็คงอยู่ได้อีกไม่นาน ถ้าไปโรงพยาบาลเอกชนเขาก็อาจจะใส่ท่อช่วยหายใจและยื้อไปอีกหลายวัน ค่าใช้จ่ายก็คงจะแพงขึ้นเป็นเงาตามตัว และที่สำคัญโรงพยาบาลรัฐบาลคงจะคุยง่ายกว่า เพราะคนไข้เยอะ เขาคงไม่ยากให้คนไข้มานอนยื้อให้เปลืองเตียงเปล่าๆ” เมื่อไปถึงโรงพยาบาลปรากฏว่าไม่มีเตียงว่าง อาแปะต้องนอนให้ออกซิเจนที่แผนกฉุกเฉินอยู่

ครึ่งก่อนวัน กว่าจะได้เตียงก็เกือบค่ำ “ตอนนั้นพี่ขอห้องพิเศษไว้ แต่คุณหมอบอกว่าให้อยู่วอร์ดธรรมดาจะดีกว่า เพราะคนไข้โคมาแล้วจะได้อยู่ใกล้หมอ และที่วอร์ดจะมีหมอเวรดูแลตลอด 24 ชั่วโมง”

สิทธิที่จะตายอย่างสงบ?

หลังจากที่อาแปะเข้าเป็นคนไข้ในที่แผนกอายุรกรรม คุณหมอก็เดินมาตรวจ ตรวจเสร็จ คุณหมอก็บอกพยาบาลว่าขอพบญาติ คุณน้ำถูกมอบหมายให้เป็นคนเข้าไปพบหมอ คุณหมอมที่รับผิดชอบเป็นแพทย์ประจำบ้านชั้นปีที่ 2 และเป็นผู้หญิง เธอเรียกคุณน้ำออกไปคุยข้างนอกวอร์ด คุณหมอบอกว่าคนไข้อยู่ในอาการขั้นที่เรียกว่าโคมาแล้ว การที่คนไข้หมดสติเป็นเพราะมะเร็งได้แพร่กระจายไปจนถึงกระดูก จนทำให้มีแคลเซียมละลายออกมาอยู่ในกระแสเลือดมากเกินไปจนกว่าปกติซึ่งจะค่อยๆ ทำให้หัวใจหยุดทำงาน และสูญเสียการรับรู้อื่นๆ วิธีการรักษาคนไข้ที่มีภาวะเช่นนี้ก็มีขั้นตอนอยู่พอสมควร แต่ก่อนอื่นจะต้องใส่ท่อช่วยหายใจก่อนเพื่อแก้ไขภาวะหายใจเพอร์แคลซีเมีย (Hyper-calcemia) เป็นลำดับต่อไป

“ตอนนั้นพี่ตัวชาไปหมด รู้สึกว่าช่วงเวลาที่น่ากลัวกำลังมาถึง ขณะที่คุณหมอบอกเราใจเต้นไม่เป็นลำดับ ไม่รู้ว่าควรจะทำอะไรดี หมอเองก็ไม่รับประกันว่าคนไข้จะอยู่ได้นานแค่ไหน อาจจะ 2 วัน 1 สัปดาห์ 1 เดือน หรือมากกว่านั้น เพราะการใส่ท่อช่วยหายใจก็อาจจะทำให้แก้ปัญหาบางเรื่อง แต่ก็อาจมีภาวะแทรกซ้อนที่ทำให้การรักษาไม่ประสบผล เพราะคนไข้อายุมากและเป็นมะเร็งระยะสุดท้ายแล้วด้วย

ตอนนั้นมันมีแวบหนึ่งที่คิดว่าช่วยให้พ่อฟื้นขึ้นมาสักพักก็ดีเหมือนกันนะ เพื่อแกจะมีอะไรอยากสั่งเสีย เพราะเราไม่เคยคุยเรื่องนี้มาก่อนเลย กลัวจะหาว่าไปแซงแก พี่ก็เลยถามหมอมว่าหากยืดเวลาออกไป แล้วคนไข้จะเป็นปกติ คือสามารถรับรู้ ได้ตอบกับเราได้มั้ย ซึ่งคุณหมอบอกว่าตรงนี้ตอบไม่ได้ เพราะอาการที่เป็นต้นเหตุก็คือมะเร็งซึ่งแพร่กระจายไปหมดแล้ว สิ่งที่คุณหมอทำได้ก็คือ แก้ไขภาวะข้างเคียงที่เกิดขึ้นเท่านั้น นั่นแสดงว่าช้าเร็วก็ต้องตายอยู่ดี แก่ภาวะนี้ได้ เต็มระบบอื่นก็เริ่มมีปัญหาอีก พี่เลยตัดสินใจถามหมอมว่า ถ้าพี่ตัดสินใจไม่ใส่ท่อช่วยหายใจล่ะจะได้มั้ย

คุณหมอบอกว่านั่นก็แล้วแต่ญาติ แต่ต้องผ่านความเห็นชอบจากญาติทุกคน
แล้วนะ มิฉะนั้นคุณหมอก็จะกลายเป็นคนที่ทำผิดจรรยาบรรณ
เพราะหมอมีหน้าที่รักษาคณ ไม่สามารถปล่อยให้คนไข้ตายไปเฉยๆ
โดยไม่ทำอะไร สิ่งที่คุณหมอบอกพี่ก็คือเอาความเห็นคุณคนเดียวไม่ได้ ต้องหา
ข้อสรุปจากญาติทุกคนมาให้หมอแล้วค่อยมาคุยกัน”

คุณน้ำได้โทรศัพท์ไปเล่าเหตุการณ์และขอความเห็นกับพี่น้อง
ทุกคน ซึ่งทุกคนก็เห็นพ้องต้องกันว่าให้คุณพ่อจากไปอย่างสงบเถอะ
เมื่อคุณน้ำนำความไปบอกคุณหมอ คุณหมอบอกว่าถ้าเช่นนั้นหมอจะให้
ออกซิเจนและให้น้ำเกลือไว้ช้าๆ จนกว่าคนไข้จะจากไป โดยที่จะไม่พยายามใช้
การปั๊มหัวใจหรือใส่ท่อช่วยหายใจใดๆ ทั้งสิ้น แต่ทั้งนี้ขอให้แน่ใจนะว่าจะไม่
เปลี่ยนใจ “วินาทีนั้นพี่ค่อนข้างมั่นใจนะเพราะได้คุยกับทุกคนแล้ว ก็ตัดสินใจ
ใจล่ะว่าจะเลือกเส้นทางนี้ให้คุณพ่อและเชื่อว่าคุณพ่อก็คงอยากให้เป็น
อย่างนั้น”

ประมาณเที่ยงคืน หัวหน้าแพทย์ประจำบ้านขึ้นมาดูแลความ
เรียบร้อย เมื่อแพทย์ผู้ดูแลเอาเบาะจากสรุปแนวทางการรักษาให้หัวหน้าแพทย์
เวรพี่ หัวหน้าแพทย์เวรท่านนี้ก็ขอบคุณคุณน้ำอีก พร้อมกับย้ำว่า “แน่ใจ
นะว่าจะไม่ใส่ท่อช่วยหายใจ เกิดอะไรขึ้นจะมารวบรวมที่หลังไม่ได้นะ พี่ก็
ตอบไปว่า ไม่มีปัญหาค่ะเพราะได้คุยกับญาติพี่น้องทุกคนแล้ว” เช้าวันรุ่ง
ขึ้นเมื่อแพทย์ประจำบ้านขึ้นปีที่ 3 ขึ้นมาดูแล และผลัดเปลี่ยนเวรกัน
แพทย์ประจำบ้านท่านนี้ก็ขอพบคุณน้ำอีกและถามย้ำว่า “แน่ใจนะว่าจะ
เอาอย่างนี้ ยังไงช่วยรบกวนเขียนบันทึกเป็นหลักฐานด้วย เพราะโดย
จรรยาบรรณหมอบอกแบบนี้ไม่ได้” ซึ่งคุณน้ำก็ตอบว่ายินดีจะเขียนให้เป็น
ลายลักษณ์อักษร

วินาทีนั้นคุณน้ำเริ่มรู้สึกกลัวและไม่แน่ใจว่าตนเองทำถูกหรือไม่
มีคำถามมากมายเกิดขึ้นในใจ “ทำไมเขาถึงได้ถามเราซ้ำๆ เหมือนหนึ่งว่า
การตัดสินใจของเราเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง เป็นเรื่องไม่ปกติ เป็นเรื่องที่ไม่มีใคร
เค้าทำกันอย่างนั้นแหละ พี่ก็นั่งคิดนะหรือว่าเราตัดสินใจผิด คิดทบทวนไปมา
แล้วก็นึกถึงแม่ เพราะแม่เป็นคนเดียวที่ยังไม่ได้ถาม พี่ก็เลยรีบโทรศัพท์ไปหา

แม่ เล่าให้แม่ฟังว่าสถานการณ์มันเป็นอย่างนี้นะ แม่ถามกลับมาว่า พ่อเคยได้มัย กินข้าวได้มัย รู้สึกตัวหรือเปล่า พ่อพี่ตอบว่าไม่ได้ แม่ส่งบมาก แม่เองไปลักพักแล้วก็พูดว่า เมื่อพูดไม่ได้ กินไม่ได้ ไม่รู้สึกตัว ก็ไม่มีประโยชน์ ที่จะมีชีวิตอยู่ แสดงว่าพ่อเดินมาจนสุดทางแล้ว ก็ต้องปล่อยให้เขาไป โอ้โห! พี่ฟังแล้วความมั่นใจกลับคืนมาทันที ใช่แล้ว ! เราจะยื้อไปเพื่ออะไร”

คุณน้ำเล่าว่าเธอเดินตรงดิ่งกลับไปเวิร์ด บอกพยาบาลว่าเธอพร้อมจะลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานแล้ว ซึ่งในสมุดลงบันทึกของแพทย์ คุณน้ำเขียนลงไปว่า

ข้าพเจ้า.....เป็นบุตรสาวของนาย.....ขอลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานว่า ข้าพเจ้าและญาติพี่น้องทุกคนได้ปรึกษาหารือร่วมกันและมีมติว่า ต้องการให้คนไข้จากไปอย่างสงบจึงขอปฏิเสธการช่วยชีวิตแบบ aggressive treatment ใดๆ จากคณะแพทย์ผู้ให้การรักษา

ลงชื่อ

วันรุ่งขึ้นอาแปะจางก็จากไปอย่างสงบ “ถึงแม้พวกเราจะโศกเศร้า แต่พี่ก็รู้สึกขอบคุณคุณหมอที่ให้โอกาสเราได้เลือกการตายอย่างสงบให้กับคุณพ่อถึงแม้คุณหมอบางท่านจะรู้สึกไม่ค่อยสบายใจนักกับการเลือกแบบนี้ก็ตาม คนอีกลกลุ่มหนึ่งที่พี่อยากขอบคุณก็คือ พยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลที่เมตตาพวกเรามาก เค้ายอมให้พี่เฝ้าคุณพ่อได้ทั้งๆ ที่ตามระเบียบแล้ว ไม่นอนุญาต พยาบาลพูดว่าสำหรับคนไข้ที่อยู่ในวาระสุดท้ายทางเวิร์ด จะยืดหยุ่นให้พิเศษ แต่ขอว่าอย่าให้เอ็กเกริกจนเกินไปเข้ามาที่ละคน สองคนก็พอ ท่าทีแบบนี้พี่รู้สึกดีมากๆเลยทำให้เราเกรงอกเกรงใจเขา มากขึ้นและไม่พยายามทำตัวให้เป็นปัญหา ไม่นั่นใจเหมือนกันว่าเวิร์ดอื่นจะดีแบบนี้หรือเปล่าก็ถือว่าตัวเองโชคดี”

“ตอนขีดตัวและแต่งตัวให้ศพคุณพ่อ พวกเรามีพิธีกรรมนิดหน่อย ซึ่งทางเวิร์ดก็อนุญาต มาช่วยปิดม่านให้เรา ญาติเตี้ยข้างๆ มายืนให้กำลังใจ บางคนก็เข้ามาปลอบใจ เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้พี่เรียนรู้อะไรหลายอย่าง อย่างหนึ่งที่รู้สึกก็คือ ในเวลาที่เรายุ่งเกี่ยวกับการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก

ความดีและน้ำใจแม้เพียงเล็กน้อยมันช่วยชะโลมจิตใจที่กำลังหตุหตุให้มี
ความหวังและมีกำลังใจที่จะอยู่บนโลกใบนี้ต่อไป”

อาแปะจางได้จากไปแล้วอย่างสงบ พร้อมกับสิทธิบางอย่างที่
ลูกๆ ได้พยายามทำในสิ่งที่คิดว่าดีที่สุดให้กับผู้เป็นพ่อแต่ไม่แน่ว่าทุกคนจะ
สามารถเลือกเส้นทางนี้ได้อย่างมั่นใจ เพราะมีทั้งสิ่งที่คนใช้ต้องการ
สิ่งที่เราอยากให้เป็นและสิ่งที่ควรจะเป็น ซึ่งบางครั้งก็ขัดแย้งกันอยู่ในตัวเอง

บทตาม

ยังจำได้ เย็นวันนั้นเมื่อกลับจากโรงเรียนในเวลาเดิมที่ทำน้ำซึ่ง
แยกต่างหากจากเพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ อาโกวบ้านข้างๆ เป็นคนไปรับ ไม่ใช่
อาโกวคนที่เคยพายเรือรับ-ส่งทุกเช้าเย็นเป็นประจำ เมื่อก้าวพ้นบันไดบ้าน
วันนี้ บานประตูถูกยกขึ้นมากกว่าหนึ่งตอน เปิดให้เห็นฝาเรือนไทยซึ่งอยู่ถัดเข้าไป
จากชานยกพื้นกว้างพอให้ปูเสื่อนอนทอดขนานยาวไปตลอดแนวเรือนไทยนั้นได้
ชัดเจน ผู้คนมากันมากล้นเป็นญาติสนิท ต่างนั่งอยู่รายล้อมร่างบนที่นอน
ซึ่งหลับตานิ่ง ทันทีที่เตียงเหลื่อมมาเห็นก็เรียกให้เดินแหวกวงล้อมของผู้ใหญ่
ทั้งหลายเข้าไปนั่งใกล้ๆ กับร่างนั้น หญิงชราผมขาวโพลนผู้นี้เป็น ‘ย่า’ ของฉัน
ฉันไม่รู้ว่ากำลังเกิดอะไรขึ้น ทำไมผู้คนจึงมากันมาก และนั่งกันอยู่เงียบๆ
ไม่ส่งเสียงพูดคุยกันที่ที่ทรุดตัวนั่งลง เตี้ยก็จับมือย่า และบอกกับย่าว่า ‘แม่
ไอ้...อยู่ที่นี่แล้วนะ’ ในใจของฉันรู้สึกแปลกออกไปจากทุกวันจนไม่อาจ
ออกปากเจรจาอันใดได้ ทำได้เพียงสอดสายสายตาไปยังใบหน้าของคนที่อยู่
โดยรอบ แต่ละคนล้วนมีใบหน้าแสดงอาการต่างๆ กันบางคนก็สงบนิ่ง
ในขณะที่บางคนตาแดงช้ำ อีกบางคนน้ำตาไหลและถูกส่งตัวออกไปอยู่
รอบนอกความสนใจมาหยุดอยู่ที่หิ้งพระเล็กๆ ข้างหัวนอนของย่า ซึ่ง
ไม่เคยเห็นตั้งไว้ตรงนี้มาก่อน ครั้นรูปที่เพ่งจุดได้ไม่นานลอยมากระทบ
จมูก เตี้ยนำเงินจำนวนหนึ่งมาใส่ไว้ในมือย่า ‘แม่ ตั้งใจบ่นนะ เงินนี้จะ
เอาไปทำบุญกับสมภารท่าน’ เหลือบมองไปที่ใบหน้าของย่า ไม่นานใจนึกว่า

ย่าหลับหรือตื่นอยู่ และรู้เรื่องที่เตียบอกหรือไม่ ใบหน้าของย่าดูนิ่งๆ เหมือนคนนอนหลับ มีเพียงหน้าอกที่เคลื่อนไหวอย่างแผ่วๆ ตามจังหวะการหายใจเท่านั้น อาโกวก้มลงพูดที่ข้างหูของย่าว่า ‘นึกถึงพระอรหันต์ไว้นะแม่ พระอรหันต์ พระอรหันต์’

ไม่นานนาที่จากนั้น เสียงร้องไห้ของใครหลายคนก็ดังขึ้น ดังจนฉันตกใจเพราะไม่เคยเห็นผู้ใหญ่ร้องไห้มาก่อน แม่เองก็มีน้ำตาคลอๆ แม่จูงมือฉันมานั่งใกล้ๆ และบอกว่า ‘ย่าตายแล้ว’

ในสมองของเด็ก 8 ขวบกว่าๆ ภาพของย่าขึ้นจากทำน้ำและผลัดผ่านงโจงกระเบนอยู่ริมตลิ่ง ภาพของย่านั่งผ้าแถบนั่งตำหมากอยู่หน้าเรือน ภาพของย่าตำกระยาสารทกินโดยมีฉันนั่งอยู่ข้างครกเพื่อรอส่วนแบ่ง ภาพมือเหี่ยวๆ ของย่าใส่น้ำแข็งราดน้ำหวานให้ฉันกิน ภาพของย่าเดินหลังค่อมกวาดพื้นใต้ถุนบ้าน ภาพของย่าใส่เสื้อแขนกระบอกมีผ้าห่มไหล่ค่อยๆ เดินไปลงเรือเพื่อข้ามไปวัด ภาพของย่าใส่บาตรที่หัวสะพานทำน้ำทุกเช้า เสียงของย่าจะเครือๆ เมื่อพูดกับฉัน นิ้วของย่าเล็กๆ แข็งๆ เมื่อป้ายาเข้าไปในคอก วันเพ็ญปีก่อนฉันยังลงเรือไปลอยกระทงกับย่า อากาศเย็นสบายพระจันทร์ดวงโตสว่างจ่มองเห็นกัน ย่ายกกระทงใบที่ฉันทำให้ขึ้นอธิษฐานแล้วปล่อยลงน้ำ แสงเทียนกระทบน้ำลอยไกลออกไป ย่ายังวิกน้ำข้างกาบเรือขึ้นลုပ်น้ำ แถมลုပ်น้ำให้ฉันด้วย...น้ำตาของฉันไหล ย่าจะไม่ลุกขึ้นมาอีกแล้ว

เรื่องราวเหล่านี้ชัดเจนอยู่ในความรู้สึกจนตัวเองก็อดแปลกใจไม่ได้ ใครจะคิดว่าเด็กหญิงเล็กๆ คนนั้นจะพกพาเรื่องราวของช่วงเวลาสั้นๆ ราวครึ่งชั่วโมงติดอยู่ในความทรงจำจนเติบโตใหญ่ (และอาจติดตัวไปจนลมหายใจสุดท้าย) นั่นอาจเพราะเป็นครั้งแรกที่ความตายได้แสดงตัวตรงหน้ากระมัง

หลังจากย่าตาย ลูกๆ ยังคงเก็บร่างของย่าไว้ที่บ้าน เป็นเวลา 1 ปี และตลอดเวลานั้นทุกคนได้ปรับความรู้สึกทั้งโศกเศร้าแบบยากจะยอมรับ เสียใจและเสียดาย หรือแม้แต่ผู้เขียนเองที่เคยมีย่าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมชีวิต เวลาที่ผ่านไปช่วยเยียวยาความรู้สึกได้ดียิ่ง

และเวลาอีกเช่นกันที่ทำให้ผู้เขียนคำนึงถึงเรื่องเย็นวันนั้นแบบนานๆ ที หากไม่ได้กลับบ้านต่างจังหวัด ไปเห็นรูปของย่าตอนที่เพิ่งเสียชีวิต

ใหม่ๆ นอนสงบนิ่งอยู่หน้าหิ้งพระ การทำงานทำให้เราเกาะเกี่ยวชีวิตไว้กับเรื่องเฉพาะหน้า

หลายคนคงเคยมีประสบการณ์เช่นนี้ในกาลละ เวลาและเนื้อหาที่แพกกันออกไป ผู้เขียนนำเรื่องราวข้างต้นมาเล่าสู่กันฟังด้วยเห็นว่าได้เล่าเรื่องราวของคนอื่นมามากแล้ว ออกจะเป็นการเอาเปรียบอยู่บ้างจึงเล่าประสบการณ์ของตัวเองที่เคยอยู่ร่วมกับญาติผู้ใหญ่ในช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิตสู่กันฟังซึ่งก็ตรงตามความตั้งใจเมื่อแรกเริ่มเขียนงาน (แม้จะเขียนในกรอบของงานวิจัยก็ตาม) ที่พยายามให้เรื่องราวของแต่ละกรณีศึกษา ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของงานวิจัยทั้งหมด (งานวิจัยการทบทวนกระบวนการตัดสินใจด้วยเรื่องความตายและมีมติแห่งสุภาวะ) เป็นการ ‘เล่าสู่กันฟัง’ ด้วยเห็นว่าจะทำให้เรื่องหนักๆ ยากๆ เข้าถึงและเข้าใจได้จากคนหลากหลายกลุ่มยิ่งขึ้น

เมื่อแรกรับงานวิจัยชิ้นนี้ออกจะมีความรู้สึกหนักใจอยู่บ้างด้วยผู้ที่เป็นแหล่งข้อมูลคือ ผู้ป่วยระยะสุดท้าย และญาติของผู้ป่วย (ซึ่งอาจยังโศกเศร้ากับการสูญเสีย ยังโกรธแพทย์ โกรธความตายที่มาพรากคนอันเป็นที่รักไป และอาจจะพาลโกรธผู้ที่ไปสัมภาษณ์ด้วยก็เป็นได้หากชอกช้ำถามมากจนเกินไป อันนี้คิดล่วงหน้าและเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ไว้ก่อน) แต่เรื่องราวก็ไม่ได้ยุ่งยากเช่นนั้น เมื่อได้ลงไปเก็บข้อมูลเราพบว่าแม้ประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายหรือการเสียชีวิตของผู้ป่วยจะเกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ กัน กระนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ก็ยินดีตอบรับการสัมภาษณ์และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยดี เหตุไรจึงเป็นเช่นนั้น? อาจเพราะเรื่องราวของการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายและการอยู่ร่วมในฉากสุดท้ายของการตาย ไม่ใช่เรื่องของความน่ากลัวแต่เพียงอย่างเดียวเช่นที่เรา มักมองเห็นและระลึกถึงในภาพกว้างหากแต่เป็นเรื่องราวของประสบการณ์ในการอยู่ร่วมการสื่อสาร การปรับตัว โอกาส ฯลฯ ดังที่มนุษย์จะพึงกระทำต่อกันได้ และปิดท้ายด้วยการเรียนรู้เรื่องราวใหม่ๆ อันมีค่าที่ไม่อาจหาได้จากเรื่องราวในช่วงชีวิตอื่นๆ

เรามักจะทำงานประหนึ่งการไปนั่งฟัง ‘เพื่อน’ พุดคุยถึงสารทุกข์สุกดิบต่อกัน บางเรื่องราวเราก็ได้รับโอกาสเป็นผู้ฟังคนแรกของเขา

ด้วยเป็นเรื่องที่ผู้ให้ข้อมูลไม่เคยบอกกล่าวแก่ผู้ใด และแทบทุกครั้งของการพูดคุยไม่ว่ากับญาติ ผู้ป่วย หรือบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เรื่องราวมากมายจะถูกส่งผ่านออกมาด้วยความเอื้ออาทร จริงใจ สัมผัสได้ถึงความเป็นมนุษย์ที่ซุกซ่อนอยู่ภายใน ผู้เขียนขอแสดงความคารวะต่อทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ และประสบการณ์ในการทำงานครั้งนี้ นับเป็นช่วงเวลาที่มีค่ายิ่งอีกช่วงหนึ่งของชีวิต ผู้เขียนเช่นกัน ทั้งทำให้รู้สึกว่าคุณค่า ความเข้าใจ ที่ตนเองมีอยู่ช่างน้อยนิดเสียเหลือเกิน

แต่แม้จะเป็นเรื่องราวที่พยายามเขียนให้เป็นการเล่าสู่กันฟังก็ตาม ด้วยปัจจัยหลายประการทำให้ข้อมูลบางส่วนถูกตัดทอนลงตามความเหมาะสมทั้งต่องานและแหล่งข้อมูลเอง เนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้จึงเป็นส่วนเดียวของการตายแบบต่างๆ ที่ได้พยายามนำมาสะท้อนตามกำลังและสติปัญญาอันพึงมี ด้วยหวังว่าจะยังประโยชน์หรือสะกิดเตือนผู้คนในสังคมที่พยายามทำให้เรื่องราวของการตายเป็นเรื่องไกลตัวออกไปทุกที ทั้งมุ่งหวังจะเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นเตือนดวงบุคลากรสาธารณสุขกระแสหลักซึ่งยึดถือแนวทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ในการดูแลและจัดการการตายเพียงสถานเดียวให้หวนกลับมาให้ความสำคัญต่อข้อมูลความรู้ชุดอื่นๆ เพื่อร่วมสร้างสรรค์กระบวนการตายอย่างสงบและอย่างเป็นกระบวนการเรียนรู้ของชีวิต

เบื้องหลังตัวอักษรที่โลดแล่นอยู่บนหน้ากระดาษนี้ มีความอึดอัด ความคับข้อง หยาดน้ำตา ความโกรธซึ่ง ความจริงใจ อารมณ์ครุ่นคำนึง ความสับสนของความรู้สึก ความภาคภูมิใจ การร้องขอกำลังใจ การดิ้นรนเพื่อมีชีวิตอยู่ ฯลฯ ซึ่งถูกนำพามาด้วยสิ่งเดียว คือ ความตาย

เบื้องหลังตัวอักษรอีกเช่นกัน ที่ประสบการณ์อันพิเศษได้ก่อกำเนิดขึ้น หลายคนเติบโตขึ้นหยั่งยืนอยู่บนขาของตนเอง พอกับลูกได้คลี่คลายความลึบพันอันติดค้างระหว่างกัน ลูกหวนมาคำนึงถึงชีวิตและการตายของตนเอง เมื่อแม่จากไป บางคนกล่าวว่าทุกวันนี้ความทุกข์มันน้อยลง ฯลฯ

และเบื้องหลังการทำงานที่มีอาจหลงลืมได้ คือบุคคลหลายท่านที่เป็นผู้ริเริ่มและสานต่อให้เกิดงานชิ้นนี้ขึ้น พระไพศาล วิสาโล ผู้บุกเบิกนำและกระตุ้นเตือนให้ผู้คนหวนกลับมาให้ความสำคัญกับการตายอย่างสงบ

ผ่านเอกสารงานแปล การบรรยายและการเป็นวิทยากรจัดอบรมทั้งให้
ความกรุณาในการเขียนบทนำแก่นั่งสือเล่มนี้แม้จะมีการกักรัดตัว
ศ.นพ.ประเวศ วะสี ผู้ให้ข้อเสนอแนะที่มีค่าต่อประเด็นเรื่องความตาย
และจิตวิญญาณเสมอมา นพ.ดร.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ ผู้ต้นคิดโครงการ
วิจัยสุขภาพพระภิกษุสามเณรใหม่ ซึ่งเปิดโอกาสให้ทีมวิจัยได้ทำงานในแบบที่
ถนัด (และยอมรับงานแม้จะแหวกแนว) คุณหงษ์ลักษณ์ ตรงศิลป์
ผู้ประสานงานโครงการฯ ให้ดำเนินไปด้วยดี คุณภาวิณี สวัสดิ์มานนท์
ช่วยอำนวยความสะดวกด้านธุรการและการเงิน ด้วยความยิ้มแย้ม
อาจารย์สันติกร และคุณพจนา จันทรสันติ ทั้งสองท่านได้สละเวลาพูดคุยและ
ให้แง่คิดอันเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน ทีมงานวิจัยการทบทวนพระภิกษุสามเณร
ว่าด้วยเรื่องความตายและมิติแห่งสุขภาพะ ที่ร่วมตั้งต้นและแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์อันมีค่าต่อกัน และพี่ๆ เพื่อนๆ บุคคลใกล้ชิดอีกหลายท่าน
ซึ่งมิได้เอ่ยนามไว้ ได้สละเวลาเพื่อการพูดคุย ให้กำลังใจ หรือแม้แต่ทัก
ถามถึงความคืบหน้าของงาน ผู้เขียนขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อของ
ทุกๆ ท่านมา ณ โอกาสนี้ และสุดท้ายขอขอบุณสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
(สวรส.) ผู้มอบทุนดำเนินการวิจัย

หากเนื้อหานี้ใดจากหนังสือเล่มนี้ พอดีเกิดประโยชน์อยู่บ้าง
ผู้เขียนขออุทิศความชอบให้แก่เจ้าของเรื่องราวและญาติมิตรทุกท่าน
แม้จะมีอาจารย์บุญมาจริงใจก็ตาม แต่หากเนื้อหานี้ใดจากหนังสือเล่มนี้
สมควรแก่การปรับปรุง หรือมีเนื้อหาอันใดสร้างความเข้าใจอันคลาดเคลื่อน
ผู้เขียนขออภัยขอโทษแต่เพียงผู้เดียว

วรรณ จารุสมบัติ
วรวิสา กริชไกรวรรณ
28 มีนาคม 2548

